

Službeni list

Europske unije

C 311

Hrvatsko izdanje

Informacije i objave

Godište 63.
18. rujna 2020.

Sadržaj

I. Rezolucije, preporuke i mišljenja

REZOLUCIJE

Europski gospodarski i socijalni odbor

552. plenarno zasjedanje EGSO-a (+ konferencija na daljinu – Interactio), 10.6.2020.–11.6.2020.

2020/C 311/01

Rezolucija o prijedlozima EGSO-a za obnovu i oporavak nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19: „EU se treba voditi načelom da je zajednica koja dijeli zajedničku sudbinu” na temelju rada Pododbora za oporavak i obnovu nakon bolesti COVID-19 . . . . .

1

MIŠLJENJA

Europski gospodarski i socijalni odbor

552. plenarno zasjedanje EGSO-a (+ konferencija na daljinu – Interactio), 10.6.2020.–11.6.2020.

2020/C 311/02

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Jedinstveno tržište za sve” (razmatračko mišljenje) . . . . .

19

2020/C 311/03

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o učincima kampanja na sudjelovanje u donošenju političkih odluka (razmatračko mišljenje na zahtjev hrvatskog predsjedništva) . . . . .

26

2020/C 311/04

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Financiranje tranzicije prema niskougljičnom gospodarstvu i izazovi u financiranju prilagodbe klimatskim promjenama” (razmatračko mišljenje) . . . . .

36

III Pripremni akti

Europski gospodarski i socijalni odbor

552. plenarno zasjedanje EGSO-a (+ konferencija na daljinu – Interactio), 10.6.2020.–11.6.2020.

2020/C 311/05	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Godišnji program rada Unije za europsku normizaciju za 2020.” (COM(2019) 486 final)	45
2020/C 311/06	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o nadzoru nabave i posjedovanja oružja (kodificirani tekst) (COM(2020) 48 final – 2020/0029 (COD))	52
2020/C 311/07	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2016/1628 u pogledu njezinih prijelaznih odredaba radi uklanjanja posljedica krize uzrokovane bolešću COVID-19 (COM(2020) 233 final – 2020/0113 (COD))	53
2020/C 311/08	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Fonda za pravednu tranziciju (COM(2020) 22 final – 2020/0006 (COD)) i o Izmijenjenom prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i financijskih pravila za njih i za Fond za azil i migracije, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za upravljanje granicama i vize (COM(2020) 23 final – 2018/0196 (COD))	55
2020/C 311/09	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Plan ulaganja za održivu Europu – Plan ulaganja za europski zeleni plan (COM(2020) 21 final)	63
2020/C 311/10	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredbi (EU) br. 575/2013 i (EU) 2019/876 u pogledu prilagodbi kao odgovora na pandemiju bolesti COVID-19 (COM(2020) 310 final – 2020/0066 (COD))	71
2020/C 311/11	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu direktive Vijeća o izmjeni Direktive 2011/16/EU zbog hitne potrebe za produljenjem određenih rokova za podnošenje i razmjenu informacija u području oporezivanja u kontekstu pandemije bolesti COVID-19 (COM(2020) 197 final – 2020/0081 (CNS)) – o prijedlogu odluke Vijeća o izmjeni direktiva (EU) 2017/2455 i (EU) 2019/1995 u pogledu datumâ prenošenja i početka primjene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 (COM(2020) 198 final – 2020/0082 (CNS)) – o prijedlogu uredbe Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2017/2454 u pogledu datumâ početka primjene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 (COM(2020) 201 final – 2020/0084 (CNS))	76
2020/C 311/12	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 1305/2013 u pogledu posebnih mjera za pružanje izvanredne privremene potpore u okviru EPFRR-a kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19 (COM(2020) 186 final – 2020/0075 (COD))	79
2020/C 311/13	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu direktive Vijeća o administrativnoj suradnji u području oporezivanja (kodificirani tekst) (COM(2020) 49 final – 2020/0022 (CNS)) . . .	81

2020/C 311/14	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 223/2014 u pogledu uvođenja posebnih mjera za svladavanje krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19 (COM(2020) 223 <i>final</i> – 2020/0105 (COD))	82
2020/C 311/15	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 1303/2013 u pogledu sredstava za posebnu dodjelu za Inicijativu za zapošljavanje mladih (COM(2020) 206 <i>final</i> – 2020/0086 (COD))	83

I.

(Rezolucije, preporuke i mišljenja)

REZOLUCIJE

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

552. PLENARNO ZASJEDANJE EGSO-a (+ KONFERENCIJA NA DALJINU – INTERACTIO),
10.6.2020.–11.6.2020.

**Rezolucija o prijedlozima EGSO-a za obnovu i oporavak nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19:
„EU se treba voditi načelom da je zajednica koja dijeli zajedničku sudbinu” na temelju rada
Pododbora za oporavak i obnovu nakon bolesti COVID-19**

(2020/C 311/01)

Izvjestitelji: **Petr ZAHRADNIK (GR I)**

Stefano PALMIERI (GR II)

Jan DIRX (GR III)

Europski gospodarski i socijalni odbor Rezoluciju je usvojio na plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. lipnja 2020. (sjednica od 11. lipnja), sa 221 glasom za, 0 protiv i 6 suzdržanih.

1. Uvod

1.1. EGSO sa zadovoljstvom pozdravlja i podupire prijedloge Europske komisije: plan oporavka „Next Generation EU” („EU sljedeće generacije”) i opći proračun EU-a za razdoblje 2021.–2027. U ovoj izjavi iznosimo ono što bi prema našem mišljenju trebalo postići prijedlozima za oporavak i obnovu nakon krize uzrokovane koronavirusom. Smatramo da su ključne četiri točke o kojima je riječ u nastavku.

1.2. EGSO je uvjeren da će oporavak od posljedica krize uzrokovane koronavirusom biti uspješan samo ako bude popraćen obnovom našeg društva. Moramo se usredotočiti i na obnovu i na oporavak. Ne možemo se naprosto vratiti na prethodno stanje, već ga moramo obnoviti i poboljšati. EGSO smatra da se obnova i poboljšanje moraju temeljiti na načelima na kojima počiva naše sveukupno djelovanje: zaštita ljudskih i socijalnih prava, demokratskih vrijednosti i vladavine prava, oslobađanje punog potencijala jedinstvenog tržišta, ostvarivanje ciljeva održivog razvoja, stvaranje kružnog gospodarstva i postizanje klimatske neutralnosti u EU-u najkasnije do 2050. Moramo osigurati i dobro upravljanje i demokratsku odgovornost, a izuzetno je važno i shvatiti zašto su tijekom krize određene društvene skupine bile ranjivije u smislu nedovoljne zaštite od zaraze i gubitka sredstava za život te raditi na smanjenju tih ranjivosti u budućnosti.

1.3. Europski semestar imat će sve važniju ulogu u praćenju i ocjenjivanju intervencija uvedenih u okviru programa „Next Generation EU”. EGSO smatra da bi trebalo prepoznati važnu ulogu gospodarskih i socijalnih partnera te organizacija civilnog društva u tom procesu.

1.4. U tom novom procesu oporavka i obnove EGSO se nada da će predstojeća konferencija o budućnosti Europe biti prilika za jačanje i produbljivanje institucionalne strukture EU-a te za istinsku obnovu europskog projekta, sposobnog za suočavanje s izazovima u nadolazećim desetljećima.

1.5. Ulaganja u okviru kratkoročnog gospodarskog poticaja ne bi smjela utjecati na strukturnu preobrazbu europskog gospodarstva ili bi je trebala ubrzati u smjeru nultog onečišćenja, obnove biološke raznolikosti i klimatske neutralnosti do 2050.

1.6. Sudjelovanje svih građana putem organizacija socijalnih partnera i civilnog društva omogućit će proces reforme gospodarstva i društva. Države članice i EU stoga se moraju pobrinuti za to da u tom složenom procesu nitko ne bude zapostavljen.

1.7. Najvažnije od svega, jedna od glavnih pouka krize uzrokovane koronavirusom jest da je potrebno ojačati zdravstvene sustave u gotovo svakoj državi članici EU-a stvaranjem „zdravstvene unije EU-a”.

2. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19: vanjski simetričan šok za EU s različitim posljedicama za pojedine države članice EU-a

2.1. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 i njezine posljedice za EU

2.1.1. Iako bi procjena sveobuhvatnog učinka pandemije bolesti COVID-19 bila preuranjena u vrijeme izrade ove rezolucije, već je jasno da je to najgori gospodarski šok s kojim su se europska gospodarstva suočila od Drugog svjetskog rata. Put do oporavka vjerojatno će biti dug i težak. Prognoza MMF-a i Europske komisije potvrđuje da je kriza utjecala na sve države članice EU-a različitim intenzitetom ⁽¹⁾ te da predstavlja izazov ne samo za naše obrasce ponašanja nego i naše obrasce proizvodnje, potrošnje i zapošljavanja.

2.1.2. Riječ je o ozbiljnoj krizi jer je EU pogodila u trenutku velike gospodarske i političke slabosti. U nekim državama članicama negativni učinci prethodne gospodarske i financijske krize (2008.–2010.) još nisu ublaženi te su njihova gospodarstva i dalje prilično osjetljiva, krhka i ranjiva na šokove. Isto tako, neke društvene skupine, čak i u bogatijim državama članicama, tek se trebaju oporaviti od posljedica posljednje gospodarske krize. To je, na primjer, slučaj s osobama s invaliditetom ⁽²⁾. Nadalje, ta se kriza dogodila u ključnom trenutku za EU: u fazi prelaska na digitalno gospodarstvo u kojem se vodi računa o gospodarskoj, ekološkoj i socijalnoj održivosti.

2.1.3. Riječ je o krizi koja ima negativan učinak s gospodarskog i socijalnog stajališta, stoga je za cijeli niz aktivnosti i politika glavni prioritet vratiti naše živote, naše gospodarske, socijalne i ekološke sustave i organizacije u stanje „nove normalnosti”.

2.1.4. Kriza će biti ozbiljan test otpornosti na stres za Europsku uniju u cjelini, za naš gospodarski sustav i socijalne modele, naše vrijednosti i demokraciju.

2.2. Gospodarske posljedice

2.2.1. Za razliku od prethodne krize, ovaj put smo se našli u situaciji trenutnog potpunog prekida mnogih aktivnosti, što je dovelo do naglog pada proizvodnje, brzog porasta nezaposlenosti i pogoršanja životnog standarda (smanjenje realnog dohotka, nesigurnost radnih mjesta, ograničena mobilnost), drastičnog smanjenja prometa u vanjskoj trgovini unutar EU-a i s trećim zemljama te naglog pogoršanja pokazatelja javnih financija.

⁽¹⁾ Georgieva, C., 2020., *The Great Lockdown: Worst Economic Downturn Since the Great Depression* („Sveopća karantena: najveći gospodarski pad od Velike depresije”). Priopćenje za medije MMF-a br. 20/98.

⁽²⁾ Statistički podaci EU-a o dohotku i životnim uvjetima (EU SILC) pokazuju povećanje siromaštva i socijalne isključenosti osoba s invaliditetom između 2010. i 2018. u Estoniji, Luksemburgu, Njemačkoj, Švedskoj, Irskoj, Češkoj, Litvi, Italiji, Nizozemskoj, Malti i Španjolskoj.

2.2.2. Prema dostupnoj analizi učinka krize bolesti COVID-19 na gospodarski rast, kojom se predviđa smanjenje rasta BDP-a za približno 8 %⁽³⁾, globalna nezaposlenost povećala bi se za 24,7 milijuna, dok bi od 13 do 36 milijuna radnih mjesta moglo postati nesigurno⁽⁴⁾. Očekuje se da će stopa nezaposlenosti u EU-u porasti sa 6,7 % (2019.) na 9,0 % (2020.)⁽⁵⁾. Ova kriza ozbiljno dovodi u pitanje: i. sustav malih i srednjih poduzeća koja čine okosnicu europskog sustava proizvodnje, ii. konkurentnost sustava velikih europskih poduzeća; iii. sam opstanak nekih gospodarskih sektora kao što su ugostiteljstvo, turizam, prijevoz i kultura.

2.2.3. Procjene za 2021.⁽⁶⁾ mnogo su optimističnije i upućuju na uvjetni oporavak koji će ipak ovisiti o sljedećim parametrima: o tome hoće li mjere ograničavanja već biti ukinute, hoće li pandemija ostati pod kontrolom i hoće li se dosad neviđene monetarne, fiskalne i regulatorne mjere koje su usvojile države članice i EU pokazati učinkovitima u smislu ublažavanja neposrednih gospodarskih i socijalnih posljedica krize i smanjenja dugotrajne štete koja je nanosena gospodarskim i društvenim odnosima i globalnim vrijednosnim lancima.

2.2.4. Iz perspektive EU-a jedinstveno tržište gotovo je paralizirano. Osim toga, paketi pojedinih država članica za svladavanje krize doveli su do rizika od pojavljivanja nejednakih uvjeta tržišnog natjecanja koji se moraju hitno otkloniti. Porasla je nesigurnost u pogledu budućih ulaganja i glavni pokazatelji kao što su indeks upravitelja nabave (PMI) ili povjerenje poduzeća i potrošača dosegli su povijesno nisku razinu.

2.2.5. Stoga će najjače gospodarske i socijalne posljedice najvjerojatnije biti zabilježene u drugom tromjesečju ove godine, ovisno o stupnju intenziteta krize u različitim sektorima. U drugoj polovini 2020. možemo očekivati određeni gospodarski oporavak, iako bi se vrsta oporavka mogla razlikovati od zemlje do zemlje.

2.2.6. Ali ono što je još ozbiljnije jest da je šok krize u potpunosti prekinuo i promijenio naše uobičajene modele i načine života. Kao dio procesa oporavka i ponovnog pokretanja, potrebno je usredotočiti se ne samo na ponovno ostvarivanje gospodarskih rezultata nego možda još hitnije i važnije na davanje nade i prilike za prilagodbu naših života „novoj normalnosti“, uključujući potpuno poštovanje načela održivog razvoja.

2.3. Socijalne posljedice

2.3.1. COVID-19 snažno će utjecati na rezultate na tržištu rada. Osim neposredne zabrinutosti u pogledu zdravlja radnika i njihovih obitelji, virus i naknadni gospodarski šokovi utjecat će na svijet rada na tri ključna načina, odnosno na: 1. broj radnih mjesta (u smislu nezaposlenosti i podzaposlenosti); 2. kvalitetu rada i 3. posebne skupine koje su osjetljivije na negativne ishode na tržištu rada. Neke kategorije radnika snažnije su pogođene jer nemaju mrežu socijalne zaštite: mladi na nesigurnim radnim mjestima, stariji radnici, radnici s invaliditetom, žene, bilo zato što su uvelike zastupljene u teže pogođenim sektorima bilo zato što ostaju kod kuće radi skrbi za članove obitelji, samozaposlene osobe i radnici koji rade putem platformi, radnici s niskim dohotkom, radnici migranti i takozvani „nevidljivi“, odnosno neprijavljeni radnici. Vjerojatno će doći i do znatnog povećanja siromaštva među osobama koje su zaposlene⁽⁷⁾.

2.3.2. Prioritet je zaštita radnih mjesta i dohotka za sve radnike, stoga današnje politike moramo oblikovati imajući na umu dugoročnu perspektivu. Kako bi se oživilo gospodarstvo, zaštitila prava radnika i zajamčila dobrobit za sve, EU-u je potrebna snažna europska strategija za socijalni oporavak i obnovu na razini EU-a i na razini država članica u kojoj bi aktivno sudjelovali socijalni partneri. Potrebne su dublje institucionalne reforme i reforme politika kako bi se ojačao oporavak i izgradila otpornost pomoću snažnih i univerzalnih sustava socijalne zaštite koji mogu djelovati kao automatski gospodarski i socijalni stabilizatori u kriznim situacijama. To će pridonijeti i ponovnoj izgradnji povjerenja u institucije i vlade.

⁽³⁾ Europska komisija, GU ECFIN.

⁽⁴⁾ Međunarodna organizacija rada, ožujak 2020., *COVID-19 and the world of work: Impact and policy responses* („COVID-19 i svijet rada: posljedice i odgovori politike“).

⁽⁵⁾ Europska komisija, proljeće 2020., Europska gospodarska prognoza. Institutional Paper 125., svibanj 2020.

⁽⁶⁾ Europska komisija, GU ECFIN.

⁽⁷⁾ Izvješće agencije Eurofound Living, working and COVID-19, first finding („Živjeti i raditi u doba bolesti COVID-19: prvi zaključci“) iz travnja 2020.: „Rezultati ispitivanja pokazuju da je zbog gospodarskih posljedica krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19 više kućanstava u lošoj financijskoj situaciji nego prije početka krize. Gotovo polovina svih ispitanika (47 %) navela je da njihovo kućanstvo teško spaja kraj s krajem. [...] Od ispitanika koji su trajno izgubili posao tijekom krize 90 % njih izjavilo je da se financijska situacija njihova kućanstva pogoršala, njih 44 % nema uštedevine, a njih 35 % ima uštedevine tek onoliko da trenutačni životni standard održe tri mjeseca“.

2.3.3. Dvostrani i trostrani socijalni dijalog između vlada i organizacija radnika i poslodavaca ključan je alat za razvoj i provedbu održivih rješenja, od razine zajednice do globalne razine. Za to su potrebne snažne, neovisne i demokratske organizacije socijalnih partnera.

2.3.4. Posebnu pozornost treba posvetiti tome da se oporavak od krize ne odvija u dvije brzine, kao što je to bio slučaj kod posljednje krize. Potrebno je pružiti potporu svim skupinama kako bi se mogle oporaviti istodobno, a ne da ranjivije društvene skupine moraju strpljivo čekati na ista poboljšanja u pogledu zapošljavanja i životnog standarda koja uživa ostatak stanovništva. To se posebno odnosi na mlade, osobe s invaliditetom, pripadnike etničkih manjina te migrante i izbjeglice.

2.3.5. Posebna pozornost i posebne mjere potrebne su i skupinama izvan tržišta rada koje su već pogođene siromaštvom, kao i novim siromašnim skupinama, čiji će broj prema predviđanjima rasti. Tim skupinama prijeti daljnja marginalizacija popraćena mnogim socijalnim i zdravstvenim problemima.

2.3.6. Organizacije civilnog društva i same su žrtve nejednakosti i slabosti sustava. Njihova je sadašnja i buduća sposobnost odgovaranja na potrebe ugrožena zbog često oskudnih i promjenjivih resursa. Taj je problem potrebno riješiti uspostavljanjem mehanizama financiranja organizacija civilnog društva.

3. Ocjena odgovora EU-a na krizu uzrokovanu bolešću COVID-19

3.1. Hitne mjere

3.1.1. Pandemija koronavirusa trenutačno u Europi (kao i u cijelom svijetu) određuje sve parametre našeg života, uključujući gospodarsku aktivnost te organizaciju i sustave gospodarstva. Instrumenti gospodarstva i gospodarske politike u potpunosti su podređeni uspješnom svladavanju krize i znatno doprinose njezinoj okončanju. Međutim, čak i u ovom kritičnom razdoblju valja zajamčiti:

- da se mobilizirani financijski izvori djelotvorno koriste i da su pravilno usmjereni ovisno o potrebama;
- da svi relevantni subjekti (fizičke osobe, trgovačka društva, neprofitne organizacije, pružatelji javnih usluga itd.) pogođeni pandemijom dobiju pravednu naknadu;
- da gospodarstvo nakon završetka pandemije bude spremno za novi početak te da iz sadašnje pandemije izvuče pouku o socijalnim pitanjima koja treba hitno riješiti.

3.1.2. Iako nije uloga tržišta i gospodarstva da postavljaju dijagnozu i donose ocjenu nepoznatog medicinskog problema, problem pandemije bilo bi gotovo nemoguće riješiti kad se u obzir ne bi uzeli gospodarski i financijski troškovi i posljedice.

3.1.3. Države članice i odgovarajuće institucije EU-a dosad su donijele niz hitnih, preventivnih, stabilizacijskih i kompenzacijskih mjera za odgovor na krizu. Te se mjere prema svojoj vrsti mogu podijeliti u nekoliko kategorija, npr.: monetarne i stabilizacijske mjere, fiskalne mjere, mjere temeljene na jamstvima i zajmovima te regulatorne i postupovne mjere. One su usmjerene na sva područja života, iako ponajviše na gospodarstvo i poslovanje te na socijalna pitanja (vidjeti Prilog I.).

3.1.4. Mjere predstavljaju sveobuhvatnu kombinaciju ekonomskih politika, uključujući: reakciju monetarne politike, uglavnom u obliku novog vala kvantitativnog popuštanja, dopunjenog novim programom kupnje vrijednosnih papira za potporu likvidnosti financijskog tržišta pod odgovornošću Europske središnje banke; makroekonomsku stabilizacijsku funkciju Europskog stabilizacijskog mehanizma; skup fiskalnih mjera, počevši od privremenog donošenja fleksibilnih fiskalnih pravila i pravila o državnim potporama, putem velikih fiskalnih injekcija za potporu poduzećima i pojedincima pogođenima pandemijom; odgodu obveza otplate i masovnu preraspodjelu proračunskih tokova EU-a. Vrlo je važan i paket raznih regulatornih i postupovnih mjera.

3.1.5. Procjenjuje se da opseg financijskih sredstava povezanih s mjerama potpore europskom društvu iznosi gotovo 3 000 milijardi EUR (16 % BDP-a EU-a u 2019.). Dosad se radilo o kombinaciji gospodarskih politika koje se provode na razini EU-a i, u većoj mjeri, na razini država članica. U okviru početnog plana EU-a za gospodarski odgovor na krizu uzrokovanu koronavirusom samo je 165 milijardi EUR izravno povezano sa zajedničkim izvorima financiranja EU-a u obliku subvencija i financijskih instrumenata. Drugi koraci koje je pokrenuo EU uključuju mjere za potporu likvidnosti, provedbu fleksibilnijih pravila ili pokretanje financijskih instrumenata koji se temelje na jamstvu; sve ostale izravne fiskalne mjere poduzele su ili provode države članice. U kasnijoj se fazi udio mjera poduzetih na inicijativu EU-a povećao.

3.1.6. Najnoviji paket Europske komisije o budućem financiranju EU-a, uključujući prijedlog privremenog hitnog europskog instrumenta za oporavak (pod nazivom „Next Generation EU”) i znatnu prilagodbu izvornog prijedloga višegodišnjeg financijskog okvira EU-a (VFO) za razdoblje 2021.–2027., doista predstavlja revoluciju u tom području.

3.1.7. Naposljetku, sveobuhvatni paket najavljen krajem svibnja predstavlja znatan doprinos Europske komisije rješavanju trenutačne situacije. Povezan je sa snažnim i smisljeno usmjerenim novim instrumentom koji je isključivo usredotočen na izlazak iz krize uzrokovane bolešću COVID-19 te na ponovno pokretanje i oporavak. Nastoji se usredotočiti na stvarne potrebe kako bi jedinstveno tržište ostalo homogeno i operativno. Model financiranja čini se prilično razumnim, a karakteriziraju ga inovativnost i solidarnost među državama članicama. Funkcioniranje budućeg instrumenta „Next Generation EU” mora biti komplementarno s novim VFO-om, u kojem se moraju u dovoljnoj mjeri uzeti u obzir i drugi prioriteti EU-a koji nisu nužno povezani s pandemijom (na primjer zeleni plan EU-a, poboljšanje jedinstvenog tržišta i uvjeta za konkurentnost EU-a, europski stup socijalnih prava i postupna prilagodba načelima održivog razvoja, kao i svi međunarodni ugovori i konvencije koje su potpisali i ratificirali EU i njegove države članice).

3.2. *Analiza i zaključak u pogledu primjerenosti/(ne)dostatnosti mjera*

3.2.1. Kako je prethodno navedeno, predmetno pitanje toliko je sveobuhvatno da je ispravno rješenje moguće samo s dobro koordiniranom kombinacijom politika i jasnim nadležnostima pojedinih dionika, uz odgovarajuće usmjeravanje i vremenski okvir za djelovanje. U okviru niza donesenih mjera možemo pronaći nekoliko novih inovativnih pristupa koji se mogu iskoristiti i u sljedećem razdoblju.

3.2.2. Novoosnovani Europski stabilizacijski mehanizam sad prvi put od posljednje krize i njezinih posljedica ima priliku stabilizirati makroekonomsko okruženje europodručja. Vrlo je važna bila i reakcija monetarne politike pomoću koje se financijskom sektoru omogućilo da ostane funkcionalan i učinkovit, uz odgovarajuću likvidnost. Među ostalim presudnim mjerama su i one kojima se uvode fleksibilnija pravila o državnim potporama i fiskalnoj disciplini, čime se omogućuje zadržavanje financijskih sredstava u optjecaju kada se poveća rizik od smanjene ukupne potražnje. Bilo je ključno što prije nadoknaditi štetu svim subjektima pogođenima krizom – pojedincima, poduzećima i neprofitnim organizacijama – u smislu odgode njihovih obveza i pružanja naknade za štetu nastalu tijekom razdoblja ograničenja kretanja.

3.2.3. Hitne mjere također su bile vrlo primjerene. Stvarna situacija na terenu pokazala je da u razdoblju smrtonosnih rizika države članice i dalje žele samostalno odlučivati. Neke koordinirane mjere povezane s dostavom osnovnih medicinskih proizvoda i opreme bile su nužne ne samo iz praktičnih razloga nego i kako bi se očuvao smisao vrijednosti jedinstvenog tržišta EU-a. One mogu poslužiti i kao inspiracija za uvođenje mjera izlazne strategije i ukidanje ograničenja, koje treba pažljivo koordinirati. Ova izvanredna situacija otvara i velik prostor instrumentima koji se temelje na jamstvima i zajmovima, koji ovaj put potječu uglavnom iz skupa instrumenata Europske investicijske banke. To pokazuje potrebu da se mobilizira više privatnog kapitala u skladu s pravilima o dodjeli u javnom interesu. Kada stvarne potrebe u tolikoj mjeri premašuju ograničena javna sredstva, to je jedino rješenje na kojem se može dodatno poraditi u vrijeme „nove normalnosti”.

3.2.4. Kao i u slučaju krize prije deset godina, sadašnje je razdoblje ukazalo na ozbiljna ograničenja u proračunu EU-a u pogledu načina na koji se proračun nosi s neočekivanim šokovima, posebno kada do njih dođe na kraju tekućeg financijskog okvira. Fleksibilnost proračuna EU-a opetovano se pokazala kao jedna od glavnih slabosti financijske strukture EU-a. U slučaju potrebe za mobilizacijom ogromnih financijskih sredstava morat će se stvoriti novi instrument (kao što je „Next Generation EU”) ili će se za to morati pobrinuti države članice. Ova situacija jasno ukazuje na potrebu za daljnjim poboljšanjem financijskog sustava EU-a, posebno u slučaju neočekivanih šokova. Sadašnji model ne pruža dostatnu zajedničku financijsku osnovu EU-a za potporu makroekonomskoj stabilnosti EU-a i europodručja.

3.3. Ocjena nadležnosti institucija EU-a za poduzimanje takvih mjera

3.3.1. Uzimajući u obzir prethodno naveden opis i analizu, iznimno cijenimo primjerenu i pravodobnu reakciju Europske središnje banke i Euroskupine, koje su aktivirale Europski stabilizacijski mehanizam. Iznimno je važan bio i odgovor Europske komisije, posebno u pogledu donošenja fleksibilnijih pravila i hitnih mjera za potporu opskrbnim lancima robe i opreme koji su ključni za odgovor na izbijanje i širenje pandemije. Komisija je nakon nekog vremena počela preuzimati vodeću ulogu uvođenjem i provedbom sveobuhvatnog paketa u svibnju, uključujući prilagođeni novi prijedlog VFO-a i instrument „New Generation EU”. Sada je važno dobiti potporu država članica kako bi se postigao dogovor o paketu i kako bi se on što prije proveo u djelo. Najveća pouka koju treba naučiti ostaje činjenica da je EU u cjelini i dalje prilično osjetljiv na velike vanjske šokove te da je unatoč stalnom poboljšanju donekle loše opremljen za to da se s njima suoči. Najočitiiji primjer za to jest vrlo ograničena fleksibilnost i spremnost proračuna EU-a da reagira.

3.3.2. Osim toga, institucije EU-a i države članice tek su nakon određenog vremena počele donositi mjere očuvanja cjelovitosti, homogenosti i učinkovitosti jedinstvenog tržišta, najvažnijeg gospodarskog postignuća procesa europske integracije.

3.4. Scenariji i izazovi u budućnosti

3.4.1. Prema najvjerojatnijem scenariju za budućnost dno gospodarskog ciklusa dosegnut će se tijekom drugog tromjesečja 2020., dok će se u drugoj polovini godine pojaviti postupni znakovi oporavka. Ako ne bude drugog vala pandemije i ako strategije izlaska i oporavka budu primjerene i učinkovite, očekuje se da će se rast nastaviti tijekom 2021. i da će 2022. doseći razine prije bolesti COVID-19 u pogledu gospodarskih rezultata, a 2023. u pogledu aktivnosti ulaganja. Taj se scenarij može smatrati realističnim, iako je donekle optimističan. Međutim, s obzirom na to da i dalje postoji velika nesigurnost, EU bi trebao biti spreman i na manje pozitivan razvoj događaja, među ostalim na moguće ponovno uvođenje mjera ograničavanja, nove hitne mjere, veći angažman u ublažavanju posljedica i usmjereniju naknadu poduzećima i pojedincima kojima je potrebna pomoć.

3.4.2. Trenutačno stanje nije samo faza cikličkog gospodarskog razvoja nego i važan i odlučujući trenutak u smislu strukturnih i reformskih promjena u europskim gospodarskim i socijalnim sustavima i organizaciji. Cilj razdoblja u kojem se nalazimo nije samo ponovno pokretanje gospodarstva u praksi (vraćanje ciklusa na razine prije bolesti COVID-19) nego, što je možda još važnije, osmišljavanje i provedba velikih kvantitativnih i kvalitativnih promjena. Cilj je pružiti sveobuhvatnu ocjenu našeg socioekonomskog i ekološkog modela te utvrditi njegove prednosti i nedostatke. Radikalna obnova mora se odražavati ne samo u novim ili prilagođenim politikama nego i u novim nadležnostima koje uključuju sve dionike (u odnosima između država članica i institucija EU-a te unutar samih institucija EU-a) u skladu s načelom supsidijarnosti. Vrijeme je i da se razmotri zašto naše postojeće socioekonomske strukture ostavljaju tako velik broj ljudi u opasnosti od takvih šokova. Trenutačna pandemija razotkrila je posebne ranjivosti onih kojima je zbog nesigurnog radnog statusa uskraćena socijalna zaštita i mogućnost privremenog dopusta kada im je to bilo potrebno, kao i onih koji su se našli izoliranima od svojih zajednica i pripadajućih mreža potpore.

3.4.3. Glavna područja procesa oporavka i obnove uključuju:

- oslobađanje punog potencijala jedinstvenog tržišta kako bi ono i dalje bilo integrirano, funkcionalno i učinkovito te kako bi se ponovno uspostavila konkurentnost;
- dopunu jedinstvenog tržišta ambicioznim socijalnim programom, posebno potpunom provedbom europskog stupa socijalnih prava kako bi se zajamčila uzlazna socijalna konvergencija;
- nastavak provedbe nužnih strukturnih promjena i s njima povezanih aktivnosti ulaganja, prije svega kada je riječ o digitalnim, pametnim i socijalnim inovacijama i zelenoj tranziciji;
- stalno poboljšanje konkurentnosti EU-a;
- stvaranje uvjeta za jačanje samodostatnosti i otpornosti EU-a u suočavanju s globalnim posljedicama;
- stvaranje uvjeta za zadržavanje kontrole nad strateškom imovinom i industrijskim sektorima EU-a;

- podupiranje pristupa tržištu rada za sve kako bi se stvorila uključiva i otporna radna snaga;
- ulaganje u uključivanje određenih marginaliziranih zajednica kako bi im se omogućilo potpuno socijalno i gospodarsko sudjelovanje;
- znatno poboljšanje opskrbnih lanaca EU-a u slučaju rizika i hitnih situacija.

4. Nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19: prilika i nužne promjene u Europskoj uniji

4.1. „Crni labud”

4.1.1. Mnogi promatrači krizu uzrokovanu bolešću COVID-19 povezuju s definicijom „crnog labuda”, koju je osmislio libanonski matematičar Nassim Nicholas Taleb: „rijedak i nepredvidljiv događaj koji je izvan uobičajenih ljudskih očekivanja, ali je izuzetno disruptivan jer može poremetiti ljudske živote, promijeniti percepciju i zauvijek preobraziti zajednice pogođene tom pojavom”⁽⁸⁾. No, jesmo li u rješavanju hitne situacije uzrokovane bolešću COVID-19 zaista suočeni s crnom labudom? Je li riječ o takvom neočekivanom događaju? Ili smo nizom pogrešnih odluka oslabili svoje zdravstvene sustave, stratešku proizvodnju i socijalne strukture? Nastaviti kao da se ništa nije dogodilo više ne može biti politička opcija za rješavanje posljedica krize. Europa ima mogućnost i priliku izgraditi drugačiji svijet i EU u tome mora imati važnu ulogu.

4.1.2. Stoga je za oporavak od krize potrebna drugačija kombinacija i vremenski raspored odgovora politika. Ako se bude postupalo na ispravan način, možemo zajednički prebroditi krizu, spasiti živote i društvenu dobrobit, promijeniti svoje socioekonomske modele tako da budu usmjereniji na ljude i prirodu te potaknuti globalno partnerstvo za održivi razvoj.

4.1.3. Stoga se moramo usredotočiti na ono što je ključno za sve: poduprijeti poduzeća u prevladavanju krize kako bi im se omogućilo da ponude dostojanstven rad, dobre životne i radne uvjete, jednak pristup zdravstvenoj skrbi, čistu hranu, vodu, zrak i potrošačke proizvode, zdrav prirodni okoliš, sigurnu klimu za sljedeću generaciju, društvo koje je sve uključivije i dostupno svima te snažne i funkcionalne demokracije koje će nas i dalje štiti kada je to potrebno. Kako bismo to postigli, moramo biti ambiciozni i pravovremeno donijeti ispravne odluke, kao što je plan EU-a za obnovu i oporavak.

4.1.4. Europska komisija mora poduzeti konkretne mjere kako bi spriječila vlade da proglašavaju „izvanredno stanje” kojim se narušavaju ljudska prava i vladavina prava. Vlade ne bi smjele zloupotrebjavati krizu uzrokovanu koronavirusom i uvoditi mjere koje nadilaze ono što je apsolutno potrebno za odgovor na krizu, npr. mjere kojima se krše privatnost, zakonito postupanje, ovlasti i uloga sudstva ili prava građana i civilnog društva. Sve poduzete mjere moraju biti razmjerne i usmjerene na jamčenje javne sigurnosti. Posebno se mora zajamčiti sloboda izražavanja onima koji upozoravaju na izazove koje donosi trenutačna situacija.

4.2. Smjernice za plan oporavka i obnove EU-a

4.2.1. EGSO je uvjeren da će oporavak od posljedica krize uzrokovane koronavirusom biti uspješan samo ako bude popraćen obnovom našeg društva. Moramo se usredotočiti i na obnovu i na oporavak. Ne možemo se naprosto vratiti na prethodno stanje, već ga moramo obnoviti i poboljšati. EGSO smatra da se obnova i poboljšanje moraju temeljiti na načelima na kojima počiva naše sveukupno djelovanje: jamčenje potpuno funkcionalnog unutarnjeg tržišta, zaštita ljudskih prava, demokratskih vrijednosti i vladavine prava, ostvarivanje ciljeva održivog razvoja, stvaranje kružnoga gospodarstva i postizanje klimatske neutralnosti u EU-u najkasnije do 2050. Moramo osigurati i dobro upravljanje i demokratsku odgovornost.

4.2.2. Mjere koje je potrebno poduzeti, bez obzira na to koliko su kvalitetne i opsežne, mogu biti djelotvorne i računati na potporu samo ako dosegnu područja i ljude kojima su namijenjene. Stoga je iznimno važno uložiti velike napore kako bismo se pobrinuli da ih i institucije EU-a i države članice djelotvorno provedu.

⁽⁸⁾ Nassim Nicholas Taleb (2007.), *The Black Swan: the impact of the highly improbable* („Crni labud: učinak malo vjerojatnih događaja”).

4.2.3. Od ključne je važnosti da izvučemo pouku iz socijalnog neuspjeha koji je doveo do nerazmjernog broja smrtnih slučajeva tijekom ove pandemije. To se odnosi na ustanove za smještaj osoba s invaliditetom i starijih osoba koje su postale žarišta zaraze i smrtnih slučajeva tijekom krize. To treba biti znak upozorenja da se novac EU-a nikako ne može ulagati u one ustanove koje ljudima ne samo uskraćuju pravo na slobodu izbora načina na koji žive nego i strukturno nisu u stanju zaštititi ljude u situacijama više sile.

4.2.4. Kriza uzrokovana koronavirusom nažalost je jasno dala do znanja i da je izuzetno važno diljem EU-a intenzivnije raditi na podizanju svijesti građana u pogledu kulture ljudskih prava i demokratskog suživota građana na temelju načela i vrijednosti iz članka 2. UFEU-a. Ponovno naglašavamo svoju snažnu i trajnu privrženost temeljnim vrijednostima ljudskih prava, demokracije i vladavine prava, kako su izražene u osnivačkim ugovorima EU-a.

4.2.5. Solidarnost je ključna u rješavanju krize: solidarnost s pružateljima skrbi u bolnicama i domovima za starije i nemoćne osobe, solidarnost s radnicima koji ne primaju plaću i poslodavcima koji se odriču plaća i bonusa kako bi spasili svoja poduzeća, solidarnost vlada s gospodarskim, ali i kulturnim i drugim sektorima društva kojima je potrebna pomoć i prije svega, solidarnost među zemljama, osobito državama članicama EU-a jer su one tako usko gospodarski povezane da će samo zajednički i solidaran pristup biti djelotvoran u prevladavanju posljedica krize.

4.2.6. Vrlo opsežnim planom za zelena ulaganja osigurat će se potreban gospodarski poticaj i ojačati otpornost na buduće šokove. Ostvarivanje tako ambicioznog programa s tako velikim potencijalom preobrazbe moguće je samo pod određenim posebnim uvjetima, koji zaslužuju posebnu pozornost. Stoga bi gospodarske i ekološke ambicije EU-ova plana oporavka od krize uzrokovane koronavirusom trebale biti tijesno povezane, od čega bi svi imali korist. Za to je potreban pažljiv odabir programa ulaganja usmjerenih na sektore s velikim potencijalom za poticanje gospodarstva, otvaranje radnih mjesta i ekološku preobrazbu (zeleni poticaj).

4.2.7. U tu bi svrhu europski zeleni poticaj trebalo osmisliti na način da se njime ostvare dva sveobuhvatna cilja: prvo, poticanje gospodarstva i otvaranje radnih mjesta uz istodobno osiguravanje ugroženih osoba i drugo, potpora preobrazbi europskoga gospodarstva ususret čistoj i otpornoj budućnosti. Ili kao što je potpredsjednik Frans Timmermans objavio na Twitteru: „Oporavak koji predlažemo omogućit će nam stvaranje društva koje je ovoj i sljedećim generacijama potrebno: čisto, prosperitetno i otporno društvo u kojem nitko nije zapostavljen.”

4.2.8. Reciprocitet mora postati obavezan. Kada se javna sredstva koriste za osiguravanje budućnosti privatnog sektora, društvo od tog sektora može legitimno očekivati određenu dodanu vrijednost. Tu kao primjer mogu poslužiti sporazumi o plaćanju poreza, koncept dobrih socijalnih poslodavaca, zadržavanje dividendi i bonusa te obveza poduzimanja napora za smanjenje emisija CO₂, uz poštovanje zakona o zaštiti okoliša i razvoj održivijih politika korporativne mobilnosti.

4.2.9. Referentno mjerilo sadašnjeg gospodarskog modela jest BDP, kojim se nikada nije moglo izračunati ono što je zaista bitno za ljudska bića. EGSO smatra da je danas za razmatranje novog modela gospodarskog i socijalnog razvoja u EU-u taj glavni gospodarski pokazatelj potrebno povezati s jednako važnim pokazateljem dobrobiti zajednice.

4.2.10. EGSO smatra da u središtu plana obnove i oporavka moraju biti ljudi i budućnost našeg planeta. U tom je pogledu ključno kratkoročno zadržati što više neto radnih mjesta, ali i voditi računa o budućnosti. Riječ je o gospodarstvu otpornom na buduće izazove koje zadovoljava potrebe društva, ne doprinosi klimatskim promjenama, pametno se koristi resursima i kombinira sposobnost ostvarivanja prihoda u Europi sa zdravim životnim okruženjem i kvalitetnim radnim mjestima. Tome moramo težiti kako bi naša budućnost bila održiva. Gospodarstvo otporno na buduće izazove mora biti i što dostupnije svim vrstama radnika i svima omogućiti da doprinesu svojim zajednicama i društvu u cjelini. Moramo izvući pouku iz nove fleksibilnosti koju su poslodavci počeli primjenjivati tijekom krize kako bismo zadovoljili potrebe onih koji su najudaljeniji od tržišta rada (osobe s invaliditetom, dugotrajno nezaposlene osobe, stariji radnici) i olakšali im sudjelovanje u novom, zelenijem gospodarstvu. Zauzmimo se za to kako bi naša budućnost bila održiva.

4.2.11. EU i njegove države članice trebali bi novim poduzećima u okviru čistoga gospodarstva, a posebno novoosnovanim i malim i srednjim poduzećima, omogućiti pristup nužnom kapitalu kako bi i dalje mogla osmišljavati rješenja sutrašnjice.

4.2.12. Socijalni partneri moraju biti uključeni u razvoj i jačanje mjera potpore kako bi se nadoknadio nedostatak gospodarske aktivnosti u mnogim sektorima i kako bi se zaštitile sve vrste radnika i malih poduzeća. Potrebne su odgovarajuće i održive naknade za nezaposlenost i drugi oblici pomoći, uključujući minimalne europske standarde u pogledu neto stope zamjene, trajanja prava na naknadu za nezaposlenost i pokrivenosti tim pravom. U sektorima u kojima je to izvedivo mogu se, uz savjetovanje sa socijalnim partnerima, uvesti programi skraćenog radnog vremena. U nekim državama članicama radnici u karanteni mogu imati pravo na plaćeno bolovanje. Pojednostavnjenje pristupa radu na daljinu, uz savjetovanje sa socijalnim partnerima, još je jedna mogućnost da se olakša položaj poduzeća, radnika i samozaposlenih osoba. Nadalje, vlade bi malim i srednjim poduzećima mogle pružiti financijsku pomoć i tehničku potporu kako bi im pomogle da brzo razviju kapacitete za rad na daljinu.

4.2.13. Sudjelovanje svih građana putem organizacija socijalnih partnera i civilnog društva omogućit će proces reforme gospodarstva i društva. Države članice i EU stoga se moraju pobrinuti za to da u tom složenom procesu nitko ne bude zapostavljen, a posebno: radnici na najnesigurnijim radnim mjestima, osobe u dobi pred umirovljenje, osobe s invaliditetom, žene na slabo vrednovanim radnim mjestima i mladi, posebno oni koji pripadaju vidljivim manjinama i koji su migrantskog podrijetla te, prije svega, osobe koje se mogu svrstati u više navedenih skupina.

5. Plan oporavka

EGSO poziva na **zeleni oporavak i na snažan socijalni i gospodarski oporavak** te ističe da se tako ambiciozan program koji podrazumijeva korjenitu preobrazbu može ostvariti ako se temelji na šest načela: solidarnost, konkurentnost, održivost, zaštita radnih mjesta, zaštita dohotka i sudjelovanje. Što će mjere oporavka biti jače i prilagođenije stanju u državama članicama i njihovu stanovništvu, to će Europa biti vjerodostojnija i sposobnija da se uhvati ukoštac s dosad neviđenim izazovima ove krize.

5.1. Jedinstveno tržište

5.1.1. Strategija jedinstvenog tržišta, koja omogućuje slobodnije kretanje ljudi, usluga, robe i kapitala te pruža razne mogućnosti europskim poduzećima, potrošačima i radnicima, u središtu je europskog projekta. Potrebne su mjere kojima će se ukloniti prepreke jedinstvenom tržištu i potpuno osloboditi njegov potencijal. Osim toga, u razdoblju nakon krize i uzimajući u obzir druge aspekte promjenjivog okruženja, kao što je digitalizacija, jedinstveno tržište treba se u potpunosti prilagoditi novim idejama i poslovnim modelima. Stoga nam je cilj obnoviti, revitalizirati i rekonstruirati jedinstveno tržište kao instrument oporavka. Jedna je od kratkoročnih mjera trenutno otvaranje granica. Osim toga, potrebno je poduzeti kratkoročne mjere u dva područja:

Smirivanje napetosti. „Nejednaki” uvjeti tržišnog natjecanja koji se sada pojavljuju vrlo su zabrinjavajući. Paketi poticaja pojedinih država članica uvelike se razlikuju i, unatoč dobroj namjeri da djelomično ublaže udar na potražnju, doveli su do nejednakih uvjeta tržišnog natjecanja među državama članicama. Nadalje, državnim potporama treba pristupiti i analizirati ih sa sektorskog stajališta te istražiti kako se tim mjerama kratkoročno i dugoročno narušavaju tržišno natjecanje i jednaki uvjeti za sve.

Pokretanje gospodarstva i produktivnosti. Potrebna nam je produktivnost u realnom gospodarstvu (što znači radna mjesta, kupovna moć te osnovni proizvodi i usluge). Ta produktivnost može poprimiti drugačiji oblik i ostvariti se različitim poslovnim modelima, no moramo poduzeti mjere u tom području ako želimo izbjeći daljnje povećanje nejednakosti. Pokretanje gospodarstva podrazumijeva pakete potpore i povoljno okruženje za MSP-ove i industriju. Kao što znamo, MSP-ovi su okosnica europskog gospodarstva i potrebna im je posebna potpora, ali bez dodatnih opterećenja ili birokracije. Njihov će oporavak biti moguć samo uz financijsku potporu na razini EU-a i nacionalnoj razini. Tu će od ključne važnosti biti subvencije, zajmovi, osiguranje likvidnosti, porezni poticaji, povoljni uvjeti za zadržavanje i zapošljavanje osoblja, revizija stečajnog zakonodavstva i druge vrste potpore. U pogledu stečajnih zakona EU bi trebao poduzeti zakonodavne mjere kako bi se malim poduzećima koja su zbog bolesti COVID-19 otišla u stečaj omogućilo da se brzo ponovno pokrenu. Te bi mjere trebale biti vremenski ograničene.

5.2. Industrijska strategija

5.2.1. U okviru dobro koordinirane europske industrijske politike moraju se uzimati u obzir trenutačni izazovi koji proizlaze iz stanja prouzrokovanog bolešću COVID-19 i izazovi koji će nastati nakon pandemije bolesti COVID-19, ali i aspekti digitalizacije i održivosti. To mora biti popraćeno masivnim ulaganjima u održive gospodarske i poduzetničke

strukture te otvaranjem visokokvalitetnih stalnih radnih mjesta s redovnim radnim odnosom. Ostvarivanjem inovacijskog potencijala malih i srednjih poduzeća i prelaskom na uključivo kružno i klimatski neutralno gospodarstvo mogla bi se osigurati dugoročna sigurnost resursa, ali i kratkoročna opskrba važna za buduće izazove.

5.2.2. Potrebno je utvrditi i podržati ključne industrije i sektore, od ljudskih resursa do istraživanja, te na taj način provoditi europsku industrijsku politiku kojom se ti strateški sektori štite od tržišta i jamči sigurnost opskrbe ključnim proizvodima (respiratorima, maskama i sl.) tijekom pandemija. To znači da se mora pružiti potpora korporacijama koje vraćaju proizvodne kapacitete u Europu kako bi EU ponovno mogao preuzeti kontrolu nad proizvodnjom i očuvati svoju autonomiju na svjetskom tržištu, i to u skladu s pravednom ekološkom tranzicijom. Te korporacije i poduzeća moraju biti održivi, odlikovati se snažnom uključenošću radnika te sudjelovati u zelenom planu kao okviru za planove oporavka i obnove.

5.2.3. Vizija uslužno usmjerenih poduzeća podrazumijeva podržavanje onih poduzeća koja najviše pridonose zajedničkom blagostanju, u područjima kao što su zdravlje, socijalna skrb, obrazovanje, obnova, kultura, obrtništvo i kreativnost, i koja pridonose pravednom, konkurentnom i održivom poslovnom okruženju te iz njega ostvaruju korist. Naravno, hitni socijalni i ekološki zahtjevi idu ruku pod ruku, no imperativ zaštite okoliša morat će više no ikad prije prožimati sve naše aktivnosti i politike usmjerene na borbu protiv uništenja našeg (ekološkog) sustava. U tom pogledu, na primjer, financijska potpora koja se dodjeljuje poduzećima u sektorima koji onečišćuju okoliš mora ovisiti o stvarnom prelasku na socijalno i ekološki prihvatljiv način proizvodnje.

5.2.4. Europa mora financirati aktivnosti koje ispunjavaju dva kriterija: vraćanje strateške proizvodnje s kvalitetnim radnim mjestima kako bi Europa postala neovisna, osobito u pogledu zaštite zdravlja i zdravstvenih intervencija, te stavljanje naglaska na održiva, socijalno odgovorna i ekološki prihvatljiva ulaganja. Mala i srednja poduzeća (MSP), kao i velika i socijalna poduzeća, mogla bi imati ključnu ulogu u restrukturiranju europskog proizvodnog sustava.

5.3. Zeleni plan

5.3.1. Pri podržavanju prelaska na održivije i otpornije europsko gospodarstvo, zelenim poticajem mora se osigurati uključiv oporavak, pri čemu nijedan Europljanin i nijedna Europljanka ne smiju biti zapostavljeni.

5.3.2. U skladu s načelom „nenanošenja štete”, ulaganja u okviru kratkoročnog gospodarskog poticaja ne bi smjela utjecati na strukturnu preobrazbu europskoga gospodarstva ili bi je trebala ubrzati u smjeru nultog onečišćenja, obnove biološke raznolikosti i klimatske neutralnosti do 2050. U tu bi svrhu zeleni poticaj trebao biti posebno usmjeren na mjere koje pozitivno utječu na povećanje učinkovitosti resursa, poštovanje našeg prirodnog kapitala te srednjoročno i dugoročno smanjenje emisija stakleničkih plinova u skladu s klimatskom neutralnošću.

5.3.3. Od ključne je važnosti da zeleni poticaj bude usmjeren na pružanje gospodarske potpore i poticaja sektorima s maksimalnim pozitivnim učinkom na ukupnu potražnju. U cilju postizanja maksimalne gospodarske proizvodnje, zeleni poticaj trebao bi biti usmjeren na sektore koji imaju znatan potencijal za otvaranje radnih mjesta, pod uvjetom da su dostupne odgovarajuće vještine. Na taj se način mora uzeti u obzir asimetričan učinak krize izazvane koronavirusom, koja nerazmjerno pogađa gospodarstva južnih država članica EU-a.

5.3.4. Europskim zelenim planom Europska unija započela je prelazak na održivo gospodarstvo. Stoga je logično da se mjere gospodarske potpore kombiniraju s daljnjim poticanjem tog prelaska. Javna sredstva moraju se koristiti s namjerom ostvarivanja pozitivnog socijalnog i ekološkog učinka. Kad je riječ o zapošljavanju, to ne znači nužno da se moraju očuvati ili spasiti postojeća radna mjesta ili postojeće gospodarske djelatnosti. Ako određeno poduzeće ili sektor nemaju razumne izgleda u okviru održivog gospodarstva, paket potpora može se iskoristiti i za promjene unutar sektora ili za preusmjeravanje djelatnosti prema drugom sektoru.

5.3.5. Zeleni plan od budućih poslovnih aktera iziskuje otpornost i predanost uspjehu. Europske korporacije, koje posluju prekogranično, relevantni su i važni društveni akteri. Politički koncept „pravedne tranzicije” trebao bi usmjeravati njihovo poslovanje. „Održivo poduzeće” sa snažnom „uključenošću radnika” ključni je politički subjekt koji jamči obvezna prava na informiranje i savjetovanje te sudjelovanje u upravnom odboru, uz uključivanje makroekonomske politike u kolektivne ugovore. Omogućavanjem zaposlenicima, sindikatima i radničkim vijećima da se aktivno uključe u provedbu plana politike poduzeća zasnovanog na konceptu „održivog poduzeća za pravednu tranziciju” otvara se mogućnost pristojnih radnih mjesta i pristojnih radnih uvjeta u zdravim okruženjima i regijama u kojima vrijedi živjeti.

5.3.6. Pakete potpore treba uvoditi postupno jer nitko ne može predvidjeti kako će se razvijati gospodarstvo nakon krize izazvane koronavirusom. Zato se zalažemo da se mjere potpore provode u fazama kako bi se mogle prilagođavati ovisno o napretku i evaluaciji sektora, djelomice na temelju stupnja pozitivnog utjecaja na klimu i prirodu.

5.3.7. U okviru zelenog plana morat će se očuvati europski poljoprivredni model koji se temelji na kvaliteti i održivosti. Planom oporavka morat će se promicati:

- održiviji prehrambeni sustavi, i na razini proizvodnje i na razini potrošnje, u skladu s namjerama Komisije iz strategije za održivu hranu „Od polja do stola”;
- prehrambena suverenost EU-a u duhu solidarnosti između raznih oblika europske poljoprivrede i integracija gospodarskih, socijalnih i ekoloških aspekata;
- ambiciozan prijedlog nove strategije EU-a za biološku raznolikost koja mora biti ključna sastavnica svih napora u cilju obnove. Ambiciozna strategija bila bi snažan i dosljedan znak podrške okolišu, klimi, javnom zdravlju i socijalnom djelovanju te bi pogodovala i ZPP-u i europskom prehrambenom sustavu jer bi mogla dodatno ojačati njihovu održivost.

5.4. Prioriteti ulaganja

5.4.1. Održiva ulaganja u zajednice, pristupačne javne prostore, zdravstvenu skrb, uključivo obrazovanje, socijalne usluge, stambene objekte i infrastrukturu s nultom stopom emisija ugljika, zaštitu i obnovu biološke raznolikosti te decentralizaciju proizvodnje energije imat će presudnu važnost za ostvarenje „gospodarstva blagostanja”. Jedno od područja kojima bi trebalo dati prednost jest energetska obnova zgrada. Taj bi val obnove ujedno trebao biti prilika za prilagodbu zgrada na promjene u budućnosti povećanjem njihove pristupačnosti stanovništvu koje stari i sve većem broju osoba s invaliditetom.

5.4.2. Građevinski sektor je važan: zahvaljujući milijunima kuća koje će se obnoviti kako bi postale energetske učinkovite i održive taj će se sektor ponovno pokrenuti, a mi ćemo se približiti postizanju klimatske neutralnosti. Građevinarstvo je radno intenzivan sektor, a potrošnja energije u zgradama (rasvjeta, grijanje) odgovorna je za trećinu emisija CO₂ u Europi. Riječ je o opsežnim radovima jer je 75 % stambenih i poslovnih zgrada izgrađeno prije uvođenja pravila EU-a o potrošnji energije. Obnova domova energetske siromašnih osoba u EU-u dovela bi do znatnog smanjenja potrošnje za javno zdravlje, a provedene studije ukazuju na to da je trošak koji energetska siromaštvo nanosi modernom zdravstvenom sustavu u prosjeku vjerojatno tri puta veći od troška mjera za rehabilitaciju stanova (*).

5.4.3. S obzirom na starenje stambene, arhitektonske i infrastrukturne baštine, EGSO skreće pozornost na važnost pokretanja ulaganja odgovarajućeg opsega usmjerenih na osiguranje (u trusnim područjima) i restrukturiranje stambenog prostora, umjetničke baštine (velegradska područja, gradovi, sela) i prometne infrastrukture (luke, mostovi, autoceste itd.).

5.4.4. Za povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i niskougljične energije nije potrebna samo izgradnja odgovarajućih postrojenja nego i modernizacija cjelokupne europske elektroenergetske mreže i mogućnosti skladištenja.

5.4.5. Plan oporavka prilika je za ulaganje u prijeko potreban javni prijevoz i osiguravanje istinske promjene načina prijevoza, čime će se smanjiti onečišćenje zraka i doprinijeti djelovanju u području klime. To podrazumijeva više tramvaja i redovitih autobusnih linija s nultim emisijama, istinsku intermodalnost u našim gradovima, akcijski plan EU-a i opsežnu financijsku potporu za modernizaciju, proširenje i održavanje željeznica, ulaganja u vlakove, noćne vlakove, prekogranične željezničke veze i druge inovacije povezane sa željezničkim prometom. Trebala bi postojati koordinacija na razini EU-a kako bi se osiguralo da se kratki letovi zamijene održivim alternativama. Kako bi se smanjio cestovni promet, teret se u većoj mjeri mora prevoziti željeznicom, unutarnjim plovnim putovima i morem (npr. održiva priobalna plovidba).

5.4.6. Treba postaviti temelje europskog sektora mobilnosti bez emisija koji može zadovoljiti sve veću potražnju za alternativama za motore s unutarnjim izgaranjem i infrastrukturom za punjenje automobila, kombija, autobusa i kamiona, ali i povećati opskrbu željezničkog sektora. To podrazumijeva i široku mrežu stanica za električno punjenje diljem Europe

(*) Host S., Grange D., Mettetal L., Dubois U. (2014.), *Précarité énergétique et santé: état des connaissances et situation en Île-de-France* („Energetska siromaštvo i zdravlje: spoznaje i stanje u regiji Ile-de-France”), Regionalni zdravstveni opservatorij Île-de-France, Pariz, str. 14.

te razvoj održivih i učinkovitijih baterija. To će biti popraćeno programima prekvalifikacije, čime će se radnicima koji napuštaju prometni sektor zasnovan na fosilnim gorivima pružiti nove poslovne mogućnosti.

5.4.7. Kao što pokazuju primjeri iz više gradova, faza zabrane kretanja dovodi u pitanje tradicionalnu upotrebu gradskog prostora i mobilnosti te potiče eksperimentiranje. Razvoj biciklizma može dodatno ići u prilog oporavku jer može pogodovati fizičkom distanciranju, smanjiti broj ljudi u javnom prijevozu te osigurati više prostora i lakši pristup lokalnim trgovinama. Ulaganjima u poboljšanje biciklističke infrastrukture mogu se brzo ostvariti rezultati u gradovima i među gradovima te potaknuti biciklistički ekosustav.

5.4.8. Preobrazba gospodarstva u kružno gospodarstvo ključna je za uspjeh zelenog plana. Zbog toga, na primjer, industrija čelika i cementa (glavni potrošači energije) i kemijski sektor moraju promijeniti način organizacije.

5.4.9. Paket za oporavak, s prelaskom na kružno gospodarstvo kao svojom temeljnom sastavnicom, može znatno ubrzati nužni infrastrukturni razvoj i promicati inovacije u području alternativnih materijala i novih tehnologija. Kao prvo, kako bi se izbjegao nastanak otpada, EU bi trebao podupirati inicijative za pokretanje novoosnovanih poduzeća i poduzeća socijalne ekonomije u sektoru popravka i ponovne uporabe te podupirati odgovarajuće (pre)kvalificiranje za one koji izgube posao tijekom gospodarske krize. To bi moglo biti posebno usmjereno na „područja pravedne tranzicije”, što bi omogućilo preobrazbu rudarskih regija u regije „urbanog rudarstva”.

5.4.10. Kao drugo, odvojeno prikupljanje komunalnog otpada ključan je uvjet za održivo dobivanje vrijednog materijala iz otpada recikliranjem. EU bi stoga trebao podupirati lokalne vlasti u premošćivanju investicijskog jaza u infrastrukturi za prikupljanje, odvajanje i recikliranje komunalnog otpada tijekom sljedećih pet godina.

5.4.11. Kriza izazvana koronavirusom pokazuje da digitalna revolucija ima važnu ulogu u povećanju otpornosti naših društava na krizu. Od presudne je važnosti ulagati u digitalizaciju osnovnih službi i povećati sposobnost vlada, zakonodavaca i javnih institucija da tijekom krize pružaju svoje usluge. Istodobno moramo shvatiti da su digitalne tehnologije alat, a ne cilj sam po sebi. Moramo preuzeti javnu odgovornost za okvir za digitalne tehnologije i usmjeriti ga prema visokim standardima održivosti, uključujući snažne demokratske i tehnološke zaštitne mjere, popraćene mjerama potpore izdacima i znanju u okviru kojih se nikoga ne smije zapostaviti. To podrazumijeva, u skladu s Europskim aktom o pristupačnosti, potrebu da digitalna revolucija osigura pristupačnost za više od 100 milijuna osoba s invaliditetom u EU-u.

5.4.12. Strategija „Od polja do stola” trebala bi pružiti jasan smjer za prehrambeni sustav EU-a nakon sadašnje zdravstvene krize i poticati mjere za izgradnju održivijih, otpornijih i pravednijih lanaca opskrbe hranom. Potrebne su kratkoročne mjere za rješavanje problema nedostatka sezonske radne snage i sprečavanje poremećaja u opskrbnom lancu. Dugoročno gledano, strategijom „Od polja do stola” i zajedničkom poljoprivrednom politikom mora se povećati otpornost i održivost našeg prehrambenog sustava ponovnom izgradnjom raznovrsnijih poljoprivrednih modela, promicanjem lokaliziranih centara za distribuciju hrane i kraćih lanaca opskrbe te poboljšanjem pristupa tržištu za male poljoprivrednike, male ribare i proizvođače u akvakulturi.

5.4.13. Treba ulagati u programe prekvalifikacije u sektorima koji vjerojatno neće biti otporni na promjene u budućnosti (na primjer, jer u velikoj mjeri ovisi o fosilnim gorivima). To znači da se u tim sektorima mora razmotriti mogućnost smanjenja uporabe fosilnih goriva i ekologizacije. Zalažemo se za ciljanu politiku ulaganja kojom se izgubljena radna mjesta neometano usmjeravaju prema sektorima koji se suočavaju s manjkom radnika, tj. prema socijalnom i zelenom sektoru.

5.4.14. Države članice trebaju više ulagati u javne službe jer, kako je pokazala kriza, te službe imaju ključnu ulogu u spašavanju života ljudi i borbi protiv pandemije. Stoga bi europski čelnici trebali razmotriti takozvano „zlatno pravilo” pri primjeni fiskalnih pravila EU-a, prema kojemu se javna ulaganja izuzimaju iz izračuna deficita i uzima se u obzir održivost postojeće razine duga. EU bi trebao temeljito preispitati liberalizaciju strateških javnih usluga zasnovanu na pravilima tržišnog natjecanja. Trebalo bi poboljšati i pristup javnim uslugama.

5.5. Socijalne mjere

5.5.1. Provedba europskog stupa socijalnih prava na europskoj razini i u svim državama članicama važan je korak prema proaktivnom pokretanju procesa socijalne konvergencije. Europski stup socijalnih prava alat je za uspostavu novog i poboljšanog pregleda socijalnih pokazatelja.

5.5.2. Radna mjesta moramo staviti u središte strategije EU-a te povećati važnost praktičnog znanja i njegovu kontinuiranu primjenu putem sustava obrazovanja, osposobljavanja i cjeloživotnog učenja, što bi europskoj radnoj snazi omogućilo da se prilagodi promjenama u proizvodnom sustavu nakon prelaska na digitalno i zeleno gospodarstvo.

5.5.3. Reorganizacija rada od ključne je važnosti u fazi oporavka od krize izazvane bolešću COVID-19. I u privatnom i javnom sektoru zdravstva i skrbi poticanje rasta produktivnosti išlo je nauštrb kvaliteti usluga i zanemarilo radno iskustvo, što je imalo dramatične posljedice tijekom zdravstvene krize u većini država članica EU-a. Pomak prema aktivnostima usmjerenima na usluge doveo bi do radno intenzivnijeg gospodarstva, poslužio kao protuteža nesigurnosti radnih mjesta u tim sektorima te pogodovao višoj razini zaposlenosti i ponovnom otvaranju radnih mjesta u realnom gospodarstvu. Stoga su od ključne važnosti politike kojima se podupire kvalitetan rad u radno intenzivnim sektorima koji pružaju visokokvalitetne usluge.

5.5.4. EGSO pozdravlja ažurirani program rada Europske komisije za 2020. ⁽¹⁰⁾ kao kompromis za zadržavanje socijalne dimenzije u strategiji oporavka. Postoji nekoliko zakonodavnih i nezakonodavnih inicijativa koje ne smiju kasniti niti biti odgođene jer predstavljaju stupove socijalne agende. Među njima je i prenošenje usvojenih direktiva u skladu s već dogovorenim rokovima (Direktiva o ravnoteži između poslovnog i privatnog života, Direktiva o upućivanju radnika, Direktiva o transparentnim i predvidivim radnim uvjetima). Komisija je potvrdila i sve inicijative kojima bi se potaknuo pravedan i socijalno održiv oporavak, uključujući one koje se odnose na transparentnost plaća, minimalne plaće, pravedno oprezivanje, zapošljavanje mladih, europski sustav reosiguranja za nezaposlene, program vještina i digitalno obrazovanje, rad na platformama i pravila EU-a o gospodarskom upravljanju. U programu rada nedostaje ažuriranje regulative u području zdravlja i sigurnosti na radu posredstvom učinkovitih preventivnih mjera na radnim mjestima.

5.5.5. Snažan socijalni oporavak znači i bolji pristup sindikatima i bolju zaštitu. Moramo podupirati kolektivno pregovaranje i demokraciju na radnom mjestu. EU i države članice moraju podupirati socijalne partnere u znatnom povećanju stope pokrivenosti kolektivnim ugovorima.

5.5.6. Trebalo bi se pozabaviti rodnim pitanjima. Gospodarski pad uzrokovan trenutačnom pandemijom bolesti COVID-19 znatno utječe na rodnu ravnopravnost, kako tijekom krize tako i tijekom oporavka koji će uslijediti. U usporedbi s „uobičajenim” recesijama koje u pogledu zaposlenosti teže pogađaju muškarce od žena, pad zaposlenosti povezan s mjerama fizičkog distanciranja ima znatne posljedice na sektore s velikim udjelom zaposlenih žena. Osim toga, zatvaranjem škola i centara za skrb o djeci znatno su se povećale potrebe za skrbi o djeci, što posebno utječe na zaposlene majke. Posljedice krize u vezi sa zaposlenim majkama vjerojatno će biti trajne s obzirom na njihovo dragocjeno iskustvo na tržištu rada.

5.6. Zdravstveni sustavi

5.6.1. Najvažnije od svega, jedna od glavnih pouka krize uzrokovane koronavirusom jest da je u gotovo svakoj europskoj zemlji potrebno ojačati zdravstvene sustave, u prvom redu fokusiranjem na prevenciju. Zbog posljedica koronavirusa zdravstveni sustavi diljem Europe izloženi su ogromnom pritisku; neke su zemlje snažnije pogođene od drugih jer postoje razlike u opremljenosti u pogledu osoblja (liječnika i medicinskih tehničara), visokokvalificiranih stručnjaka, medicinskih uređaja i kapaciteta bolnica. Iako je zdravstvena skrb u nadležnosti država članica, širenje virusa ne zaustavlja se na granicama. Virus utječe na cijelu Europu, i unutar i izvan naših granica, a zdravstvene, socijalne i gospodarske posljedice iziskuju zajedničke odgovore na europskoj razini.

5.6.2. Kriza izazvana koronavirusom razotkrila je ovisnost EU-a o uvozu medicinskih proizvoda iz trećih zemalja. Potrebna su ulaganja u zdravstvenu zaštitu, skrb i usluge dugotrajne skrbi, preventivnu zdravstvenu zaštitu te politike zdravlja i sigurnosti na radu. Ona moraju biti zasnovana na pristupu životnog ciklusa i dobiti podršku institucija EU-a.

5.6.3. Kriza izazvana koronavirusom pokazuje da farmaceutska multinacionalna poduzeća u svojim rukama koncentriraju ogromnu količinu moći. Kako bi se povećala neovisnost o farmaceutskoj industriji, potrebno je osnovati i veliki europski istraživački fond za razvoj novih lijekova i cjepiva. Institucije EU-a trebale bi imati nužne ovlasti za koordinaciju opskrbe, distribucije i cijena osnovne medicinske i zaštitne opreme na jedinstvenom tržištu.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-commission-work-programme-key-documents_hr

5.7. Međunarodni odnosi

5.7.1. Europska unija temelji se na zajedničkim europskim vrijednostima o kojima se ni pod kojim okolnostima ne može pregovarati ⁽¹¹⁾, a to su poštovanje ljudskog dostojanstva i ljudskih prava, sloboda, demokracija, jednakost i vladavina prava. Te se vrijednosti ne smiju zanemariti kada se EU i njegove države članice suočavaju s izvanrednim stanjem i njegovim posljedicama u pogledu gospodarskih i socijalnih izazova. Iako odgovor na trenutačnu krizu treba biti brz i opravdava određene izvanredne i vremenski ograničene mjere, one ne mogu biti u suprotnosti s vladavinom prava i ne smiju ugroziti demokraciju, diobu vlasti i temeljna prava europskih građana. EGSO ustraje u tome da sve mjere politike u tom pogledu moraju u potpunosti biti u skladu s našim zajedničkim vrijednostima utvrđenima u članku 2. UEU-a.

5.7.2. Kriza izazvana koronavirusom pokazala je da međunarodna slobodna trgovina ne pruža nikakva jamstva u pogledu sigurnosti opskrbe, čak ni kad su posrijedi postojeće zalihe hrane, zdravstvenih proizvoda i industrijske robe. Tu treba spomenuti i nedostatak transparentnosti i sljedivosti.

5.7.3. Neke europske korporacije koje su razvile industrijske kapacitete na tlu trećih zemalja trebalo bi poticati da ih ponovno vrate u EU. Premještanje djelatnosti u industriji, poljoprivredi i uslužnom sektoru trebalo bi omogućiti veću autonomiju u odnosu na međunarodna tržišta, ponovnu uspostavu kontrole nad proizvodnim metodama te pokretanje ekološke i društvene tranzicije djelatnosti. U tim bi okolnostima ti sektori mogli primati financijsku potporu vlada država članica bez primjene propisa o državnim potporama.

5.7.4. Kriza je također jasno dala do znanja da postoje veliki rizici povezani s ovisnošću EU-a o Kini u pogledu većine proizvodnje, posebno u području medicine (na primjer zaštitne opreme). Za jačanje zdravstvenih sustava u gotovo svakoj europskoj zemlji izrazito je važno smanjiti tu ovisnost o ključnim proizvodima. To se može postići širenjem proizvodnje u EU-u (europski lanci proizvodnje/opskrbe) i razvojem proizvodnih kapaciteta u suradnji s drugim zemljama, primjerice afričkim (europsko-afrički lanci proizvodnje/opskrbe). To ima dodanu vrijednost jer bi i najmanje razvijene zemlje mogle razviti nove gospodarske aktivnosti i ojačati svoje sustave zdravstvene skrbi.

5.7.5. Svijet nakon pandemije trebao bi stvoriti novi sustav međunarodnih odnosa, globalnog gospodarstva i solidarnosti uz predanost dijeljenju bogatstva svijeta i spašavanju života, kao i zaštiti zdravstvenih, znanstvenih, intelektualnih i industrijskih postignuća. EU bi trebao imati vodeću ulogu u tom novom sustavu međunarodnih odnosa zasnovanom na solidarnosti i razvojnoj suradnji. Povrh toga, EU bi trebao zadržati i po mogućnosti povećati razinu obveza u pogledu razvojne suradnje.

5.7.6. Osiguravanjem jednakih uvjeta tržišnog natjecanja za globalno gospodarstvo može se stati na kraj iskorištavanju radnika, a ujedno i prekomjernim i nezasluženim pogodnostima za poduzeća. Uključivanje Međunarodne organizacije rada i standarda održivog razvoja u pravila WTO-a i drugih agencija povezanih s UN-om moglo bi znatno doprinijeti izgradnji novog i pravednog gospodarskog poretka te pravedne i pametne globalizacije. U budućnosti bi pravila trebalo prilagoditi na odgovarajući način i dosljednije ih primjenjivati kako bi se sva sredstva i raspoloživo osoblje usmjerili na pružanje pomoći tamo gdje je ona najpotrebnija.

5.7.7. Svako zadiranje u temeljna prava mora biti objektivno opravdano, uz primjenu „klauzula o automatskom ukidanju odobrenja”. Ključno je osigurati povratak u normalu u najkraćem mogućem roku, sa svim temeljnim demokratskim načelima, i to u cijelom svijetu. Ograničavanje ljudskih prava, kao što su pravo na okupljanje, slobodu tiska, privatnost i druga prava, nikada ne smije postati „nova normalnost”.

5.7.8. EU mora ponovno preuzeti svoju geopolitičku stratešku ulogu u promicanju globalnih mirovnih procesa kako bi se ponovno otvorile mogućnosti za gospodarski razvoj u susjedstvu EU-a: na zapadnom Balkanu, u zemljama Euromeda, u zemljama Istočnog partnerstva te u drugim područjima izloženima sukobima.

5.7.8.1. S tim u vezi zemlje Euromeda i zapadnog Balkana moraju ponovno postati područje razvojnih mogućnosti, kao i u prošlosti kada su bile u središtu razmjene ljudi, robe i ideja. Zbog toga zemlje Euromeda i zapadnog Balkana moraju biti u središtu europske strateške politike usmjerene na integraciju i međupovezanost u području prometa te komercijalnih i kulturnih razmjena, s posebnom namjenskom makroregionalnom strategijom. Kako bi se to potaknulo, potrebni su novi poticaji za makroregionalne strategije za Sredozemlje i europsku strategiju za gradove.

⁽¹¹⁾ Mišljenje EGSO-a SC/052 „Budućnost EU-a: koristi za građane i poštovanje europskih vrijednosti”.

5.8. Migracije i razdoblje nakon bolesti COVID-19

5.8.1. Nakon izbivanja pandemije bolesti COVID-19, njome izazvane goleme tragedije za nacionalne zdravstvene sustave i sloma gospodarstva u svim zemljama, činilo se da pitanje migracija nestaje s dnevnog reda i pada u drugi plan, uz određenu nezainteresiranost javnosti. Tražitelji azila ne smiju biti napušteni zbog trenutačne krize. Temeljna zaštitna prava srž su europskih vrijednosti i ne mogu se zanemarivati kada nam njihovo ostvarivanje ne odgovara. Potrebno je nastaviti s provedbom sljedećih mjera:

- nastaviti s postupcima za dobivanje boravišnih dozvola i priznavanje prava na azil u gotovo svim europskim zemljama;
- riješiti problem zdravstvenog stanja u prenapučenim prihvatnim centrima za migrante;
- uhvatiti se ukoštac s problemom nesigurnosti radnih mjesta (koji je već doveo do smanjenja, ako ne i potpune obustave „doznaka”, često jedinog izvora potpore obiteljima migranata koje su ostale u zemljama podrijetla);
- regulirati status migranata koji rade u području osobne njege ili u poljoprivrednom sektoru;
- razviti zajednički europski sustav azila (CEAS) koji bi bio obavezan, siguran i učinkovit i putem kojeg bi sve države članice EU-a mogle brzo raspodijeliti zajedničke odgovornosti;
- osmisliti i razviti realistične, zakonite, sigurne i izvedive putove za migraciju radne snage u EU;
- uspostaviti trajan i djelotvoran dijalog sa zemljama podrijetla migranata kako bi se razvile strukture i komunikacijski okviri;
- povećati gospodarsku i tehničku potporu agenciji Frontex;
- obvezati se u kratkoročnom razdoblju i na ocjenu prenamjene svih sredstava unutar višegodišnjeg proračunskog okvira EU-a za razdoblje 2021.–2027.

6. Plan obnove

6.1. Sve navedene mjere podrazumijevaju potrebu za osmišljavanjem novog sustava gospodarskog upravljanja, sa strateškim politikama u području industrije, tržišnog natjecanja, socijalne zaštite, okoliša i trgovine.

6.2. Treba promicati reformu gospodarskog upravljanja u Europskoj uniji revizijom Pakta o stabilnosti i rastu kako bi se istodobno zajamčili i stabilnost i rast.

6.3. Na temelju instrumenta za oporavak „Next Generation EU” bit će potrebno osigurati postupno povećanje vlastitih sredstava EU-a uvođenjem relevantnih i primjerenih izvora prihoda koji će se moći odabrati, kao što su sustavi EU-a za trgovanje emisijama, zajednička konsolidirana osnovica poreza na dobit (CCCTB), digitalni porez, porez na financijske transakcije, porez na CO₂ ili emisijska dobit.

6.4. EU mora hitno aktivirati koordinacijski mehanizam za neutraliziranje agresivnog poreznog planiranja i suzbijanje utaje poreza u 27 država članica, pojave koja je u razdoblju od 2001. do 2016. za države članice EU-a uzrokovala prosječan godišnji gubitak poreznih prihoda u iznosu od 46 milijardi EUR (0,46 % BDP-a)⁽¹²⁾. EU ujedno mora pokrenuti snažnu strategiju za suzbijanje pranja novca, koje bi moglo dovesti do podrivanja proizvodnog sustava EU-a i remećenja jedinstvenog tržišta narušavanjem jednakih uvjeta tržišnog natjecanja.

⁽¹²⁾ Europska komisija (2019.), *Estimating International Tax Evasion by Individuals* („Procjena međunarodne utaje poreza kod pojedinaca”). Radni dokument br.°76 – 2019.

6.5. Važno je očuvati europski model prava, standarda i potrošačkih politika jer upravo on EU čini jedinstvenim. Primjer iz područja digitalizacije: etički kodeks EU-a o umjetnoj inteligenciji sadržava pristup u skladu s kojim glavnu ulogu ima čovjek (eng. *human-in-command*), čime se stajalište EU-a razlikuje od pozicije drugih regija. Taj pristup, zasnovan na temeljnim pravima i slobodama, dio je modela EU-a i trebalo bi ga očuvati unatoč aktualnoj pojavi snažnijeg konkurentskog okruženja.

6.6. Treba u potpunosti iskoristiti nove, održivije poslovne modele u nastajanju (modele kružne ekonomije, ekonomije dijeljenja, socijalne ekonomije itd.). Oni su također odlika društvenog modela EU-a i omogućuju dvostruko stvaranje vrijednosti – gospodarske i socijalne vrijednosti – te služe kao instrumenti za ostvarivanje europskog zelenog plana i ciljeva održivog razvoja. Ti poslovni modeli pružaju priliku za gospodarski oporavak, ali i za rješavanje društvenih pitanja. Ovdje će od presudne važnosti biti akcijski plan EU-a za kružno gospodarstvo, kao i obećani akcijski plan EU-a za socijalnu ekonomiju (proljeće 2021.). Trebalo bi promicati inspirativne primjere kao što je Europski savez klastera.

6.7. Digitalizacija predstavlja i priliku i rizik za oporavak. Inovacije su čimbenik zahvaljujući kojemu EU može postati predvodnik, primjerice u području lanaca blokova, u kojem je EU u vodećem položaju. Lancu blokova kao tehnologiji (ali ne bitcoinu) svojstvene su demokratske vrijednosti jer se njime omogućuje transparentnost i unapređenje upravljačkih struktura. Međutim, nužno je upravljati rizicima koje digitalizacija podrazumijeva, kao što su povećanje nezaposlenosti, digitalna marginalizacija i socijalna isključenost, te pronaći načine da se istodobno iskoriste prilike i uravnoteže rizici. To je okružje u kojem EU nastoji ostati konkurentan na svjetskoj razini.

6.8. Postoji prilika da se socijalne inovacije promiču kao model oporavka uz pomoć zajedničkog stvaranja, zajedničkog osmišljavanja i zajedničke proizvodnje. U složenom socijalnom okružju s velikim društvenim izazovima jedini način za pronalaženje rješenja jest mobilizirati sve resurse u društvu, djelujući na međusektorski i multidisciplinarni način. Organizirano civilno društvo katalizator je socijalnih inovacija; to je pokret koji je pridonio oblikovanju sustava socijalne skrbi s novim politikama, strukturama, proizvodima, uslugama i metodama rada. Sudjelovanje civilnog društva nikad nije bilo potrebnije, a istinske socijalne inovacije događaju se tek kada je uključeno organizirano civilno društvo.

6.9. Nastanak novog društvenog modela? Oporavak će se ostvariti samo putem produktivnosti, fiskalnih poticaja i raspodjele bogatstva. Možda ponovno treba oživjeti koncept „paketa mjera za socijalna ulaganja” kako bi se proaktivno i preventivno djelovalo na smanjenju budućih društvenih troškova. Na taj bi način EU trebao potaknuti ulaganja u socijalnu infrastrukturu: i. u obrazovanje i cjeloživotno učenje; ii. u zdravstvo, dugotrajnu i socijalnu skrb; iii. u cjenovno pristupačno stanovanje⁽¹³⁾. Sve to ide ruku pod ruku s provedbom europskog stupa socijalnih prava na svim razinama, sustavom praćenja europskog semestra na temelju ciljeva održivog razvoja, europskim zelenim planom i pravednom digitalnom tranzicijom zasnovanom na vrijednostima EU-a. Sve to zajedno moglo bi poslužiti kao temelj za novi društveni model EU-a.

Bruxelles, 11. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽¹³⁾ Izvješće radne skupine na visokoj razini za ulaganje u socijalnu infrastrukturu u Europi – *Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe* („Poticanje ulaganja u socijalnu infrastrukturu u Europi”), European Economy Discussion Paper br. 074, siječanj 2018.

PRILOG 1.

Slijedi strukturirani pregled mjera EU-a donesenih u zadnja tri mjeseca u sklopu borbe protiv pandemije COVID-a 19.

Vrste mjera			
Monetarne i stabilizacijske	Fiskalne	Temeljene na jamstvima i zajmovima	Regulatorne i postupovne
Europski stabilizacijski mehanizam: Potpora za pandemijsku krizu: 240 milijardi EUR; zajam za makroekonomsku stabilnost radi uklanjanja makroekonomskih neravnoteža u zemljama europodručja; iznosi 2 % BDP-a europodručja	Investicijska inicijativa; Investicijska inicijativa plus: 37 milijardi EUR u početnoj fazi; preraspodjela sredstava kohezijske politike radi uklanjanja posljedica širenja virusa; dodatnih 28 milijardi EUR iz još neraspodijeljenih sredstava ESI fondova	SURE (Europski instrument za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji): 100 milijardi EUR; zajmovi po povoljnim uvjetima radi potpore radnicima i samozaposlenima; prvi dio Paketa potpore	Pravila o državnim potporama: mogućnost prilagodbe mjera koje se odnose na sva poduzeća i korporacije (subvencioniranje dohodovnih fondova, odgoda plaćanja poreza na dobit i PDV-a te doprinosa za socijalno osiguranje); izravna financijska potpora klijentima (naknada za troškove otkazanih usluga i događaja); mogućnost poduzimanja izravnih fiskalnih koraka za poduzeća suočena s rizikom od stečaja zbog pandemije, naknada štete za koju je dokazano da je uzrokovana pandemijom (u tom je slučaju potrebna obavijest Europske komisije); mogućnost isplate drugih naknada iz javnih izvora posebno pogodnim zemljama; mogućnost izravne potpore u iznosu do 800 000 EUR po poduzeću
ESB: hitni program kupnje zbog pandemije: 750 milijardi EUR; ekspanzivni monetarni program kupnje vrijednosnih papira za potporu likvidnosti financijskog sustava	Europski fond solidarnosti: 800 milijuna EUR	Paneuropski jamstveni fond: 200 milijardi EUR; zajmovi EIB-a po povoljnim uvjetima prvenstveno za MSP-ove; drugi dio Paketa potpore	Fleksibilnost kriterija za javne financije: fleksibilnije tumačenje kriterija discipline javnih financija u skladu s kriterijima Pakta o stabilnosti i rastu i europskim semestrom
	Europski fond za prilagodbu globalizaciji: 179 milijuna EUR	Financijski instrument za potporu najteže pogođenim MSP-ovima: 8 milijardi EUR prebačenih iz EFSU-a u EIF na temelju proračunskog jamstva EU-a	Privremeno ukidanje carina i PDV-a za uvoz medicinskih instrumenata i opreme iz trećih zemalja

Vrste mjera

Monetarne i stabilizacijske	Fiskalne	Temeljene na jamstvima i zajmovima	Regulatorne i postupovne
	Povećana fleksibilnost koja omogućuje mobilizaciju svih još neiskorištenih potpora iz ESI fondova; omogućuje prijenose između EFRR-a, ESF-a i Kohezijskog fonda; stopostotno pokrivanje troškova projekta sredstvima EU-a; fleksibilnost u tumačenju tematske koncentracije itd.		Inventarizacija i zaštita ključne europske imovine i ključnih tehnologija

MIŠLJENJA

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

552. PLENARNO ZASJEDANJE EGSO-a (+ KONFERENCIJA NA DALJINU – INTERACTIO),
10.6.2020.–11.6.2020.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Jedinstveno tržište za sve”

(razmatračko mišljenje)

(2020/C 311/02)

Glavni izvjestitelj: **Antonio LONGO**

Zahtjev za savjetovanje:	Dopis hrvatskog predsjedništva Vijeća, 10.9.2019.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Odluka Predsjedništva Odbora:	24.9.2019.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	10.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	224/1/2

1. Zaključci i preporuke ⁽¹⁾

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) smatra da je jedinstveno europsko tržište u svojim dimenzijama (gospodarskoj, socijalnoj i okolišnoj) jedan od temelja socijalnog tržišnog gospodarstva. Ono je ključni element za skladnu i uravnoteženu europsku integraciju i za vraćanje povjerenja javnosti u EU, otvaranje novih radnih mjesta, ostvarivanje konkurentnijeg gospodarstva i jačanje uloge Europe u svijetu.

1.2. EGSO smatra da bi ostvarivanje ciljeva europskog zelenog plana moglo dati ključan doprinos razvoju budućeg jedinstvenog tržišta.

1.3. EGSO je uvjeren da se jedinstveno tržište budućnosti može temeljiti samo na neraskidivoj vezi između čvrste gospodarske osnove i snažne socijalne dimenzije i zalaže se za uzlaznu konvergenciju i djelotvorniju socijalnu politiku na razini EU-a i država članica.

1.4. EGSO vjeruje da novi i integrirani pristup jedinstvenom digitalnom tržištu, okrenut budućnosti, u svim relevantnim politikama te uklanjanje preostalih neopravdanih prepreka, ali bez stvaranja novih, nužno moraju biti usmjereni na građane, potrošače, radnike i poduzeća kao ključne aktere u oblikovanju, provjeri i praćenju cijelog postupka.

⁽¹⁾ Komisija je 10. ožujka 2020. objavila Komunikacije „Dugoročni akcijski plan za bolju provedbu i osiguravanje primjene pravila jedinstvenog tržišta” i „Utvrđivanje i uklanjanje prepreka na jedinstvenom tržištu”.

1.5. EGSO smatra da je potrebno uložiti velike napore za povećanje razine digitalne pismenosti, razumijevanja rizika i mogućnosti upravljanja podacima, čime bi se građanima omogućilo sudjelovanje u procesu donošenja dalekosežnih odluka, ali i razumijevanje potencijala i ograničenja.

1.6. Treba izbjegavati prekomjernu regulaciju i riješiti problem nedostatka prenošenja i provedbe direktiva EU-a u ključnim područjima poslovanja jer to sprečava mala i mikro poduzeća da u potpunosti iskoriste prednosti jedinstvenog tržišta, uključujući s obzirom na Akt o malom poduzetništvu.

1.7. EGSO smatra da infrastrukturu za upravljanje jedinstvenim tržištem treba ojačati proaktivnim uključivanjem organiziranih tijela koja predstavljaju građane, potrošače i poduzeća (s posebnim naglaskom na ranjive skupine i građane koji su izloženi riziku od diskriminacije, te na socijalnu ekonomiju i mala i mikropoduzeća) kako bi se razvili pojednostavljeni i korisnicima prilagođeni pristupi te pravovremena, transparentna i učinkovita provedba i primjena.

1.8. Prema mišljenju EGSO-a, međunarodnu dimenziju jedinstvenog tržišta treba ojačati u kontekstu europskog zelenog plana. Kako bi se ograničila neželjena konkurencija, potrebno je pojačati nadzor tržišta kako bi se spriječio ulazak nezakonitih ili krivotvorenih proizvoda na europsko tržište ili onih koji ne zadovoljavaju ekološke, socijalne i sigurnosne standarde, a koji dolaze iz trećih zemalja zahvaljujući sve većoj elektroničkoj trgovini.

1.9. EGSO odlučno poziva na jačanje europskog sustava tehničke normizacije (ESS) kao ključnog elementa za jedinstveno tržište, a posebno za tehničke, socijalne, ekološke i sigurnosne standarde, kako bi se građanima, potrošačima i poduzećima, osobito malim i mikropoduzećima, pružila jasna slika propisa i postupaka te kako bi im se zajamčilo uravnoteženo i učinkovito sudjelovanje u postupku normizacije.

1.10. EGSO poziva na poštovanje interesa potrošača u postupku REFIT i u digitalnom svijetu i u pogledu sigurnosti dobara i usluga, na jačanje mjera za smanjenje energetske i potrošačkog siromaštva te na jamčenje pristupa prehrambenim proizvodima, lijekovima i osnovnim uslugama za sve Europljane. Nove paradigme ciljeva održivog razvoja treba poduprijeti poticajima na europskoj, nacionalnoj i lokalnoj razini.

1.11. EGSO naglašava važnost pokretanja snažne europske kampanje za objavljivanje i interaktivno informiranje na lokalnoj razini, s mrežom istaknutih centara za širenje informacija.

1.12. EGSO smatra da je potrebno uspostaviti ravnopravne uvjete kako bi radnici mogli ostvariti stvarnu slobodu kretanja, nastaniti se i raditi bilo gdje na jedinstvenom tržištu, osobito u pograničnim regijama. Potrebno je bolje provesti Direktivu o priznavanju stručnih kvalifikacija⁽²⁾ i uložiti velike zajedničke napore u pogledu financijskih i strukturnih resursa na europskoj razini za cjeloživotno obrazovanje i osposobljavanje ljudskih resursa za stjecanje novih vještina i kvalifikacija.

2. Kontekst mišljenja

2.1. **Jedinstveno tržište u središtu je europske integracije u svim svojim dimenzijama (gospodarskoj, socijalnoj i okolišnoj)** te je jedan od temelja europskog socijalnog tržišnog gospodarstva i nove strategije održivog rasta u okviru novog europskog zelenog plana⁽³⁾.

2.2. Stoga su potrebni **trajni naponi kako bi se osiguralo daljnje jačanje jedinstvenog tržišta**, koje samo ako se u potpunosti ostvari može obnoviti povjerenje građana u europski projekt, stvoriti nova radna mjesta, ostvariti konkurentnije gospodarstvo i zajamčiti istaknutiju ulogu Europe u svijetu.

⁽²⁾ Direktiva 2005/36/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 255, 30.9.2005., str. 22.).

⁽³⁾ COM(2019) 640 final.

2.3. Proces ostvarivanja jedinstvenog tržišta iziskuje usvajanje integriranog pristupa za upravljanje procesom koji mora povezati sve relevantne politike i aspekte u okviru dosljedne dugoročne vizije u svrhu odgovaranja na postojeće i buduće globalne, tehnološke i sigurnosne izazove, kao i na izazove u pogledu održivosti ⁽⁴⁾. U tu će svrhu od presudne važnosti biti Plan ulaganja u europski zeleni plan ⁽⁵⁾.

2.4. **Poduzeća, posebno mala i mikropoduzeća, i građani moraju biti u središtu tog procesa** i aktivno sudjelovati u izgradnji **jedinstvenog tržišta otpornog na buduće promjene**, za što je potreban pristup koji je usmjereniji na korisnika i uvelike se temelji na dubinskoj analizi situacije i potreba. Danas se za određene osnovne proizvode i opskrbu lijekovima oslanja na treće zemlje, što je potrebno prevladati.

3. Prepreke dovršetku jedinstvenog tržišta

3.1. Očiti problemi koji još uvijek postoje u procesu ostvarivanja jedinstvenog tržišta obuhvaćaju sljedeće preduvjete i prepreke.

3.2. *Preduvjeti*

Da bi jedinstveno tržište bilo svima dostupno i da ga svi mogu koristiti pod jednakim uvjetima, moraju biti ispunjeni sljedeći **preduvjeti**:

- a) potpuni i pravovremeni prijenos zakonodavstva o jedinstvenom tržištu i uklanjanje zaostataka u prijenosu te jedinstvena i dosljedna primjena propisa EU-a zajedno s jednostavnim, transparentnim i prilagođenim pristupom tim pravilima za sve, bez prekomjerne regulacije;
- b) učinkovito ostvarivanje jedinstvenog tržišta plina, električne energije, digitalne infrastrukture i prometa;
- c) potpuna dostupnost jedinstvenog tržišta za sve, pružanje pristupačnih usluga i robe svim ugroženim građanima i građanima u nepovoljnom položaju, kao što su osobe s invaliditetom i osobe kojima prijeti siromaštvo;
- d) usklađeni mehanizmi za nadzor tržišta (npr. za sigurnost kemijskih proizvoda, energetska učinkovitost i okolišnu učinkovitost proizvoda); puna operativnost mehanizama uzajamnog priznavanja;
- e) usklađeno tržište za sekundarne sirovine i kružne proizvode i njegovo neometano funkcioniranje, čime se olakšava kretanje proizvoda na kraju životnog vijeka;
- f) u potpunosti proveden okvir visokih tehničkih i regulatornih standarda, posebno okolišnih i socijalnih standarda. Za javne naručitelje i relevantna poduzeća potrebno je osposobljavanje o primjeni novih pravila u okviru programa za jedinstveno tržište, a treba raditi na podizanju razine svijesti o kupnji na lokalnoj razini („nula kilometara“) kako bi se stabilizirala regionalna gospodarstva i smanjio utjecaj na okoliš;
- g) zajednički standardi za javnu nabavu s dosljednim kriterijima nabave diljem EU-a za zelenu i društveno uključivu javnu nabavu;
- h) integrirani digitalni ekosustav na razini EU-a s novim modelima poslovanja, distribucije i potrošnje te novim odnosima u području e-uprave;
- i) integrirana i razvijena tržišta kapitala s pristupačnim financijskim uslugama za sve;
- j) pravedno gospodarstvo koje se temelji na podacima i kojim se može osigurati dostupnost, pristupačnost i mobilnost podataka unutar jedinstvenog tržišta, istodobno štiteći sigurnost i privatnost građana, potrošača i poduzeća;
- k) europski oblak za znanost koji koristi podatke iz javnih i privatnih istraživačkih centara koji primaju potporu iz europskih fondova;
- l) potpuno integrirano tržište usluga, uključujući logistiku i mrežne usluge;

⁽⁴⁾ 9743/19 COMPET 437 MI 487.

⁽⁵⁾ EESC-2020-00463 ECO/505 (izvjestitelj Trias Pintó) (vidjeti stranicu 63 ovog Službenog lista).

- m) učinkovite zaštitne mjere protiv socijalnog i fiskalnog dampinga;
- n) nužnost da institucije EU-a zajedno s izravno uključenim akterima pažljivo razmotre i ispituju učinak poslovnih propisa prije izmjene postojećih ili predlaganja novih propisa;
- o) promicanje svih vrsta poduzetništva u okviru politike i zakonodavstva EU-a za poticanje gospodarstava država članica, uključujući zaštitu malih i mikropoduzeća te poduzeća socijalne ekonomije.

3.3. Prepreke ⁽⁶⁾

3.3.1. Istaknute su **znatne prepreke** funkcioniranju postojećeg jedinstvenog tržišta, iz perspektive građana, potrošača i poduzeća. To su:

- a) **Složeni administrativni postupci**: zakonodavstvo o jedinstvenom tržištu često uključuje propise i postupke koje je krajnjim korisnicima teško razumjeti ili pratiti.
- b) **Različiti nacionalni tehnički standardi**: sve je veći broj nacionalnih tehničkih propisa što pokazuje rastući broj regulatornih obavijesti kojih se oko 700 godišnje odnosi se na robu.
- c) **Poteškoće u pristupu informacijama o standardima i uvjetima**: jedinstveni digitalni pristupnik korak je u pravom smjeru kojim se poduzećima, posebno mikropoduzećima i MSP-ovima, pomaže da pristupe pravim informacijama, ali postoje brojne kontaktne točke. **Jedinstvena kontaktna točka u svakoj državi članici** mogla bi pružiti bolje smjernice o potrebnim pravilima, postupcima i dokumentima te tijelima za kontakt.
- d) **Nepostojanje koordinacije u razinama nadzora tržišta**: budući da je nadzor u nadležnosti država članica i regija, to može dovesti do različitih razina nadzora i potencijalnih neujednačenosti između proizvođača na jedinstvenom tržištu i proizvođača koji ulaze na tržište.
- e) **Prekomjerna regulacija i nedostatak prenošenja i provedbe direktiva EU-a u ključnim područjima poslovanja**, čime se stvara kompleksan regulatorni mozaik na jedinstvenom tržištu i sprečavaju uglavnom MSP-ovi i mikropoduzeća da u potpunosti iskoriste prednosti cjelokupnog jedinstvenog tržišta.
- f) **Nedostatak mehanizama za osposobljavanje i suradnju** kojima bi se osiguralo da relevantna javna tijela, pojedinci, potrošači i poduzeća imaju kvalitetna i dosljedna znanja o (potencijalno) mjerodavnim standardima.
- g) **Neuspjeh u osiguravanju jedinstva tržišta u ključnim sektorima** poput plina, električne energije, digitalne infrastrukture i prometa.

4. Jedinstveno tržište kao ključna sastavnica novog strateškog programa EU-a

4.1. EGSO je uvjeren da je jedinstveno tržište koje služi svima ključan element u procesu europske integracije za vraćanje povjerenja javnosti u EU, otvaranje novih radnih mjesta, stvaranje konkurentnog gospodarstva i očuvanje utjecaja Europe u svijetu.

4.2. EGSO smatra da bi ostvarivanje ciljeva Europskog zelenog plana, uključujući, između ostalog Novi akcijski plan EU-a za kružno gospodarstvo ⁽⁷⁾ i strategiju nulte stope onečišćenja, moglo dati ključan doprinos razvoju budućeg jedinstvenog tržišta.

⁽⁶⁾ Komisija je 10.3.2020. objavila važnu komunikaciju „Utvrdjivanje i uklanjanje prepreka na jedinstvenom tržištu” (COM (2020) 93 final).

⁽⁷⁾ COM (2020) 98 final, objavljen 11. ožujka 2020.

4.3. EGSO pozdravlja činjenicu da je taj proces **jedan od četiri glavna prioriteta strateškog programa za razdoblje 2019.–2024** ⁽⁸⁾. i da je „prvi put integriran u ciklus europskog semestra” ⁽⁹⁾.

4.4. EGSO smatra da novi, integrirani i budućnosti okrenut pristup jedinstvenom tržištu u svim relevantnim politikama mora biti **usmjeren na građane, potrošače, radnike i poduzeća** kao korisnike ciljeva, ali i da oni moraju biti ključni akteri u oblikovanju, provjeri i praćenju tog procesa koji se mora temeljiti na njihovim stvarnim potrebama i biti pojednostavljen, lako dostupan i jednostavan za upotrebu.

4.5. EGSO ističe potrebu za **korjenitim administrativnim pojednostavljenjem** te ukazuje na problem proporcionalnosti. MSP-ovi i mikropoduzeća imaju visoke troškove, ali ne i jamstvo da djeluju u skladu sa zakonodavstvom. Prednost bi trebalo dati provedbi Akta o malom poduzetništvu i načela „počnimo od malih” i uključiti je – uz pomoć strategije za MSP-ove i mikropoduzeća – u kratkoročni program politika. U okviru zakonodavnog postupka treba konkretno predvidjeti ispitivanje kombiniranog učinka nekoliko uredbi o poduzećima.

4.6. Trebalo bi pokrenuti proces potpore digitalizaciji i intenzivnijoj izgradnji kapaciteta za sve dionike i, osim toga, na pravedan i transparentan način otvoriti jedinstveno tržište usluga.

4.7. Za ostvarivanje jedinstvenog tržišta okrenutog budućnosti potrebno je uložiti velike napore kako bi se povećala razina digitalne pismenosti, razumijevanja podataka i upravljanja njima, čime bi se građanima i malim poduzećima omogućilo da sudjeluju u tim procesima. Da bi se spriječili svi oblici manipulacije, potrebno je prepoznati nesigurnost i složenost konteksta te ojačati neophodnu individualnu i društvenu otpornost kako bi se uhvatilo u koštac s tim problemima i bolje razumjeli potencijal i ograničenja digitalnih platformi i njihovih temeljnih poslovnih modela i upravljanja.

4.8. Potrebna je i **infrastruktura za upravljanje jedinstvenim tržištem koja je, iako se temelji na postojećim instrumentima EU-a za upravljanje (kao što su SOLVIT, IML, služba Vaša Europa – savjeti, pregled stanja na unutarnjem tržištu)**, ojačana na razini EU-a i na nacionalnoj razini u vidu proaktivnog uključivanja organiziranih tijela koja predstavljaju građane, potrošače i poduzeća, a radi osmišljavanja pojednostavljenih i korisniku prilagođenih pristupa. Za uspješan prijelaz na digitalnu, učinkovitu, dosljednu, uravnoteženu i održivu Europu potrebne su pravovremena, transparentna i učinkovita provedba i primjena pravila jedinstvenog tržišta.

4.9. Postoji potreba za **jačanjem nadzora tržišta** kako bi se spriječio ulazak nezakonitih i krivotvorenih proizvoda iz trećih zemalja na europsko tržište putem e-trgovine, suzbila nelegalna konkurencija i izbjegli zdravstveni i sigurnosni rizici za potrošače. Osim toga, treba se hitno posvetiti podizanju razine osviještenosti potrošača.

5. Jedinstveno tržište i građani

5.1. **Građani moraju biti u središtu cijelog procesa stvaranja jedinstvenog tržišta budućnosti**, ne samo kao glavni korisnici njegovih postignuća nego i kao proaktivni sudionici u tom procesu, na temelju vlastitih potreba i očekivanja.

5.2. EGSO je u svojem prethodnom mišljenju ⁽¹⁰⁾ naglasio potrebu za „**sveobuhvatnim planom digitalnog obrazovanja i osposobljavanja** kako bi se svim građanima ponudili kognitivni alati koji su im potrebni za uspješno savladavanje tranzicije”.

5.3. Sudjelovanje svih građana EU-a trebalo bi osigurati u svakoj fazi, posebno za ranjive građane i one kojima prijete diskriminacija. Osobama s invaliditetom i osobama kojima prijete siromaštvo mora se zajamčiti pristup uslugama i robu u skladu s Direktivom (EU) 2019/882 ⁽¹¹⁾ i drugim pravnim obvezama, npr. Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom.

5.4. EGSO naglašava važnost pokretanja snažne europske kampanje za objavljivanje i interaktivno informiranje s mrežom istaknutih centara za širenje informacija koji se nalaze u središnjim i perifernim intermodalnim centrima za jedinstveno tržište kako bi se potaknulo proaktivno uključivanje javnosti i uzeli u obzir njihova razmatranja, poteškoće i rješenja, uz aktivnu potporu organiziranog civilnog društva.

⁽⁸⁾ <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2019/06/20/a-new-strategic-agenda-2019-2024/>.

⁽⁹⁾ IP/19/6770, 17.12.2019.

⁽¹⁰⁾ SL C 81, 2.3.2018., str. 102.

⁽¹¹⁾ SL L 151, 7.6.2019., str. 70.

6. Jedinstveno tržište i radnici

6.1 EGSO je uvjeren da se jedinstveno tržište budućnosti može temeljiti samo na neraskidivoj vezi između **čvrste gospodarske osnove i snažne socijalne dimenzije** ⁽¹²⁾ i „dosljedno se zalaže za uzlaznu konvergenciju i djelotvorniju socijalnu politiku na razini EU-a i država članica” ⁽¹³⁾, popraćenu izradom „jasnog i koordiniranog plana kojim će se utvrditi prioritete za provedbu stupa socijalnih prava i ostvarivanje postojećih socijalnih prava i standarda”.

6.2. EGSO još jednom naglašava da bi se „novim postupkom europskog semestra trebali ostvariti socijalni ciljevi u okviru praćenja socijalne neravnoteže te bi trebalo uvesti **novе i mjerljive pokazatelje**, zajedno s ciljanim preporukama po zemljama ⁽¹⁴⁾ u području socijalne politike”, te da bi trebalo izbjegavati prekomjerne razlike. Naime, iako odražavaju specifične nacionalne situacije, one mogu potaknuti socijalni damping i narušiti jednake uvjete na cjelokupnom europskom jedinstvenom tržištu.

6.3. EGSO smatra da je potrebno uspostaviti ravnopravne uvjete kako bi radnici mogli ostvariti stvarnu slobodu kretanja na cijelom jedinstvenom tržištu, osobito u pograničnim regijama. Potrebno je bolje provesti Direktivu o priznavanju stručnih kvalifikacija ⁽¹⁵⁾ i uložiti velike zajedničke napore u pogledu financijskih i strukturnih resursa na europskoj razini za cjeloživotno obrazovanje i osposobljavanje ljudskih resursa za stjecanje novih vještina i kvalifikacija.

6.4. EGSO još jednom naglašava da će se „promjene koje nove tehnologije, umjetna inteligencija i velike količine podataka sa sobom donose u proizvodnim procesima i gospodarstvu općenito znatno odraziti i na tržište rada” i da je važno „da se ti procesi odvijaju u okviru uspješnog **socijalnog dijaloga** i uz poštovanje **prava i kvalitete života radnika**” ⁽¹⁶⁾, čime će se izbjeći siromaštvo i nesigurnost.

6.5. EGSO smatra da održivi razvoj iziskuje velike **zajedničke napore u pogledu financijskih i strukturnih resursa na europskoj, nacionalnoj i lokalnoj razini za cjeloživotno učenje i osposobljavanje u području ljudskih resursa u novim zelenim i digitalnim vještinama i kvalifikacijama** koje odgovaraju promjenjivim tržištima rada u okviru novog europskog zelenog plana.

7. Jedinstveno tržište i potrošači

7.1. **Politika zaštite potrošača ključna je sastavnica u procesu ostvarivanja jedinstvenog tržišta** usmjerena na interese javnosti i ona je u stanju oblikovati predanost građana procesu europske integracije. EGSO smatra da je potrebno učiniti više kako bi se osigurala učinkovita zaštita potrošača kada poslovni subjekti ne poštuju pravila sve dok se ne smanje trenutačno fragmentirana primjena i kontinuirane razlike među državama članicama.

7.2. EGSO poziva na poštovanje interesa potrošača u **postupku REFIT** i u digitalnom svijetu i u pogledu sigurnosti dobara i usluga, na jačanje mjera za smanjenje energetskog i potrošačkog siromaštva te na poboljšanje pristupa prehrambenim proizvodima, lijekovima i osnovnim uslugama za sve Europljane.

7.3. Treba riješiti **razlike u postupanju** s potrošačima među različitim zemljama kad je riječ o izravnoj kupovini ili e-trgovini u pogledu cijena, uvjeta prodaje ili isporuke. Geografsko blokiranje i dalje je velik problem.

7.4. EGSO pozdravlja informacije o rezultatima zaštite potrošača dostupne na **platformi za internetsko rješavanje sporova** ⁽¹⁷⁾, no želio bi da se osigura „jačanje alata za izvansudsko, osobito prekogranično rješavanje sporova”.

7.5. EGSO je uvjeren da su **transparentnost i usporedivost informacija** od ključne važnosti kako bi se potrošačima omogućilo donošenje pametnih odluka, i to ne samo u pogledu održivosti i utjecaja na okoliš.

⁽¹²⁾ SL C 353, 18.10.2019., str. 23.

⁽¹³⁾ SL C 13, 15.1.2016., str. 40.; SL C 81, 2.3.2018., str. 145. i SL C 440, 6.12.2018., str. 135.

⁽¹⁴⁾ SL C 14, 15.1.2020., str. 1.

⁽¹⁵⁾ Vidjeti bilješku 2.

⁽¹⁶⁾ SL C 353, 18.10.2019., str. 6.

⁽¹⁷⁾ Prema podacima koje je dostavila povjerenica Jourová, u prvoj je godini riješeno više od 24 000 sporova.

8.. Jedinствено tržište i poduzeća

8.1. EGSO smatra da je za zadovoljavanje potreba poduzeća u pogledu potpune provedbe jedinstvenog tržišta potrebno sljedeće:

8.1.1. postizanje daljnjeg **otvaranja i integracije tržišta robe i usluga**, uključujući logistiku i mrežne usluge, kako bi se iskoristio puni gospodarski potencijal EU-a i stvorila čvrsta osnova za dugoročno globalno tržišno natjecanje. Potrebno je zaštititi i promicati raznolikost i pluralizam u sektoru maloprodaje ⁽¹⁸⁾;

8.1.2. davanje većeg poticaja digitalizaciji kao ključnom čimbeniku europske konkurentnosti, odnosno okviru kojim se olakšava uvođenje digitalnih tehnologija. Programi namijenjeni MSP-ovima i mikropoduzećima trebaju poštovati kulturu tih poduzeća i uključivati njihove lokalne predstavničke organizacije;

8.1.3. primjena više mjera za mala i mikropoduzeća s osnovnim i srednjim digitalnim vještinama te različita tehnološka rješenja i oblikovanje poštenih pravila o pristupu podacima, slobodnom protoku podataka i odgovornosti s pomoću sveobuhvatnog pristupa politike;

8.1.4. stvaranje **regulatornog i financijskog okvira pogodnog za ulaganja** u infrastrukturu kako bi se i fizička i digitalna infrastruktura znatno poboljšale i postale interoperabilne, poticanje inovacija, fleksibilnosti i novih poslovnih modela za poduzeća kako bi ih se uskladilo s brzim promjenama u svijetu te osiguravanje tehnološke neutralnosti na temelju zakonodavstva o jedinstvenom tržištu kojim se ulazak na tržište olakšava smanjivanjem prepreka;

8.1.5. davanje prednosti načelima **bolje regulative** i praktične provedbe kako bi se osiguralo da jedinstveno tržište postane najbolje mjesto za poslovanje i rad.

8.2. Posebnu pozornost treba posvetiti **razlikama među nacionalnim poreznim sustavima**. EGSO smatra da treba riješiti problem socijalnog i poreznog dumpinga na jedinstvenom tržištu jer se time narušava tržišno natjecanje i potiču preseljenja poduzeća koja nisu opravdana drugim razlozima.

8.3 Isto tako je bitno **premostiti infrastrukturni i regulatorni jaz** kad je riječ o međusobnom povezivanju lokalnih tržišta na jedinstvenom tržištu, posebno u ključnim sektorima kao što su plin, električna energija i promet, jer je on prepreka poštenom i transparentnom tržišnom natjecanju.

8.4 EGSO ističe da treba ojačati europski sustav normizacije, posebno za tehničke, socijalne, ekološke i sigurnosne standarde, kako bi se poduzećima, osobito malim i mikropoduzećima, pružila jasna slika propisa i postupaka kojih se treba pridržavati te kako bi se svim relevantnim dionicima zajamčilo uravnoteženo i stvarno sudjelovanje u postupku normizacije.

Bruxelles, 10. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽¹⁸⁾ SL C 110, 22.3.2019., str. 41.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o učincima kampanja na sudjelovanje u donošenju političkih odluka**(razmatračko mišljenje na zahtjev hrvatskog predsjedništva)**

(2020/C 311/03)

Izjaviteljica: **Marina ŠKRABALO**Suizjaviteljica: **Cinzia DEL RIO**

Zahtjev za savjetovanje:	dopis od 10.9.2019.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	3.3.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	10.6.2020
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja	209/2/3
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO pozdravlja inicijativu hrvatskog predsjedništva da zatraži mišljenje o učincima kampanja na sudjelovanje u donošenju političkih odluka, što će, nadamo se, doprinijeti pravovremenoj raspravi o politikama u relevantnim sastavima Vijeća i njegovim pripremnim tijelima u ključnim područjima poboljšanja izbornog postupka EU-a, na temelju predstojećeg izvješća Komisije nakon izbora. Rasprava o politikama omogućit će državama članicama da pravodobno doprinesu programu Komisijina akcijskog plana za demokraciju i konferenciji o budućnosti Europe koja će započeti tijekom hrvatskog predsjedanja. Pravo je vrijeme za nove, koordinirane napore za zaštitu i jačanje europske demokracije tijekom cijelog novog političkog ciklusa institucija EU-a. U tom bi pogledu EGSO želio pozvati hrvatsko predsjedništvo da bude katalizator u poticanju bliske suradnje među svim institucijama EU-a, uključujući prvenstveno Europski parlament i Komisiju, ali i EGSO, Odbor regija, Europske ombudsmanice i Agenciju za temeljna prava.

1.2. Uključivanje građana EU-a u donošenje političkih odluka u EU-u, prije svega sudjelovanjem na izborima te u političkim raspravama i savjetovanju o politikama, ključno je za davanje novog zamaha europskoj demokraciji i jačanje legitimiteta institucija i instrumenata EU-a. EGSO poziva institucije EU-a da na temelju iskustva stečenog na izborima 2019. započnu s pravodobnim političkim djelovanjem i koordiniranim institucijskim naporima radi poboljšanja trenutnog stanja izbornog postupka u EU-u i maksimalnog povećanja odaziva birača na europskim izborima 2024. i nadalje.

1.3. Iako je očito da povijesni trend smanjenja odaziva birača na europskim izborima ne jenjava, s obzirom na to da je relativno visok odaziv zabilježen 2019. i dalje niži od odaziva u razdoblju od 1979. do 1994. ⁽¹⁾, trebalo bi izvući pouke iz nedavnih izbora kako bi se povećao odaziv i informiranost građana u sljedećem ciklusu europskih izbora, a i dugoročno. Važno je uvidjeti da je znatno slabiji odaziv na europskim izborima u usporedbi s odazivom na nacionalnim izborima dugotrajan trend ⁽²⁾ te uzeti u obzir veći odaziv mladih i obrazovanih birača na europskim izborima 2019. kao mogući novi, pozitivan trend.

⁽¹⁾ <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/1f2a7ac7-d8f7-11e9-9c4e-01aa75ed71a1>. Valja napomenuti da je odaziv europskih građana na izborima u padu od početka 1990-ih, kao što pokazuje pad od 20 % u takozvanim novim državama članicama i pad od 10 % u takozvanim starijim državama članicama.

⁽²⁾ Na izborima za Europski parlament 2004. odaziv birača iznosio je 45 %, 2009. bio je 43 %, 2014. iznosio je 42,6 %, a zatim se 2019. povećao na 50,66 %, što je prvi put nakon 1979. da je broj birača porastao u odnosu na prethodne izbore. Izvor: <https://blogs.eurac.edu/eureka/david-vs-goliath-of-voter-turnout-why-is-the-participation-in-eu-elections-so-low/>.

1.4. EGSO smatra da institucije EU-a trebaju promijeniti način razmišljanja kako bi institucije usvojile učinkovitiji pristup prema europskim građanima te trebaju surađivati s građanima, civilnim društvom i socijalnim partnerima u svim oblicima komunikacije, posebice u kampanjama, te ih emocionalnim i racionalnim argumentima privući da se uključe. U tom pogledu EGSO pozdravlja novi pristup Europskog parlamenta kampanjama za informiranje javnosti, koji je usmjeren na birače, i snažno podupire njegov cjeloviti plan utemeljen na uspjehu posljednje izborne kampanje. EGSO poziva na dodjelu odgovarajućih proračunskih i kadrovskih sredstava za rad Parlamenta na kampanjama radi produbljivanja i proširenja bogate mreže partnera iz civilnog društva, volontera i utjecajnih osoba, izrade niza tematskih kampanja u sljedećih pet godina i pripreme dinamične kampanje za izbore 2024.

1.5. EGSO poziva na snažniju suradnju Parlamenta, Komisije i država članica, kao i s EGSO-om i Odborom regija te sa svim relevantnim dionicima, radi dobro promišljenih, decentraliziranih i centraliziranih budućih informativnih kampanja o pitanjima povezanim s EU-om i sljedećim europskim izborima kako bi te kampanje stvarno doprle do velike većine Europljana i dovele do njihova informiranja i uključivanja.

1.6. EGSO smatra da su dezinformacije izravna prijetnja ne samo za sposobnost građana da donose informirane političke odluke nego i za projekt europske integracije, a time i za ujedinjenost, blagostanje i utjecaj Europske unije u svijetu. Slabljenje sposobnosti EU-a u pogledu demokratskog donošenja odluka u interesu je niza stranih sila, ali i ekstremističkih skupina koje se protive europskoj suradnji i snažnijoj koheziji⁽³⁾. EGSO izražava snažnu potporu naporima koje EU trenutačno ulaže u borbu protiv dezinformiranja⁽⁴⁾ – vanjskog i domaćeg – te poziva Komisiju da osigura potpunu usklađenost i daljnje regulatorne mjere u vezi s Kodeksom dobre prakse u suzbijanju dezinformacija, daljnji razvoj nedavno uspostavljenog „sustava brzog uzbunjivanja” i obavještajnih jedinica STRATCOM-a te širenje djelovanja Europske službe za vanjsko djelovanje protiv dezinformiranja, uz znatno širenje djelovanja EU-a protiv domaćih izvora dezinformacija.

1.7. EGSO poziva na daljnje djelovanje Europske komisije i Parlamenta kako bi se mogli izdvojiti odgovarajući proračunski resursi za mjere za osiguravanje otpornosti društva na dezinformacije i za proširenje opsega praćenja na širi raspon vanjskih i domaćih aktera koji predstavljaju prijetnju te za jačanje razmjene informacija među institucijama i državama članicama, ali i na međunarodnoj razini.

1.8. EGSO snažno podupire prijedlog Europske komisije da se osmisli „europski akcijski plan za demokraciju” koji bi trebao biti cjelovit i kontinuiran te koji bi mogao donijeti promjene, što bi se osiguralo financijskom potporom i međuinstitucijskom koordinacijom. Europskim akcijskim planom za demokraciju i povezanim budućim inicijativama trebalo bi nastojati poduzeti mnogo više kako bi se postigla sloboda i pluralizam medija te kvalitetno neovisno novinarstvo, djelotvorno reguliranje društvenih medija, osobito radi borbe protiv dezinformacija, uključujući reguliranje internetskog političkog oglašavanja i odgovornosti u pogledu sadržaja, modernizirani izborni postupak, uključivanje obespravljenih skupina, prvenstveno osoba s invaliditetom, te rašireno građansko obrazovanje s naglaskom na Europskoj uniji i njezinu demokratskom procesu u svim državama članicama. EGSO podsjeća na svoj prijedlog ambiciozne strategije EU-a za informiranje, obrazovanje i osvješćivanje građana o temeljnim pravima, vladavini prava i demokraciji⁽⁵⁾.

1.9. EGSO poziva institucije EU-a i hrvatsko predsjedništvo da kontinuirano prate pregovore u vezi s proračunom EU-a o izdvajanju sredstava za edukaciju o vrijednostima EU-a, institucionalnim pitanjima i građanstvu jer to je osnovno sredstvo europske demokracije. Trebalo bi predvidjeti odgovarajuće financiranje za cijeli spektar napora EU-a u području obrazovanja, kao i mjere predložene u okviru europskog akcijskog plana za demokraciju, te osigurati bolju usklađenost različitih proračunskih komponenti. Trebalo bi zadržati povećani udio financiranja za uspješan program Erasmus, a tome bi trebao biti namijenjen i veći udio drugih programa EU-a i Europskog socijalnog fonda.

⁽³⁾ <https://medium.com/we-are-the-european-journalism-centre/more-than-meets-the-eye-tips-to-find-eu-funding-for-journalism-92f3f1143042>.

⁽⁴⁾ Akcijski plan EU-a o dezinformiranju, https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/action_plan_against_disinformation.pdf.

⁽⁵⁾ SL C 282, 20.8.2019., str. 39., „Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću i Vijeću – Daljnje jačanje vladavine prava u Uniji: trenutačno stanje i mogući sljedeći koraci”, 3. travnja 2019.

1.10. Kako bi se potaknula daljnja politička potpora jačanju građanske edukacije o EU-u, EGSO poziva institucije EU-a (i hrvatsko predsjedništvo) da podrže prijedlog EGSO-a za osnivanje skupine stručnjaka na visokoj razini za „podučavanje o Europi” na europskoj razini, s predstavnicima država članica i vodećim obrazovnim stručnjacima. Ta bi skupina mogla iznositi prijedloge za politike i preporuke o kojima bi mogli raspravljati ministri obrazovanja, a koje bi mogle biti osnova za zaključke Vijeća. Skupina bi mogla pokrenuti i operativna poboljšanja, kao što je središnja internetska platforma s popisom postojećih edukativnih materijala dobivenih iz projekata financiranih sredstvima EU-a i iz nacionalnih kurikuluma, kao što predlaže EGSO.

1.11. EGSO poziva Vijeće i Komisiju da obrate posebnu pozornost na goruće pitanje uključenosti osoba s invaliditetom, etničkih manjina, migranata, ruralnog siromašnog stanovništva i drugih društvenih skupina u nepovoljnom položaju koje su kronično nedovoljno zastupljene na europskim izborima diljem država članica EU-a. EGSO predlaže da Komisija u okviru europskog akcijskog plana za demokraciju sastavi: 1. zakonodavni prijedlog o minimalnim standardima za pristupačnost izbornog postupka EU-a za osobe s invaliditetom; 2. „Plan EU-a za uključiviji izborni postupak” popraćen prijedlogom za financiranje kako bi se državama članicama pružila potpora u modernizaciji izbornog postupka i u naporima za postizanje socijalne uključenosti.

1.12. Nova Komisija trebala bi što prije nastaviti s daljnjom modernizacijom pravila EU-a o kampanji i izbornom postupku, i to na temelju koraka koje je poduzela prethodna Komisija⁽⁶⁾. U tom pogledu EGSO snažno podupire: 1. kontinuirano djelovanje mreža za koordinaciju izbora s nacionalnim kontaktnim točkama, što bi trebalo biti katalizator za brza poboljšanja; 2. poboljšan regulatorni nadzor europskih političkih stranaka u odnosu na transparentnost kampanja i financiranja stranaka, sukladnost s pravilima o zaštiti podataka i pridržavanje vrijednosti EU-a; 3. dodatne poticaje za europske političke stranke da poboljšaju svoju političku dosljednost i uključivanje građana diljem i povrh nacionalnih stranaka koje su njihove članice; 4. mjere kojima se omogućuje potpuno sudjelovanje svih marginaliziranih i obespravljenih društvenih skupina u demokratskom procesu. Komisija bi također trebala poboljšati provedbu pravila o zajedničkoj odgovornosti za razvoj medijske pismenosti, i to ne samo na razini institucija EU-a i nacionalnih institucija te civilnog društva nego i na razini društvenih mreža i poduzeća koja su vlasnici digitalnih platformi, kao i političkih aktera.

2. Mogućnosti za povećanje informiranog sudjelovanja Europljana na izborima

2.1. Djelotvornije javne informativne kampanje

2.1.1. Komunikacija EU-a s građanima putem informativnih i komunikacijskih kampanja znatno je poboljšana posljednjih godina i vidljivi su naponi uloženi u to da se politike EU-a povežu s konkretnim područjima u kojima utječu na svakodnevni život, da se iz perspektive „običnih” ljudi pokaže utjecaj inicijativa EU-a i da se mobiliziraju nove tehnologije za širenje informacija. Institucije EU-a imaju na raspolaganju širok raspon mogućnosti za informiranje javnosti te to mogu činiti preko svojih ureda u državama članicama, svojih internetskih stranica, društvenih mreža, medija u okviru suradnje s njima, agencija EU-a i mnogih mreža stručnjaka i zainteresiranih strana te službi za posjetitelje.

2.1.2. Institucije EU-a i nacionalne vlade trebale bi ulagati dalekosežnije i veće napore, bolje se koordinirati i više surađivati s civilnim društvom, socijalnim partnerima i uredima institucija EU-a u državama članicama kako bi se širile točne informacije o zakonodavstvu, politikama i inicijativama EU-a te kako bi se ljudima i organizacijama omogućilo da se upoznaju s pitanjima EU-a, zainteresiraju se za njih i sudjeluju u njima. Institucije EU-a i države članice trebale bi više ulagati u izgradnju kapaciteta i osnaživanje predstavničkih organizacija civilnog društva i socijalnih partnera koji promiču europsku ideju u svojim kampanjama „odozdo prema gore” za promidžbu europskih vrijednosti te bi trebale surađivati s njima kao partnerima i katalizatorima u dijalogu s građanima.

2.1.3. Institucije EU-a imaju opsežne proračune za javno informiranje, uključujući kampanje, iako su ti proračuni neosporno mali u odnosu na državne proračune država članica za javno informiranje i kampanje (i proračune lokalnih i regionalnih vlasti država članica za takve aktivnosti). Osim toga, nekoliko glavnih uprava Komisije podupire razne mjere

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_5681.

civilnog društva i socijalnih partnera u cilju informiranja Europljana i njihova uključivanja u rasprave o određenim područjima politike EU-a. Potrebno je proširiti pozitivnu ulogu koju imaju institucije EU-a, kao i europsko i nacionalno civilno društvo, socijalni partneri i neovisni mediji, što bi se trebalo odražavati u novom proračunu EU-a.

2.1.4. Europski parlament bio je posebno aktivan u promicanju zanimanja za europske izbore i sudjelovanja u njima. U svojoj izbornoj kampanji 2019. nastojao je doprijeti do birača emocionalno nabijenim porukama u skladu s konkretnim pitanjima koja su im važna, mnogo aktivnije uključiti civilno društvo i sindikate i provoditi decentraliziranu kampanju u kojoj se ne stavlja toliki naglasak na institucije te s mnogo većim multiplikacijskim učincima. Kampanja „Ovaj put glasam” pružila je organizacijama civilnog društva priliku (i financijska sredstva) da provedu vlastite komunikacijske i druge aktivnosti u cilju uključivanja građana u izbore te da iznesu vlastite ideje i vizije o budućnosti Europe. To je također nadahnulo širok raspon društvenih dionika, uključujući poslovni svijet, da se uključe u kampanju za promicanje sudjelovanja na izborima. Na temelju pokazatelja iz ankete koju je Europski parlament proveo nakon izbora (7), moguće je da ta široka i interaktivna kampanja doprinijela povećanju odaziva birača.

2.1.5. Radi budućih mjera za povećanje političkog sudjelovanja građana, važno je imati u vidu da raste trend pozitivnog poistovjećivanja s EU-om, na što ukazuje porast udjela birača koji su se izjasnili da su glasali na europskim izborima jer su to smatrali svojom građanskom dužnošću od 11 %, porast birača koji su glasali jer su zagovornici EU-a od 11 % i porast birača koji su smatrali da glasanjem mogu promijeniti stanje od 6 %. Kao ključni čimbenici koji bi najvjerojatnije utjecali na veću sklonost ispitanika da glasaju na sljedećim izborima za Europski parlament navedeni su: bolja informiranost o EU-u i njegovu utjecaju na svakodnevni život (43 %), veći broj mladih kandidata (31 %) i veći broj žena među kandidatima (20 %). Usto su Europljani jasno izrazili potrebu za boljom informiranošću o mogućnostima političkog sudjelovanja, uključivijim izbornim postupcima, odgovornijim političkim vodstvom i djelotvornijom institucionalnom zaštitom od zloporabe izbornog postupka posredstvom političke korupcije, dezinformacija i kibernetičkih napada (8).

2.1.6. U budućim kampanjama informiranja javnosti, institucije EU-a trebale bi posvetiti posebnu pažnju pitanjima koja su biračima osobito važna te bi se te kampanje trebale odvijati tijekom cijelog političkog ciklusa, izgradnjom zajedničke baze znanja i povezanosti s pitanjima EU-a uoči sljedećih europskih izbora. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti dopiranju informativnih kampanja do svih geografskih područja i svih slojeva društva, posebno onih na margini političkog sudjelovanja i socioekonomskog razvoja, koji bi mogli biti posebno izloženi zlonamjernim kampanjama dezinformiranja zbog svoje opće socijalne isključenosti (9). Proaktivno informiranje institucija EU-a iziskuje dublji dijalog s lokalnim zajednicama diljem EU-a putem bliskije suradnje s lokalnim medijima, lokalnim organizacijama civilnog društva, lokalnim vlastima i programima građanskog obrazovanja.

2.2. Ulaganje u slobodu, pluralizam medija i novinarstvo

2.2.1. Slobodni i pluralistički mediji koji građanima Europe pružaju točne i nepristrane informacije od ključnog su značaja za informiranu raspravu o izborima i donošenju političkih odluka te su glavno oružje za borbu protiv dezinformacija. Slobodni i pluralistički mediji moraju biti odgovorni za svoj sadržaj i transparentni u pogledu vlasništva i gospodarskih interesa.

2.2.2. Unatoč padu interesa za „tradicionalne” (tiskane i radiotelevizijske) medije, što je posljedica mogućnosti masovnog pristupa digitalnim medijima i društvenim mrežama, građani se u velikoj mjeri koriste korisničkim računima radiotelevizijskih kuća, novina i novinara na internetskim stranicama i društvenim mrežama te dijele sadržaje i daju komentare na internetu.

2.2.3. Iako europske države dominiraju na vrhu popisa država s „dobrom” slobodom medija prema svjetskom indeksu slobode medija za 2019. (10) (devet država članica EU-a ubraja se u 15 zemalja s „dobrom slobodom medija”), a nijedna se ne ubraja u najgoru kategoriju s „vrlo lošom situacijom”, 12 država članica EU-a svrstava se samo u skupinu zemalja s „relativno dobrom” slobodom medija, dok se situacija u šest zemalja smatra „problematičnom”, a u jednoj državi članici EU-a situacija se smatra „lošom”. Sve veće nasilje nad novinarima i njihovo zastrašivanje u državama članicama EU-a zabrinjavajući su trend za europsku demokraciju, kao i bilo kakvo političko uplitanje u medije.

(7) https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/election2019/EB915_SP_EUROBAROMETER_-POSTEE19_FIRSTRESULTS_EN.pdf.

(8) Rezultati su iz istog izvora, ankete koju je Europski parlament proveo nakon izbora u lipnju 2019., a koja je obuhvaćala 22 464 ispitanika.

(9) SL C 97, 24.3.2020., str. 53.

(10) <https://rsf.org/en/world-press-freedom-index>.

2.2.4. Prema rezultatima praćenja u okviru inicijative Praćenje medijskog pluralizma iz 2017. ⁽¹⁾, „tržišna koncentracija predstavlja srednje visok ili visok rizik za pluralizam medija u svim zemljama EU-a, bez iznimke. Zbog ekonomskih teškoća raznih tradicionalnih medijskih kuća [...] može se zaključiti da je vjerojatno da će se trend koncentracije medija nastaviti i u budućnosti. [...] Mogućnost smanjenja pluralnosti na tržištu i dalje će ostati sveprisutni element rizika”. EU mora poduzeti protumonopolske mjere za diversifikaciju vlasništva nad medijima i borbu protiv koncentracije i monopola u području vlasništva nad medijima.

2.2.5. Neovisno novinarstvo javno je dobro, a neuspjeh u postizanju raznolikih i pluralističkih medija očito je nefunkcioniranje tržišta. Za kvalitetu i raznolikost novinarstva potrebno je jačanje političke i ekonomske neovisnosti te kvalitete javnih medija i njihova dugoročnog neovisnog financiranja za koje su potrebni novi ekonomski/poslovni modeli. EU bi trebao aktivnije podržavati javne medije, uključujući inicijative za pronalaženje novih i održivih modela financiranja. U tom kontekstu EGSO podržava prijedloge da se za proračunsko razdoblje 2021.–2027. uvede potprogram u okviru programa Kreativna Europa vrijedan 61 milijun EUR, koji bi bio namijenjen za kvalitetno novinarstvo, što bi uključivalo medijski pluralizam i medijsku pismenost ⁽²⁾. Međutim, EGSO poziva na mnogo veća i strateški usmjerenija javna ulaganja u profesionalno novinarstvo i medije.

2.2.6. EU bi trebao ulagati veće napore i radi podupiranja neovisnih medija i istraživačkog novinarstva, uključujući transnacionalne platforme za suradnju. Trebao bi podupirati i inicijative za pronalaženje novih načina financiranja kvalitetnog novinarstva, što obuhvaća neprofitne modele i nove društveno održive i uključive ekonomske modele.

2.2.7. Osim toga, trebalo bi sustavno jačati, pratiti i provoditi nacionalno zakonodavstvo i zakonodavstvo EU-a protiv medijskog monopola i vladajućeg položaja na tržištu. Trebalo bi dodatno poduprijeti inicijative EU-a za praćenje neovisnosti medija i vlasništva nad njima u Europi, kao što je alat za praćenje medijskog pluralizma.

2.2.8. EU bi trebao i dalje promicati samoregulacijske mjere i tijela kao što su etički kodeksi i vijeća za medije kako bi ojačao visoke standarde u novinarstvu, uključujući u digitalnim medijima te na društvenim mrežama. EU mora promicati jednak pristup informacijama za sve medije i suprotstaviti se proizvoljnom isključivanju novinara s tiskovnih konferencija i drugih vladinih publikacija iz političkih razloga.

3. Odgovor na mogućnosti i izazove koje predstavljaju digitalni mediji i društvene mreže

3.1. Digitalni mediji i društvene mreže većini građana pružaju brz pristup većem rasponu informacija i stajališta te lakše sudjelovanje u demokratskoj raspravi koju omogućuju društvene mreže. Ta sredstva ujedno bi pojedincima trebala omogućiti da donose vlastite odluke o odabiru informacija kojima žele pristupiti. Čak 86 % građana u EU27 koristilo se internetom 2019. ⁽³⁾, a 90 % kućanstava u EU27 ima pristup internetu, iako postoje nejednakosti jer se razina pristupa internetu u kućanstvima na nacionalnoj razini kretala od 98 % u Nizozemskoj do 75 % u Bugarskoj, što i dalje znači da je moguće doprijeti do velikog broja građana ⁽⁴⁾.

3.2. Međutim, iako digitalni mediji i društvene mreže većem broju ljudi pružaju veće mogućnosti za sudjelovanje, među platformama društvenih mreža postoji još veća koncentracija vlasništva nego među tradicionalnim tiskanom i radiotelevizijskim medijima. Osim toga, na njima se u znatnoj mjeri upotrebljavaju složeni tajni algoritmi s komercijalnom

⁽¹⁾ <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2017-2/>.

⁽²⁾ <https://medium.com/we-are-the-european-journalism-centre/more-than-meets-the-eye-tips-to-find-eu-funding-for-journalism-92f3f1143042>.

⁽³⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00028/default/table?lang=en>.

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tin00134/default/table?lang=en>.

svrhom kojima se filtriraju informacije dostupne na računima korisnika. Kao posljedica toga, ljudi mogu biti izloženi još manjem opsegu informacija nego putem tradicionalnih tiskanih i radiotelevizijskih medija. Pojava društvenih mreža dovela je do širenja dezinformacija – izmišljenih priča objavljenih iz različitih razloga, među ostalim radi utjecaja na političku raspravu i rezultate izbora. Iza velikog dijela tih dezinformacija stoje lažni računi. Istraživači tvrde da su dezinformacije na američkim predsjedničkim izborima 2016. imale znatan utjecaj na ponašanje birača.

3.3. U rujnu 2018., u okviru inicijativa Komisije o suzbijanju dezinformacija i jamčenju transparentnih, pravednih i vjerodostojnih aktivnosti u okviru internetske kampanje uoči nedavno održanih europskih izbora, internetske platforme, društvene mreže i oglašivačka industrija (uključujući Facebook i Twitter) usvojile su samoregulacijski Kodeks dobre prakse⁽¹⁵⁾ za borbu protiv širenja dezinformacija i lažnih vijesti na internetu. Njime se utvrđuje širok raspon obveza, od transparentnosti u političkom oglašavanju do zatvaranja lažnih računa i demonetizacije aktera koji šire dezinformacije⁽¹⁶⁾. Taj se Kodeks smatra važnim stupom Komisijinog Akcijskog plana za borbu protiv dezinformiranja i uključuje prilog s primjerima dobre prakse potpisnika⁽¹⁷⁾.

3.4. Sve su platforme uoči europskih izbora poduzimale određene mjere, odnosno označavale političke oglase i stavljale ih na raspolaganje javnosti putem knjižnica s oglasima koje se mogu pretraživati⁽¹⁸⁾. U skladu s politikom samoregulacije koju je uveo Facebook politički oglasi mogli su se objavljivati samo u zemlji za koju su dotične stranke dobile nalog. Kako je postalo jasno da to pravilo negativno utječe na mogućnost europskih stranaka da vode kampanju diljem EU-a, donesena je *ad hoc* odluka da će europske stranke biti izuzete od pravila⁽¹⁹⁾.

3.5. Međutim, prva godišnja izvješća o samoprocjeni koja su izradili potpisnici Kodeksa u listopadu 2019.⁽²⁰⁾ i izvješće Skupine europskih regulatora za audiovizualne medijske usluge (ERGA)⁽²¹⁾ iz lipnja 2019. pokazuju da u arhivima o političkom oglašavanju na platformama nisu svi politički oglasi bili ispravno označeni kao političko oglašavanje te da se u okviru njih još uvijek ne objavljuje dovoljno podataka o mikrociljanju publike kako bi se spriječila manipulacija birača i zajamčila veća transparentnost političkih kampanja i oglašavanja, uključujući njihove izvore financiranja i veze s posebnim interesnim skupinama. Nadalje, potpisnici kodeksa nisu usvojili zajedničke standarde kojima bi se istraživačima i novinarima omogućio pristup osobnim podacima uz poštovanje prava korisnika na privatnost i pristanak.

3.6. S obzirom na otkrivene nedostatke u samoregulaciji i na trenutačnu ocjenu Kodeksa dobre prakse koju je provela Komisija, EGSO poziva Komisiju da poduzme zakonodavne mjere ako se dobrovoljni kodeks pokaže nedovoljnim za postizanje značajnog napretka u pogledu Komisijinih ciljeva. Potrebno je znatno poboljšati samoregulaciju u području dezinformiranja na internetu. Istodobno je potrebno usvojiti cjelovit pristup regulaciji u tom području. Pravo je vrijeme za razvoj i predlaganje regulacije društvenih medija i digitalnih platformi s naglaskom na transparentnosti svih aspekata političkog oglašavanja (pravila o financiranju, označavanju i objavljivanju) i dezinformiranja u novom izbornom paketu Komisije i europskom akcijskom planu za demokraciju.

3.7. Poticanje odgovornosti na internetu ne bi trebalo biti usmjereno samo na mjere transparentnosti i otkrivanje izvora informacija, nego bi trebalo uzimati u obzir i odgovornost aktera u ekosustavu koji profitiraju od širenja obmanjujućih i senzacionalističkih sadržaja. Dezinformacije su simptom koncentriranih, neodgovornih digitalnih tržišta, stalnog praćenja osobnih podataka i nezakonitog postupanja s njima. Dominantna poduzeća u području društvenih medija ostvaruju dobit

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/commission/news/code-practice-against-disinformation-2019-jan-29_hr.

⁽¹⁶⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

⁽¹⁷⁾ U izvješću o napretku objavljenom u lipnju 2019. među ostalim se tvrdi da je „Facebook onemogućio 2,2 milijarde lažnih računa u prvom tromjesečju 2019. te da je posebno djelovao protiv neautentičnih stranica, grupa i računa usmjerenih na države članice EU-a (protiv 1 574 takvih stranica, grupa i računa izvan EU-a i 168 u EU-u)“, dok je „Twitter izvijestio da je odbio više od 6 000 oglasa usmjerenih na EU zbog kršenja oglašivačkih pravila o neprihvatljivim poslovnim praksama te otprilike 10 000 oglasa usmjerenih na EU zbog kršenja oglašivačkih pravila o kvaliteti“.

⁽¹⁸⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/action-plan-against-disinformation-report-progress>.

⁽¹⁹⁾ <https://twitter.com/alemannoEU/status/1119270730280132610>.

⁽²⁰⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/annual-self-assessment-reports-signatories-code-practice-disinformation-2019>.

⁽²¹⁾ http://erga-online.eu/wp-content/uploads/2019/06/ERGA-2019-06_Report-intermediate-monitoring-Code-of-Practice-on-disinformation.pdf.

stvaranjem podataka koji služe profiliranju na način da šire sadržaje koji privlače pozornost bez obzira na njihovu istinitost. Takva vrsta manipuliranja podacima iziskuje potpunu i pravilnu provedbu Opće uredbe o zaštiti podataka kao sredstva za to da se poduzeća manje potiču da se koriste modelima koji se oslanjaju na senzacionalizam i šok. Ako upravo temeljni poslovni modeli omogućuju nastanak problema ili ga širi, nije dovoljno poticati platforme da usvoje mehanizme uklanjanja ili provjere. Osim toga, nacionalnim zakonodavstvom i zakonodavstvom EU-a potrebno je riješiti pitanje vladajućeg položaja poduzeća u području digitalnih i društvenih medija na tržištu te razmotriti obveznu interoperabilnost uspostavljanjem zajedničkih protokola kako bi se omogućio protok komunikacije na svim platformama.

3.8. Nužno je zajamčiti veću i opsežniju uključenost institucija EU-a, civilnog društva, socijalnih partnera, neovisnih medija, društvenih mreža, internetskih platformi i građana radi borbe protiv dezinformacija⁽²²⁾. Odbor pozdravlja inicijativu Europske komisije koju je pokrenula Glavna uprava CONNECT u cilju uspostave europske promatračke skupine za digitalne medije koja će djelovati kao „centar za međusobnu suradnju provjeravatelja činjenica, pripadnika akademske zajednice i istraživača i za njihovo aktivno povezivanje s organizacijama medija i stručnjacima za medijsku pismenost te za pružanje potpore tvorcima politika”⁽²³⁾ te se zalaže za nastavak ulaganja sredstava u njezino jačanje i razvoj.

4. Sprečavanje zlonamjernog uplitanja aktera u europske izbore putem interneta

4.1. Lakše uplitanje aktera u izbore s pomoću lažnih računa, trolova na društvenim mrežama i medija kojima upravljaju države predstavlja još jednu prijetnju koju omogućuje internet. Iako je mnogo pozornosti posvećeno stranom uplitanju, stvarnost je mnogo složenija: domaći su izvori dezinformacija u najmanjoj mjeri jednak problem, a zbog lokalnih posrednika, novih tehnologija i drugih novih pojava (kao što je upotreba zatvorenih grupa) teže je razlikovati strane i domaće izvore dezinformacija. Na primjer, Rusija je optužena za utjecanje na američke predsjedničke izbore 2016., referendum o Brexitu u Ujedinjenoj Kraljevini, nekoliko nedavnih izbora u EU-u⁽²⁴⁾ te na izbore za Europski parlament održane u svibnju 2019.⁽²⁵⁾ ali uplitanje drugih domaćih i vanjskih aktera opasnost je koja jednako zabrinjava.

4.2. U akcijskom planu Europske komisije za borbu protiv dezinformiranja navodi se da „prema izvješćima više od 30 zemalja upotrebljava dezinformacije i aktivnosti utjecanja”⁽²⁶⁾. Europska služba za vanjsko djelovanje osnovala je službu (radnu skupinu East Stratcom) radi praćenja i otkrivanja proruskih dezinformacija putem zasebne internetske stranice⁽²⁷⁾, kao i radnu skupinu za stratešku komunikaciju „Zapadni Balkan” i „Jug”.

4.3. Dobrodošla je inicijativa ESVD-a za uspostavu „sustava brzog uzbunjivanja”, odnosno mreže državnih službenika država članica koji se bave dezinformacijama. Tu inicijativu treba ojačati i proširiti, a države članice potaknuti da osiguraju intenzivnu razmjenu informacija između sustava brzog uzbunjivanja i nedavno uspostavljenih nacionalnih izbornih mreža, što bi u načelu trebalo uključivati i specijalizirane organizacije civilnog društva i provjeravatelje činjenica. U budućnosti bi trebalo osigurati i redovitu razmjenu informacija između sustava brzog uzbunjivanja i struktura promatračke skupine za digitalne medije u svakoj zemlji i diljem EU-a.

4.4. S obzirom na važnost mehanizama za sprečavanje uplitanja u europsku demokraciju, trebalo bi proširiti i ojačati aktivnost inicijativa Europske službe za vanjsko djelovanje protiv dezinformacija, uključujući praćenje i borbu protiv dezinformacija iz drugih zemalja i regija te bi trebalo pojačati razmjenu informacija s drugim sličnim mehanizmima prevencije, poput mehanizama uspostavljenih u Kanadi i Australiji. Istodobno je potrebno znatno pojačati djelovanje EU-a protiv domaćih izvora dezinformacija, i to na sveobuhvatan način kojim se omogućuje pravovremeno praćenje, jača stručno novinarstvo i potiče medijska pismenost.

4.5. EGSO ističe da je zbog krize koju je izazvao COVID-19 i koja je izbila nakon pripreme ovog mišljenja još hitnije potrebno da Komisija poduzme daljnje mjere za borbu protiv dezinformacija o uzrocima, širenju i liječenju zaraze, koje mogu biti iznimno štetne za javno zdravlje. Na društvenim mrežama sadržaj informacija koje se odnose na pandemiju, ako

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/eu-communication-disinformation-euco-05122018_en.pdf.

⁽²³⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/commission-launches-call-create-european-digital-media-observatory>.

⁽²⁴⁾ https://carnegieendowment.org/files/CP_333_BrattbergMaurer_Russia_Elections_Interference_FINAL.pdf.

⁽²⁵⁾ https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_russian_meddling_ep2019_eng_web_20190520.pdf.

⁽²⁶⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/eu-communication-disinformation-euco-05122018_en.pdf.

⁽²⁷⁾ <https://euvsdisinfo.eu/>.

ih se propisno ne prati i usmjerava, može dovesti do štetnih oblika ponašanja i širenja panike, čime bi se ugrozilo zdravlje zajednice. EGSO traži od Europske komisije da bude na oprezu i da surađuje s državama članicama i socijalnim dionicima u borbi s ozbiljnim posljedicama takvih dezinformacija koje dolaze iz domaćih i stranih izvora ⁽²⁸⁾.

5. Poboljšanje medijske pismenosti i građanskog obrazovanja Europljana

5.1. Sustavno promicanje medijske pismenosti i aktivnog građanstva među Europljanima ključno je za izgradnju otpornosti EU-a na antidemokratske tendencije i prijetnje. Kao što je navedeno u nedavnim mišljenjima ⁽²⁹⁾, EGSO poziva na novi zamah u aktivnostima čiji je cilj edukacija o EU-u u novom političkom ciklusu institucija EU-a. EGSO tumači Parišku deklaraciju iz 2015. ⁽³⁰⁾ i Preporuku Vijeća iz 2018. ⁽³¹⁾ kao jasan mandat država članica, uz potporu danu rezolucijom Europskog parlamenta iz 2016. ⁽³²⁾, da podučavanje i učenje o Europskoj uniji dobije čvrsto mjesto u političkim ciljevima.

5.2. EGSO naglašava potrebu za provedbom prvog načela europskog stupa socijalnih prava kako bi kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje postalo svačije pravo u Europi ⁽³³⁾ te preporučuje uključivanje edukacije o EU-u i izgradnju europskog identiteta u strategiju Europa 2030. i Strateški okvir ET2030 te u proces europskog semestra (među relevantnim preporukama za pojedine zemlje), pod uvjetom da su dostupni točni sustavni podaci ⁽³⁴⁾.

5.3. Kako bi se potaknula daljnja politička potpora jačanju edukacije o EU-u, EGSO poziva na osnivanje skupine stručnjaka na visokoj razini za „podučavanje o Europi” na europskoj razini, s predstavnicima država članica i vodećim obrazovnim stručnjacima. Ta bi skupina mogla iznositi prijedloge za politike i preporuke o kojima bi mogli raspravljati ministri obrazovanja, a koje bi mogle biti osnova za zaključke Vijeća. Skupina bi mogla pokrenuti i operativna poboljšanja, kao što je središnja internetska platforma s popisom postojećih edukativnih materijala dobivenih iz projekata financiranih sredstvima EU-a i iz nacionalnih kurikuluma, kao što predlaže EGSO.

5.4. Kao polazište za cjelovitije političko djelovanje, EGSO smatra da je potrebno provesti nova ključna istraživanja na temelju studije „Učenje o Europi u školi” iz 2013. ⁽³⁵⁾ o trenutnom stanju u državama članicama u pogledu edukacije o EU-u u školama, osposobljavanja nastavnika i kontinuiranog stručnog usavršavanja te obrazovnih programa EU-a koje su razvili civilno društvo i socijalni partneri ⁽³⁶⁾. Osim toga, postoji potreba za cjelovitim pregledom obrazovnih kapaciteta i izvora financiranja za razvoj vještina aktivnog građanstva među odraslima u EU-u, u skladu s revidiranim Okvirom ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje EU-a ⁽³⁷⁾.

5.5. Europsko civilno društvo i socijalni partneri snažno su zagovarali odgovarajuća sredstva za građansko obrazovanje u vezi s pitanjima EU-a, kulturom i građanstvom, kojima bi se nadopunili nacionalni resursi. EU bi trebao podupirati države članice kako bi se osiguralo da ravnatelji, nastavnici i drugo odgojno-obrazovno osoblje budu bolje opremljeni za promicanje kritičkog razmišljanja, demokratskih vrijednosti i ljudskih prava, građanskog angažmana i odgovorne upotrebe novih tehnologija. Programe koji pružaju potporu mobilnosti za razmjenu učitelja, članova akademske zajednice i studenata kako bi im se pomoglo da dožive vrijednosti EU-a kao što su demokracija, sloboda i tolerancija u drugim obrazovnim okruženjima te u drugim državama članicama EU-a trebalo bi ojačati i proširiti ⁽³⁸⁾.

⁽²⁸⁾ <https://www.disinfo.eu/coronavirus/>.

⁽²⁹⁾ SL C 353, 18.10.2019., str. 52.; SL C 228, 5.7.2019., str. 68.

⁽³⁰⁾ Pariška deklaracija, 17.3.2015.

⁽³¹⁾ Preporuka Vijeća Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2018. o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivog obrazovanja i europske dimenzije poučavanja (SL C 195, 7.6.2018., str. 1)

⁽³²⁾ Rezolucija Europskog parlamenta od 12. travnja 2016. o učenju o EU-u u školama (2015/2138(INI)) (SL C 58, 15.2.2018., str. 57).

⁽³³⁾ SL C 228, 5.7.2019., str. 68.

⁽³⁴⁾ SL C 228, 5.7.2019., str. 68.

⁽³⁵⁾ <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/83be95a3-b77f-4195-bd08-ad92c24c3a3c>.

⁽³⁶⁾ SL C 353, 18.10.2019., str. 52.

⁽³⁷⁾ Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (SL C 189, 4.6.2018., str. 1).

⁽³⁸⁾ https://www.csee-etuice.org/images/attachments/ST_Citizenship_2018.pdf.

5.6. EU bi u svim državama članicama EU-a trebao snažno promicati i financijski podupirati medijsku pismenost svih generacija u društvu te osposobljavanje koje bi pružali novinari, kao i osposobljavanje samih novinara, i to na sustavan način i u uskoj suradnji s nacionalnim obrazovnim institucijama i neovisnim nacionalnim agencijama nadležnima za regulaciju medija. Cilj je brz i velik korak prema većoj medijskoj pismenosti Europljana s obzirom na sve veće prijetnje koje predstavljaju široko rasprostranjene i često zlonamjerne dezinformacije.

5.7. EU bi trebao pružiti pravodobnu potporu državama članicama u njihovim nastojanjima da ispune svoje nove medijske obveze promicanja i poduzimanja mjera za razvoj vještina povezanih s medijskom pismenošću, uključujući nove obrazovne programe i djelotvoran nadzor nad platformama za razmjenu video sadržaja, kako je definirano u nedavno revidiranoj Direktivi o audiovizualnim medijskim uslugama. U tom pogledu EGSO očekuje jasne smjernice Skupine stručnjaka za medijsku pismenost, koja će se sastati 30. ožujka 2020. u Zagrebu (Hrvatska) tijekom drugog Tjedna medijske pismenosti – nove inicijative podizanja svijesti na razini EU-a pokrenute prošle godine.

6. Postizanje veće uključivosti europskih izbora

6.1. Različite društvene skupine u cijelom EU-u mogu biti izložene riziku od isključenosti iz izbornog postupka: osobe s invaliditetom, etničke manjine (posebno Romi), transeuropski radnici migranti i imigranti, kao i siromašni, nezaposleni, neobrazovani i ruralni dijelovi društva. S obzirom na činjenicu da pola Europljana još uvijek ne sudjeluje u europskim izborima, u predstojećim političkim inicijativama za jačanje europske demokracije i osiguravanje jednakog postupanja prema svim Europljanima na sljedećim europskim izborima potrebno se suočiti sa strukturnim nejednakostima koje utječu na ponašanje birača.

6.2. Kao što je analizirano u detaljnom informacijskom izvješću EGSO-a iz ožujka 2019. ⁽³⁹⁾, mnogi građani iz svih 27 država članica EU-a ne mogu se odazvati europskim izborima zbog pravnih i organizacijskih prepreka kojima se osobama s invaliditetom uskraćuju politička prava. Oko 800 000 Europljana iz 16 država članica, zbog njihovih nacionalnih propisa, lišavaju se prava sudjelovanja na izborima za EP zbog invaliditeta ili mentalnih teškoća, dok još nekoliko milijuna Europljana nema mogućnost glasanja zbog organizacijskih čimbenika (tehničkih prepreka) kojima se ne uzimaju u obzir potrebe koje proizlaze iz njihovih poteškoća.

6.3. EGSO predlaže da se novim paketom mjera za izbornu reformu i europskim akcijskim planom za demokraciju predvidi „Plan EU-a za uključiv izborni postupak” popraćen prijedlogom za financiranje kako bi se državama članicama pružila potpora u nužnoj modernizaciji izbornog postupka, što obuhvaća tehničku prilagodbu i usluge za podršku društvenim skupinama u nepovoljnom položaju koje su obično isključene iz izbornog postupka i koje u manjoj mjeri sudjeluju u političkim procesima u određenom nacionalnom kontekstu. Plan bi se trebao zasnivati na detaljnom evidentiranju prepreka s kojima se suočavaju različite društvene skupine kojima prijeti opasnost od isključenosti iz izbornog postupka, koje bi se provelo u suradnji s nacionalnim izbornim tijelima, institucijama pučkih pravobranitelja i odgovarajućim nacionalnim organizacijama civilnog društva i njihovim europskim mrežama.

6.4. Postojećim zakonodavstvom EU-a već se uređuje niz pitanja o izborima za EP. Stoga ne postoje formalne prepreke tomu da to zakonodavstvo sadrži i garancije u vezi s opcijama glasanja osoba s invaliditetom. EGSO smatra da bi se, kada bi se uvele najbolje prakse iz svih zemalja, uspostavio idealan sustav u kojemu bi svi Europljani s invaliditetom mogli u potpunosti iskoristiti mogućnost glasanja te ujedno izabrati način glasanja koji im najbolje odgovara.

6.5. Stoga u kontekstu predstojeće političke rasprave o europskoj izbornoj reformi i novom europskom akcijskom planu za demokraciju EGSO predlaže da se uz cjelovitije mjere određene u „Planu EU-a za uključiv izborni postupak” razmotri zakonodavna inicijativa kojom bi se utvrdili minimalni standardi glasanja za osobe s invaliditetom. Prijedlog bi trebalo razviti kroz dijalog o politikama s nacionalnim izbornim tijelima, stručnjacima za socijalnu uključenost i izbore te organizacijama civilnog društva koje zastupaju osobe s invaliditetom.

⁽³⁹⁾ Informativno izvješće EGSO-a „Stvarno pravo osoba s invaliditetom da glasaju na izborima za Europski parlament”, 20. ožujka 2019.

7. Poticanje europskih političkih stranaka da budu usmjerene na građane i da snose odgovornost

7.1. Kao što je definirano u Ugovoru iz Maastrichta iz 1992., „Političke stranke na europskoj razini važan su čimbenik integracije unutar Unije. One doprinose stvaranju europske svijesti i izražavanju političke volje građana Unije”. Postupan razvoj europskih političkih stranaka koji je relativno nova pojava u okviru koje te stranke kao nadnacionalni politički akteri s integriranim strukturama upravljanja mogu pružiti usklađene političke programe i mobilizirati birače u cijelom EU-u predstavlja strukturni izazov za političko sudjelovanje Europljana. Konkretno, regulatorni okvir za upravljanje europskim strankama i njihovo financiranje razvijao se tek nakon potpisivanja Ugovora iz Nice 2003. te je i dalje prilično ograničen u smislu organizacijske i programske usklađenosti, koja bi trebala pridonijeti sposobnosti europskih stranaka da oblikuju i poboljšaju političku integraciju EU-a na temelju zajedničkih vrijednosti i uključivanja građana.

7.2. U okviru daljnje regulacije trebalo bi nastojati poticati aktivno promicanje vrijednosti EU-a u okviru europskih političkih stranaka te njihovu transnacionalnu političku usklađenost i organizacijske kapacitete za suradnju s građanima unutar i izvan vrlo raznolikih nacionalnih stranaka koje im pripadaju u brojnim različitim dijelovima EU-a.

7.3. U tom kontekstu EGSO pozdravlja Komisijin prijedlog da se bolje provode zakonske obveze europskih stranaka da poštuju temeljne vrijednosti EU-a izražene u članku 2. UEU-a, što se odnosi i na njihove članice na nacionalnoj razini. To je povezano s vrijednostima iznesenima u njihovim političkim programima i kampanjama te s njihovim internim praksama rodne ravnopravnosti i nediskriminacije, kao i s njihovim poštovanjem vladavine prava i borbom protiv korupcije. Ako se to bude smatralo potrebnim, Komisija može od Tijela za europske političke stranke i europske političke zaklade zatražiti da provjeri usklađenost s uvjetima utvrđenima u Uredbi ⁽⁴⁰⁾.

7.4. Daljnjim regulatornim mjerama trebala bi se uzeti u obzir trenutačna rasprava o politikama i prijedlozi politika, uključujući niz političkih ideja o razvoju europskih stranaka kako bi one bile bliže europskim građanima i odgovornije prema njima, na primjer u obliku izjava nacionalnih stranaka o namjeri pridruženja određenoj europskoj stranci, transnacionalnih izbornih lista, transparentnog prikupljanja sredstava i kampanja, pojedinačnog članstva, suradnje s civilnim društvom i socijalnim partnerima na lokalnoj razini te odgovornosti za politički sadržaj koji očito ugrožava zajedničke vrijednosti EU-a. ⁽⁴¹⁾ Ta bi pitanja također trebalo staviti na dnevni red konferencije o budućnosti Europe, koja će, nadamo se, biti dobra prilika za opsežno i informirano sudjelovanje civilnog društva, socijalnih partnera i europske javnosti u demokratskoj reformi EU-a.

Bruxelles, 10. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽⁴⁰⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/DOC/?uri=CELEX:52019DC0343&from=EN>.

⁽⁴¹⁾ <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/reconnecting-european-political-parties-with-european-union-citizens.pdf>;
<https://carnegieeurope.eu/2019/11/06/six-ideas-for-rejuvenating-european-democracy-pub-80279>; https://euroreflections.se/globalassets/ovrigt/euroreflections/euroreflections_v3.pdf.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Financiranje tranzicije prema niskougljičnom gospodarstvu i izazovi u financiranju prilagodbe klimatskim promjenama”

(razmatračko mišljenje)

(2020/C 311/04)

Izvjestitelj: **Toni VIDAN (HR/III)**

Suizvjestitelj: **Dimitris DIMITRIADIS (EL/I)**

Zahtjev za savjetovanje:	hrvatsko predsjedništvo EU-a, 10.9.2019.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	27.5.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	11.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja	227/0/2
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO sa zadovoljstvom pozdravlja i podržava nedavne zaključke Europskog vijeća i najavljeni europski zeleni plan ⁽¹⁾, kojima se želi osigurati tranzicija prema niskougljičnom gospodarstvu „ostvarenjem klimatski neutralnog EU-a do 2050.”.

1.2. U kontekstu krize uzrokovane COVID-om 19 Odbor je već pozvao ⁽²⁾ na još neviđenu razinu solidarnosti među državama članicama i na izradu **sveobuhvatnog europskog plana gospodarskog oporavka** koji bi državama članicama EU-a, njegovim građanima, poduzećima i radnicima omogućio da se na najbolji mogući način suoče s posljedicama pandemije COVID-a 19 i izgrade održivije i otpornije europsko gospodarstvo. Novi instrument za oporavak pod nazivom *Next Generation EU* (EU sljedeće generacije) u vrijednosti od 750 milijardi EUR, kao i ciljana povećanja dugoročnog proračuna EU-a za razdoblje 2021. – 2027., povećat će ukupna financijska sredstva proračuna EU-a na 1,85 bilijuna EUR. Osim potpore oporavku, proračun je usmjeren na europski zeleni plan i digitalizaciju u cilju poticanja zapošljavanja i rasta, otpornosti naših društava i zdravlja našeg okoliša.

1.3. EGSO podržava rezoluciju Europskog parlamenta usvojenu velikom većinom 17. travnja 2020. u kojoj se poziva na to da se europski zeleni plan stavi u središte predstojećeg paketa EU-a za oporavak i obnovu „kako bi se potaknulo gospodarstvo, poboljšala njegova otpornost i otvorila nova radna mjesta te istodobno pomoglo u ekološkoj tranziciji, poticao održivi gospodarski i društveni razvoj” ⁽³⁾.

1.4. EGSO podržava Plan ulaganja za europski zeleni plan kao prvi od ključnih financijskih stupova tranzicije prema niskougljičnom gospodarstvu, kao i mehanizam za pravednu tranziciju ⁽⁴⁾. EGSO te inicijative smatra prvim korakom u pravom smjeru te potiče institucije EU-a da uspostave transparentne i participativne postupke za pripremu daljnjih koraka usklađenih s oporavkom i pravednom tranzicijom prema ekonomiji dobrobiti te da zaista uključe sve relevantne dionike ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hr/news-media/presentations/odgovor-eu-na-izbijanje-bolesti-covid-19-i-potreba-za-nezepamcenom-razinom-solidarnosti-medu-drzavama-clanicama>

⁽³⁾ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0054_HR.pdf

⁽⁴⁾ „Što su Plan ulaganja za Europski zeleni plan i mehanizam za pravednu tranziciju?”, Bruxelles, 14. siječnja 2020.

⁽⁵⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/sustainable-economy-we-need-own-initiative-opinion>

1.5. Zbog ove krize bez presedana s kojom se suočavamo, EGSO poziva na izradu ambicioznog plana obnove koji bi bio u skladu s Pariškim sporazumom. Ključni dio trebao bi biti **proračun za djelovanje u području klime** koji bi u najmanju ruku bio jednak već utvrđenom investicijskom jazu od oko 300 milijardi EUR godišnje i u kojem bi izražen prioritet trebala bila potpora decentraliziranim projektima dekarbonizacije koje su zajednički osmislili i nad njima imaju zajedničko vlasništvo građani, MSP-ovi, energetske zajednice te lokalna i regionalna javna tijela.

1.6. EGSO je čvrsto uvjeren da tranzicija i obnova nakon COVID-a 19 moraju biti pravedne i voditi prema pravednijem i održivijem EU-u. U protivnom će doći do neuspjeha, uz ozbiljne posljedice za europski projekt u cjelini. Smatramo da je ključna sastavnica pravedne tranzicije politička, socijalna i gospodarska uključenost građana, radnika, zajednica i MSP-ova, naročito u slabije razvijenim ruralnim regijama u EU-u, bez diskriminacije država članica koje trenutno nisu članice europodručja. Od presudne je važnosti uvođenje skupa kriterija koji trebaju osigurati da tranzicija bude pravedna, a dionici na svim razinama moraju biti uključeni. EGSO je već doprinio raspravi o tom pitanju ⁽⁶⁾.

1.7. EGSO naglašava da se u okviru pravedne tranzicije i obnove nakon COVID-a 19 mora osigurati da potrošači i zajednice postanu aktivni proizvođači-potrošači održivih proizvoda i usluga u energetsom i prometnom sektoru.

1.8. EGSO poziva na hitno uklanjanje prepreka koje otežavaju preraspodjelu javnih i privatnih sredstava, prvenstveno postojećih izravnih i neizravnih subvencija za sektor fosilnih goriva; također poziva na uklanjanje fiskalnih i poreznih prepreka.

1.9. EGSO podržava davanje širokih ovlasti Europskoj komisiji da osmisli novu strategiju EU-a za prilagodbu te poziva na stavljanje jednakog naglaska na financiranje ublažavanja i prilagodbe. EGSO smatra da je potrebno što prije otpočeti uključivu raspravu o politikama posvećenu razvijanju inovativnih financijskih mehanizama za mjere prilagodbe i namjenskom **Fondu za pravednu prilagodbu**.

1.10. EGSO poziva na znatno povećanje dostupnih sredstava, na pokretanje programa za mlade pod nazivom **„Europske snage solidarnosti za djelovanje u području klime“** i na izdvajanje sredstava za suradnju između lokalnih vlasti i organiziranog civilnog društva u području razvoja projekata koji se provode u zajednicama i u njihovom su vlasništvu, a posvećeni su niskougljičnoj energiji i prometu.

1.11. EGSO smatra da bi se europskim zelenim planom trebala zaštititi sigurnost i međunarodna konkurentnost EU-a, a naročito MSP-ova koji se suočavaju s oštrijom konkurencijom gospodarstava u usponu; također podržava prijedloge za uvođenje mehanizma za graničnu pristojbu za ugljik.

2. Uvod i opće napomene

2.1. EGSO priprema ovo mišljenje na zahtjev hrvatskog predsjedništva Vijeća EU-a te je zadovoljan što Republika Hrvatska tijekom svog predsjedanja želi potaknuti raspravu na razini EU-a o poboljšanju financijskih mehanizama za ispunjavanje sve većih potreba tranzicije prema niskougljičnom gospodarstvu i za odgovaranje na potrebe prilagodbe klimatskim promjenama. U kasnoj fazi pripreme ovog mišljenja pandemija COVID-a 19 potresla je svijet i EU pa se u mišljenje nastoje uključiti neke početne reakcije na te nove okolnosti.

2.2. Svjedoci smo ljudske katastrofe koja je u tijeku, izgubljenih života, raširenog obolijevanja, socijalnih poteškoća, gubitka radnih mjesta – u dosad nezabilježenim razmjerima. Ako se tome ne pristupi na ispravan način, postoji opasnost da bi nas mogle snaći posljedice nalik na one iz Velike industrijske krize 1929. godine. Ako se bude postupalo na ispravan način, EU može zajednički prebroditi krizu, spasiti živote i društvenu dobrobit, promijeniti naše socioekonomske modele tako da budu usmjereni na ljude i prirodu te potaknuti globalno partnerstvo za održivi razvoj.

⁽⁶⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/leaving-no-one-behind-when-implementing-2030-sustainable-development-agenda-own-initiative-opinion>

2.3. EGSO sa zadovoljstvom pozdravlja i podržava nedavne zaključke Europskog vijeća i najavljeni europski zeleni plan ⁽⁷⁾, čiji je zajednički cilj osigurati tranziciju prema niskougljičnom gospodarstvu „ostvarenjem klimatski neutralnog EU-a do 2050.“. Također podržava Plan ulaganja za europski zeleni plan kao prvi od ključnih financijskih stupova, kao i mehanizam za pravednu tranziciju čija je svrha pružiti potporu radnicima i građanima u regijama koje su najviše pogođene tranzicijom ⁽⁸⁾.

2.4. Postoje nepobitni dokazi da se suočavamo s klimatskim krizom, egzistencijalnim gubitkom biološke raznolikosti, društveno neprihvatljivim rizicima za zdravlje nastalima zbog onečišćenja kemikalijama i onečišćenja zraka te zbog još nedokučivih razina onečišćenja plastikom u oceanima. Znanstvena istraživanja ⁽⁹⁾ upućuju na to da je pojava novih ljudskih bolesti usko povezana upravo s onim uzrocima ekološke krize koje bi se počelo uklanjati ako se u europskom zelenom planu kao prioritet postavi djelovanje u području okoliša.

2.5. Uz egzistencijalne ekološke krize suočeni smo i s visokim i sve većim razinama nejednakosti, demografskim krizama, političkim radikalizmom te smanjenjem povjerenja u vlasti, upravljanje i osmišljavanje politika. Kriza uzrokovana COVID-om 19 iznijela je na vidjelo niz nedostataka u našim gospodarskim sustavima i sustavima upravljanja, uključujući ograničenja tržišnog gospodarstva, te je istaknula važnost djelotvornih državnih institucija i snažnih javnih zdravstvenih sustava. Usto je i dobra prilika za građane da ponovno promisle o tome što im je doista bitno. Potrebno je hitno preispitati učinak trenutne razine proizvodnje i potrošnje te razmotriti pitanje pravedne plaće za bitne poslove (npr. javne usluge kao što je zdravstveni sektor), kao i porezne politike i politike plaća te nove alate (npr. univerzalni osnovni dohodak), na što se poziva u već objavljenim mišljenjima EGSO-a ⁽¹⁰⁾.

2.6. Poslovna zajednica u EU-u sve više gleda na tranziciju prema niskougljičnom gospodarstvu i oporavak nakon COVID-a 19 kao na priliku za razvoj i mogućnost da se radna mjesta u proizvodnji vrate u Europu. U dopisu koji je nedavno uputilo ministrima EU-a za okoliš i klimu ⁽¹¹⁾ sedam „vodećih europskih energetske poduzeća poziva EU da svoj cilj smanjenja stakleničkih plinova do 2030. poveća na barem 55 % u odnosu na razinu iz 1990. godine kako bi se uskladilo s troškovno učinkovitom putanjom do 2050.“. Povjerenstvo za energetske tranzicije poziva vlade svijeta da „pametno troše ekonomski poticaj i ulažu u gospodarstvo budućnosti“ ⁽¹²⁾.

3. Veća ambicioznost u području klime, nova financijska sredstva za pravednu tranziciju, obnovu i tranziciju prema niskougljičnom gospodarstvu i provedba ciljeva održivog razvoja do 2030.

3.1. Kako bi se osigurala odgovarajuća mobilizacija novih financijskih sredstava za hitno djelovanje u području klime i poboljšala upotreba postojećih, prijeko je potreban ambiciozan politički program s višim ciljevima za 2030. i 2050. godinu. EGSO stoga podržava poziv da se Europska unija obveže na postizanje ugljične neutralnosti do 2050. i da, u skladu s tim, prilagodi svoj cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova do 2030. godine na najmanje 55 % u odnosu na razine iz 1990.

3.2. EGSO je čvrsto uvjeren da tranzicija i obnova nakon COVID-a 19 moraju biti pravedne i voditi prema pravednijem EU-u. U suprotnom će propasti, što bi imalo ozbiljne posljedice za europski projekt u cjelini. Smatramo da je ključna sastavnica pravedne tranzicije politička, socijalna i ekonomska uključenost građana, radnika, zajednica i MSP-ova, naročito u slabije razvijenim ruralnim regijama u EU-u, bez diskriminacije država članica koje trenutno nisu članice europodručja. Za postizanje te uključenosti nužna je pravedna raspodjela financijskih sredstava iz budućeg proračuna za djelovanje u području klime. Jednako tako, moramo aktivno raditi na sprečavanju toga da se većina sredstava usmjerava prema jakim dionicima koji imaju resurse i kapacitet za razvijanje profitabilnih projekata.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf

⁽⁸⁾ „Što su Plan ulaganja za Europski zeleni plan i mehanizam za pravednu tranziciju?“, Bruxelles, 14. siječnja 2020.

⁽⁹⁾ <https://www.nature.com/articles/s41893-019-0293-3#ref-CR101>

⁽¹⁰⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-framework-directive-minimum-income-own-initiative-opinion>

⁽¹¹⁾ <https://www.statkraft.com/media/news/2019/energy-companies-call-for-more-ambitious-EU-2030-climate-target/>

⁽¹²⁾ <http://www.energy-transitions.org/sites/default/files/COVID-Recovery-CoverLetter.pdf>

3.3. EGSO poziva Europsku komisiju da osigura aktivno sudjelovanje svih dionika – lokalnih zajednica, civilnog društva, socijalnih partnera, industrije, instituta znanja itd. – u budućem osmišljavanju i provedbi europskog zelenog plana i plana za oporavak i obnovu nakon COVID-a 19.

3.4. Nakon prvih koraka u vezi s europskim zelenim planom i Planom ulaganja za europski zeleni plan i zbog krize bez presedana s kojom se suočavamo, EGSO pozdravlja uspostavu dovoljno velikog fonda za oporavak i poziva na izradu ambicioznog plana obnove koji će biti u skladu s Pariškim sporazumom. Ključni dio trebao bi biti **proračun za djelovanje u području klime** koji bi u najmanju ruku bio jednak već utvrđenom investicijskom jazu od oko 300 milijardi EUR godišnje i u kojem bi izražen prioritet trebala biti potpora decentraliziranim projektima dekarbonizacije u zajedničkom vlasništvu građana, MSP-ova, energetske zajednice te lokalnih i regionalnih javnih tijela. EGSO je već iznio prijedloge za mobilizaciju tih financijskih sredstava u svom pozivu na pakt za financiranje klimatskih mjera ⁽¹³⁾, a u ovom ćemo mišljenju iznijeti dodatne prijedloge.

3.5. Usporedno s time, i u cilju razvijanja optimalne kombinacije mehanizama za mobilizaciju budućih financijskih sredstava za borbu protiv klimatskih promjena, EGSO smatra da je potrebna solidna i transparentna procjena financijskih sredstava potrebnih za provedbu ciljeva održivog razvoja do 2030. Potrebno je omogućiti i uključivu raspravu o politikama o održivosti i pravednoj tranziciji u okviru demografske, tehnološke i fiskalne/javne politike, kojoj bi velik doprinos dalo izvješće Europske agencije za okoliš ⁽¹⁴⁾.

3.6. EGSO je već pozvao na pripremu **pakta za financiranje klimatskih mjera**, kojim se nastoji „preusmjeriti kapital koji bi mogao dovesti do stvaranja novog financijskog balona na borbu protiv klimatskih promjena i realno gospodarstvo. Za to se moraju osigurati nova financijska sredstva, osobito za mala i srednja poduzeća.” Razni izvori za predložena financijska sredstva uključuju:

- preusmjeravanje financiranja prema održivim ulaganjima s pomoću „zelenog dodjeljivanja sredstava” i promicanje zajmova Europske investicijske banke (EIB) koji su označeni kao „zeleni”;
- korištenje kvantitativnog popuštanja koje provodi Europska središnja banka (ESB) kao izvora financiranja;
- određivanje kriterija za održiva ulaganja.

Na primjer, pakt za klimu i financiranje prilika je za suočavanje s klimatskom krizom, nedostatkom kvalitetnih radnih mjesta i sumnjama u pogledu europskog projekta u isto vrijeme. On uključuje dva instrumenta: europsku banku za klimu i biološku raznolikost i europski fond za klimu i biološku raznolikost. Zajedno, oni bi mogli postati europska banka za klimu.

3.7. EGSO pozdravlja i podržava najavu EIB-a da u razdoblju od 2021. do 2030. planira poduprijeti ulaganja u djelovanje u području klime i okolišnu održivost u iznosu od 1 bilijuna EUR. Međutim, u skladu sa svojim postojećim pravilima, EIB može imati veći godišnji portfelj zajmova. Ako EU ili Europska središnja banka osiguraju veće jamstvo EU-a, godišnji portfelj mogao bi se dodatno povećati.

3.8. EGSO poziva države članice i institucije EU-a da izmijene pravila Pakta o stabilnosti i rastu kako bi se – kao dio proračuna EU-a za djelovanje u području klime – zlatnim pravilom na nacionalnoj razini omogućila veća ulaganja u djelovanje u području klime, koja bi bila isključena iz izračuna proračunskog deficita, uz odgovarajuće zaštitne mjere protiv zloupotrebe ⁽¹⁵⁾. Početne su mogućnosti već navedene u Godišnjem izvješću Europskog fiskalnog odbora za 2019 ⁽¹⁶⁾, pa bi ih sada trebalo razraditi i učiniti operativnim. EGSO poziva države članice EU-a da tijekom suspenzije Pakta o stabilnosti i rastu zbog krize uzrokovane COVID-om 19 u najvećoj mogućoj mjeri iskoriste raspoloživa proračunska sredstva za jačanje ulaganja u djelovanje u području klime.

⁽¹³⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-finance-climate-pact-own-initiative-opinion>

⁽¹⁴⁾ Izvješće Europske agencije za okoliš *The sustainability transition in Europe in an age of demographic and technological change* („Tranzicija prema održivosti u Europi u doba demografskih i tehnoloških promjena”).

⁽¹⁵⁾ <https://www.bruegel.org/2019/12/the-european-green-deal-needs-a-reformed-fiscal-framework/>

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-efb-annual-report_en.pdf

3.9. EGSO poziva Europsku središnju banku da izravno i neizravno preuzme važnu ulogu u financiranju djelovanja u području klime. Uz učinak koji ima njezin program kupnje vrijednosnih papira i program hitne kupnje zbog pandemije, Europska središnja banka može – donošenjem relevantne uredbe i provođenjem svojih regulatornih ovlasti, kao i putem koordinacije sa središnjim bankama izvan europodručja u okviru Europskog sustava središnjih banaka – potaknuti središnje banke da slijede njezin primjer i pozitivno utječu na financiranje djelovanja u području klime. Koeficijenti likvidnosti mogli bi se proaktivnije koristiti primjenom povoljnih režima za zajmove i ulaganja koji se prema taksonomiji EU-a smatraju zelenima. ESB „trebala bi moći osigurati [...] likvidnost daljnjim nekonvencionalnim mjerama monetarne politike”⁽¹⁷⁾ i to osiguravanje neograničene likvidnosti trebalo bi imati pozitivan učinak na djelovanje u području klime.

3.10. Jedan od načina za povećanje financiranja djelovanja u području klime jest izdavanje zelenih obveznica u javnom i privatnom sektoru koje bi se temeljilo na čvrstom regulatornom okviru i taksonomiji EU-a za održiva ulaganja. Hitno su potrebni programi kojima bi se to poticalo. EIB može imati još veću ulogu na dva načina: odobravanjem zajmova za projekte koji doprinose djelovanju u području klime putem izravnih obveza i povećanjem izdavanja zelenih obveznica. Zatim bi Europska središnja banka u okviru svog programa kupnje vrijednosnih papira mogla otkupljivati te obveznice u mnogo većoj mjeri nego dosad.

3.11. Budući da će na kraju veliku većinu ulaganja provoditi građani i privatni sektor, EGSO naglašava važnost ekoloških fiskalnih mjera i svih aspekata određivanja cijene ugljika kao ključnog alata za osiguravanje profitabilnosti održivih ulaganja. Željeli bismo naglasiti da „kombinacija određivanja cijene ugljika i zelenih obveznica poboljšava ekološku učinkovitost, prikupljanje kapitala i održivost duga [...] te pokazuje veću međugeneracijsku pravednost”⁽¹⁸⁾.

3.12. Još jedan potencijalni izvor financiranja mogla bi biti sekuritizacija osigurana portfeljom kolaterala, koji bi se sastojao od kreditne imovine – skupa kolaterala – koja može uključivati zelenu i moguće smeđu imovinu. Sekuritizacija će biti zelena ako prihodi služe financiranju zelenih projekata.

3.13. EGSO smatra da je jedan od glavnih izazova u provedbi Plana ulaganja za europski zeleni plan priprema portfelja investicijskih projekata koji bi bili u skladu sa strateškim ciljevima EU-a. Dostupnost takvih investicijskih projekata još nije u skladu s potražnjom. Tehnička pomoć i savjetodavna potpora na svim razinama javne uprave pomoći će u utvrđivanju i pripremi održivih projekata i nositeljima projekata osigurati izgradnju kapaciteta. Kao osnovu za utvrđivanje i razvijanje takvih projekata treba koristiti sustav klasifikacije održivih ulaganja nedavno pokrenut na razini EU-a (taksonomija)⁽¹⁹⁾.

3.14. U okviru financiranja pravedne tranzicije prema niskougljičnom gospodarstvu mora se osigurati aktivna potpora prilikama za razvoj novih tehnologija i novih poduzeća kako bi se potrošačima i zajednicama – naročito onima koji su trenutno isključeni iz relevantnih proizvodnih procesa – omogućilo da u što većoj mjeri iskoriste nove proizvodne kapacitete i tako postanu aktivni „prozumenti” (proizvođači-potrošači) održivih proizvoda i usluga u energetskom i prometnom sektoru.

3.15. Budući da je korištenje obnovljivih izvora energije zapravo vid privatizacije vrijednog prirodnog resursa, u okviru projekata koji primaju javnu potporu trebalo bi se priznati vlasništvo lokalne zajednice nad tim izvorima i osigurati da ona ima odgovarajuću korist od predmetnog projekta ili vlasništvo nad njim.

3.16. EGSO želi naglasiti hitnu potrebu za pružanjem znatne financijske pomoći institucijama koje bi mogle aktivno olakšati razvijanje i spajanje malih, decentraliziranih pojedinačnih projekata koje provode građani, zajednice ili MSP-ovi u veće i profitabilnije projekte. S obzirom na to da je očito da civilno društvo osmišljava mnogo takvih inicijativa, EGSO želi pridonijeti izradi institucijskog okvira i smjernica za pomoć na razini EU-a te aktivnoj suradnji u pogledu tih inicijativa.

⁽¹⁷⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hr/news-media/presentations/odgovor-eu-na-izbijanje-bolesti-covid-19-i-potreba-za-nezapamcenom-razinom-solidarnosti-medu-drzavama-clanicama>

⁽¹⁸⁾ <http://documents.worldbank.org/curated/en/808771566321852359/pdf/Financing-Low-Carbon-Transitions-through-Carbon-Pricing-and-Green-Bonds.pdf>

⁽¹⁹⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/sustainable-finance-teg-taxonomy_en

4. Postojeći financijski mehanizmi, prepreke javnim i privatnim ulaganjima te državne potpore

4.1. Pariški sporazum iziskuje da financijski tokovi budu usklađeni s potrebnim smanjenjem emisija i razvojem otpornim na klimatske promjene. Imajući u vidu gore navedeno i ciljeve europskog zelenog plana, EGSO poziva na to da svi postojeći financijski mehanizmi EU-a budu u skladu s Pariškim sporazumom ili otporni na klimatske promjene te da budu u skladu s ciljevima europskog zelenog plana i Programom održivog razvoja do 2030.

4.2. U pogledu postojećih financijskih mehanizama EGSO je već usvojio ⁽²⁰⁾ sljedeće preporuke:

— povećanje udjela Europskog fonda za strateška ulaganja namijenjenog borbi protiv klimatskih promjena na 40 %;

— EU mora pokazati ambicioznost koja je na razini izazova koji predstavlja borba protiv klimatskih promjena;

— u prosjeku 40 % općeg proračuna EU-a (VFO za razdoblje 2021. – 2027.) mora se izdvojiti za taj cilj, čime bi se odgovarajući udio europskog Kohezijskog fonda povećao u odnosu na trenutačnih 20 %.

4.3. Postoji nekoliko velikih prepreka za postizanje odgovarajuće razine javnog i privatnog financiranja djelovanja u području klime na razini EU-a i država članica, što dovodi do prilično niske i nedovoljne razine financiranja kako ublažavanja tako i prilagodbe ⁽²¹⁾. Željeli bismo istaknuti tri.

4.4. Prvo, i dalje postoje velike subvencije za fosilna goriva, izravne i neizravne, koje je MMF ⁽²²⁾ nedavno procijenio na 289 milijardi USD na razini EU-a 2015. Neizravne subvencije postoje i na nacionalnoj razini i na razini EU-a, što uzrokuje masovne okolišne, društvene i gospodarske (oportunitetne) troškove koji poništavaju napredak ostvaren djelovanjem u području klime. Budući da te subvencije također snižavaju cijenu ugljika, EGSO smatra da ih je hitno potrebno postupno ukinuti, a u nacionalnim i klimatskim planovima država članica za to se moraju navesti jasni rokovi.

4.5. Drugo, s obzirom na to da su fiskalne politike država članica EU-a često ograničene Paktom o stabilnosti i rastu te da pravila o državnim potporama onemogućuju državama da imaju važniju ulogu u transformativnim politikama, financiranje djelovanja u području klime i dalje je skromno. Trenutačna primjena opće klauzule o odstupanju za Pakt o stabilnosti i rastu ⁽²³⁾ te privremeni okvir za pravila o državnim potporama ⁽²⁴⁾ iznimke su za koje se Odbor nada da će se u najvećoj mogućoj mjeri koristiti za financiranje borbe protiv klimatskih promjena.

4.6. Treće, postoje prepreke za financiranje iz privatnog sektora, posebno kad su posrijedi mala i srednja poduzeća te ulaganja u istraživanje i inovacije. EGSO smatra da bi usporedno s europskim zelenim planom trebalo dovršiti uspostavu bankovne unije i unije tržišta kapitala, s posebnim naglaskom na osiguravanju MSP-ovima univerzalnog i jednostavnog pristupa različitim i većim financijskim sredstvima za tranziciju prema klimatski neutralnim tehnologijama.

4.7. Povrh toga, sudjelovanje u upravljanju glavnim programima EU-a često je ograničeno pa je nemoguće u potpunosti iskoristiti prednosti koje bi donijelo istinsko sudjelovanje dionika: demokratsko sudjelovanje i nadzor, kao i usmjeravanje javnih sredstava u socijalno najpoželjnije svrhe. Stoga je potrebno šire sudjelovanje dionika iz redova vlada, kao i organizacija civilnog društva, socijalnih partnera, akademskih krugova i poduzeća.

⁽²⁰⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-finance-climate-pact-own-initiative-opinion>

⁽²¹⁾ Mišljenje EGSO-a „Olakšavanje pristupa nedržavnih aktera financiranju klimatskih mjera” (SL C 110, 22.3.2019., str. 14.).

⁽²²⁾ <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/05/02/Global-Fossil-Fuel-Subsidies-Remain-Large-An-Update-Based-on-Country-Level-Estimates-46509>

⁽²³⁾ <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2020/03/23/statement-of-eu-ministers-of-finance-on-the-stability-and-growth-pact-in-light-of-the-covid-19-crisis/>

⁽²⁴⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/IP_20_496

4.8. Cijene na tržištu ugljika u EU-u naglo padaju zbog ekonomskog zastoja prouzročene krizom uzrokovanom COVID-om 19, čime se naglašava potreba za jačanjem sustava kako bi se bolje odoljevalo sličnim šokovima. Neposredno prije krize, cijena ugljika u sustavu trgovine emisijama u EU-u iznosila je 25 EUR po toni, što je doprinijelo postupnom prestanku korištenja ugljena. Zbog trenutnog pada cijene profitabilnost postrojenja za proizvodnju lignita nažalost se već povećala. Pad cijene ugljika znači i smanjenje prihoda država članica od dražbovne prodaje emisijskih jedinica. Niža cijena ugljika podrazumijeva i manju izloženost cjenovnom signalu ugljika kao poticaju za smanjenje emisija. To je posebno važno za velike industrijske sektore koji onečišćuju okoliš (proizvodnja čelika, kemikalija, cementa) i za zrakoplovni sektor. **Rezerva za stabilnost tržišta u sustavu trgovine emisijama EU-a** apsorbira višak emisijskih jedinica s tržišta od početka 2019., što je glavni razlog za cijenu od 25 EUR. Ta će se apsorpcija nastaviti, a dozvole kasnije otkazati. Međutim, **rezerva za stabilnost tržišta** osmišljena je radi rješavanja problema prekomjerne količine emisijskih jedinica akumulirane tijekom godina. Nije joj svrha rješavati problem tekućeg ili budućeg viška. Rezervu za stabilnost tržišta trebaće osnažiti⁽²⁵⁾ u kontekstu provedbe zakonodavstva EU-a o klimi i predstojeće revizije pravila EU-a o tržištu ugljika.

4.9. EGSO podržava prijedlog Europske komisije da se novim proračunom EU-a, koji će se primjenjivati od 2021. do 2027., državama u Europi s visokim troškovima kapitala ponudi mogućnost razvoja projekata obnovljive energije uz financijsku potporu mehanizma jamstva EU-a. U Grčkoj⁽²⁶⁾ bi se smanjenjem troškova kapitala smanjili ukupni srednji troškovi proizvodnje električne energije za kopnene vjetroelektrane za 20 % u odnosu na scenarij bez mjera za uklanjanje rizika (s 5,7 eurocenta/kWh na 4,6 eurocenta/kWh).

4.10. EGSO smatra da bi razumljivija i transparentnija **pravila o državnim potporama** državnim i nedržavnim akterima omogućila jasniji uvid u to koje bi se politike i sektori trebali financirati i na koji način. Nadalje, EGSO poziva na strožu ocjenu nacionalnih programa državnih potpora kad je posrijedi ravnoteža između financiranja onečišćivača i doprinošenja tranziciji prema niskougljičnom gospodarstvu.

4.11. EGSO ističe da revidiranu Uredbu o općem skupnom izuzeću i Smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju treba jasno formulirati⁽²⁷⁾ ako se želi iskoristiti njihov pun potencijal za usmjeravanje energetske tranzicije, uz navođenje primjera projekata ili operatora (npr. zajednice obnovljive energije) koje države članice mogu odabrati, te da se organizacijama civilnog društva aktivnima u zaštiti okoliša mora priznati status „zainteresiranih strana” u skladu s člankom 1. točka (h) Uredbe o pravilima primjene⁽²⁸⁾ ⁽²⁹⁾.

5. Izazovi na području financiranja prilagodbe klimatskim promjenama

5.1. Pariški sporazum o klimatskim promjenama poziva na djelovanje u pogledu uzroka i posljedica klimatskih promjena. Uzroke klimatskih promjena treba uklanjati drastičnim smanjenjem emisija stakleničkih plinova (tzv. ublažavanje), a njihove posljedice stavljanjem jednakog naglaska na ulaganja u otpornost na klimatske promjene (tzv. prilagodba).

5.2. U nedavno objavljenoj studiji navodi se da omjer koristi i troškova programa prilagodbe (kao što su sustavi ranog upozoravanja, osiguravanje otpornosti infrastrukture, unapređenje poljoprivrede u suhim područjima ili upravljanje vodnim resursima) varira u rasponu od 5:1 do 10:1⁽³⁰⁾. U istoj studiji navodi se i da bi prilagodba mogla donijeti trostruku korist, odnosno izbjegavanje gubitaka zbog klimatskih promjena, ekonomsku korist od programa ulaganja te društvenu i ekološku korist.

⁽²⁵⁾ <https://carbonmarketwatch.org/publications/avoiding-a-carbon-crash-how-to-phase-out-coal-and-strengthen-the-eu-ets/>

⁽²⁶⁾ https://www.agora-energie-wende.de/fileadmin2/Projekte/2019/De-risking_SEE/161_Unlocking_SEE_EN_WEB.pdf

⁽²⁷⁾ Vidjeti također doprinos organizacije ClientEarth javnom savjetovanju o provjeri prikladnosti Smjernica o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju, srpanj 2019.: <https://www.documents.clientearth.org/library/download-info/clientearths-response-to-the-targeted-consultation-for-the-evaluation-of-the-guidelines-on-state-aid-for-environmental-protection-and-energy-2014-2020/>.

⁽²⁸⁾ Uredba Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 248, 24.9.2015., str. 9.).

⁽²⁹⁾ Vidjeti mišljenje EGSO-a „Konstruktivnija uloga civilnog društva u provedbi zakonodavstva o okolišu” (SL C 47, 11.2.2020., str. 50.), točka 2.1.13 i mišljenje EGSO-a „Mjere EU-a za poboljšanje usklađenosti s propisima o okolišu i upravljanja okolišem” (SL C 283, 10.8.2018., str. 83.), točke 3.5.8 i 3.5.9.

⁽³⁰⁾ Globalna komisija za prilagodbu, Svjetski institut za resurse, rujan 2019.

5.3. EGSO podržava davanje širokih ovlasti za razvoj nove strategije EU-a za prilagodbu i naglašava da je potrebno hitno razviti stručan i vjerodostojan postupak donošenja odluka na razini EU-a i država članica kako bi se „jednak naglasak” na financiranju ublažavanja i prilagodbe pretočio u optimalnu raspodjelu dostupnih i budućih sredstava između ta dva prioriteta. Jednako važno, potrebno je pokrenuti raspravu o osmišljavanju inovativnih načina mobilizacije financijskih sredstava za prilagodbu.

5.4. EGSO smatra da bi mjere prilagodbe mogle znatno doprinijeti tome da se tranzicija i obnova nakon COVID-a 19 provedu na pravedniji način. Zajednicama i regijama koje su natprosječno pogođene štetnim učinkom klimatskih promjena trebalo bi pomoći da reagiraju na taj učinak i percipirane rizike. To naročito vrijedi za zajednice i regije u kojima su emisije stakleničkih plinova danas manje od prosječnih, a takve su bile i u prošlosti.

5.5. Kako bi se osigurao pravedan pristup mobiliziranim financijskim sredstvima za mjere prilagodbe, EGSO poziva na pružanje tehničke i organizacijske pomoći pogođenim regijama te na uspostavu namjenskog **fonda za pravednu prilagodbu**, po mogućnosti na razini EU-a, država članica i na regionalnoj razini.

5.6. Dok su ciljevi na području ublažavanja klimatskih promjena jasni (npr. zadržavanje povećanja prosječne globalne temperature ispod 1,5 ° C ili određeno smanjenje emisija u odnosu na određenu godinu), ciljeve na području prilagodbe teško je odrediti. Međutim, oni su nužni za učinkovit postupak prilagodbe. EGSO podržava uspostavu pokazatelja osjetljivosti koji će usmjeravati strategiju prilagodbe i prema kojima će se određivati ciljevi na području prilagodbe. Pokazatelje osjetljivosti treba osmisliti u tri dimenzije: geografska ili regionalna osjetljivost; sektorska ili gospodarska osjetljivost; i socijalna osjetljivost.

6. Nova financijska sredstva za nedržavne aktere koji djeluju u području klime

6.1. Organizacijama civilnog društva te nacionalnim, regionalnim i lokalnim vlastima nije potreban samo pristup financijskim instrumentima, već one moraju biti aktivni sudionici u osmišljavanju i provedbi projekata, inicijativa i aktivnosti kojima se doprinosi smanjenju emisija i otpornosti zajednica na klimatske promjene ⁽³¹⁾.

6.2. EGSO podržava program „Europske snage solidarnosti” koji okuplja „mlade oko projekta izgradnje uključivijeg društva, koje podupire ranjive osobe i odgovara na društvene izazove” ⁽³²⁾. Imajući u vidu kriznu situaciju u području klime i jasnu motiviranost mladih u cijelom EU-u, EGSO predlaže znatno povećanje dostupnih sredstava i pokretanje ciljanog potprograma pod nazivom „**Europske snage solidarnosti za djelovanje u području klime**” koji bi svim zainteresiranim mladim ljudima i organizacijama domaćinima omogućio da pomažu inicijativama zajednice za hitno djelovanje u području klime posvuda u EU-u.

6.3. EGSO poziva na znatno povećanje dostupnih sredstava EU-a i država članica, i to naročito za suradnju između lokalnih vlasti i organiziranog civilnog društva na području razvoja projekata koji se provode u zajednicama i u njihovom su vlasništvu, a posvećeni su niskougljičnoj energiji i prometu. EGSO napominje da financiranje borbe protiv klimatskih promjena može postati još veći izazov u fazi oporavka od krize uzrokovane COVID-om 19 jer će se dostupnost javnih i privatnih izvora vjerojatno smanjiti, dok zahtjevi za financiranjem i dalje rastu.

6.4. EGSO općenito smatra da EU mora početi ulagati u ono što naš socioekonomski sustav čini otpornim na krize i to postavljanjem temelja za zeleno kružno gospodarstvo utemeljeno na prirodnim rješenjima i usmjereno na dobrobit građana. Sada je trenutak da počnemo uvoditi systemske ekonomske promjene, a dobra je vijest da za to imamo okvirni plan: Program UN-a do 2030. (17 ciljeva održivog razvoja) i europski zeleni plan Europske komisije.

⁽³¹⁾ Mišljenje EGSO-a „Olakšavanje pristupa nedržavnih aktera financiranju klimatskih mjera” (SL C 110, 22.3.2019., str. 14.) i studija „Skup alata za višedionička partnerstva u području klime – Okvir politike za poticanje uzlaznih klimatskih mjera”.

⁽³²⁾ https://europa.eu/youth/solidarity_hr

7. Globalni i geopolitički aspekt

7.1. Kriza uzrokovana COVID-om 19 podsjeća nas na nezamjenjivu ulogu električne energije u našim životima i ističe kritičnu vrijednost elektroenergetske infrastrukture i znanja na tom području. Ova kriza pruža uvid u to kako će se ta uloga proširiti i razvijati u budućnosti. Kako tranzicije prema čistoj energiji mogu doprinijeti pokretanju gospodarstava? One mogu odrediti ambiciozan program otvaranja novih radnih mjesta i ciljeve na području klime: primjerice, modernizacija energetske sustava može doprinijeti otvaranju radnih mjesta i gospodarskom rastu, uz istodobnu zaštitu klime. Vlade izravno ili neizravno pokreću više od 70 % globalnih ulaganja u području energije. U ovom vremenu krize, njihovo djelovanje važnije je nego ikad prije. Smjernice sadržane u politikama mogu aktivno usmjeravati ulaganja povezana s energijom prema većoj održivosti. Potrebno je dati prednost programima poticaja u energetske industrije kako bi se poduprla postojeća radna snaga, otvorila nova radna mjesta i potaknulo smanjenje emisija.

7.2. Globalna tržišta nafte nalaze se u situaciji za koju nema presedana. Hoće li to izazvati naglo okretanje obnovljivim izvorima energije ili zastoj na tom području? Općenito niske (negativne) cijene nafte čine zelenu energiju manje konkurentnom, ali za izvoznike nafte ta izuzetno niska cijena znači da postoji veći ekonomski poticaj za ulaganje u obnovljive izvore energije, dok bi ulagači taj potez mogli protumačiti kao znak da će marže za naftu biti niske i zato uložiti više kapitala u zelene resurse.

7.3. EGSO smatra da bi europskim zelenim planom trebalo zaštititi međunarodnu konkurentnost EU-a (a naročito MSP-ova koji se suočavaju s oštrom konkurencijom gospodarstava u usponu) od rizika koji dolaze s tranzicijom, a povezani su s politikama za ostvarivanje željenog cilja ugljične neutralnosti koje mogu imati nepoželjan učinak na području međunarodne konkurentnosti.

7.4. Jasno je da će provedba europskog zelenog plana ugroziti interese uvoznika fosilnih goriva u EU, i na razini poduzeća i na državnoj razini. EGSO smatra da EU mora hitno razviti otpornost na svaku moguću eskalaciju nastojanja utemeljenih na interesima aktera izvan EU-a da se uspori provedba europskog zelenog plana te mora razviti jače mehanizme za identifikaciju takvih nastojanja koja već postoje i za odgovaranje na njih.

7.5. EGSO poziva na to da Pariški sporazum postane bitna klauzula u svim budućim trgovinskim sporazumima EU-a te na aktivnu klimatsku diplomaciju EU-a koja bi u suradnji s državama članicama EU-a nastojala riješiti problem klimatskih promjena i njihovih posljedica na svjetskoj razini, kao i problem prilagodbe tim promjenama. EU bi trebao rješavati pitanja koja se odnose na povećanje troškova osiguranja zbog sve većih fizičkih rizika koje donose klimatske promjene, na provedbu članka 6. Pariškog sporazuma i na uspostavu svjetske cijene ugljika uz pomoć globalno povezanih tržišta ugljika.

7.6. EGSO podržava prijedloge za uvođenje mehanizma za graničnu pristojbu za ugljik i poziva na donošenje mjera za uklanjanje prepreka za energetske učinkovite proizvode s niskim emisijama stakleničkih plinova i za promicanje ulaganja u obnovljivu energiju u okviru trgovinskih sporazuma.

Bruxelles, 11. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

III

(Pripremni akti)

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

**552. PLENARNO ZASJEDANJE EGSO-a (+ KONFERENCIJA NA DALJINU – INTERACTIO),
10.6.2020.–11.6.2020.****Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Godišnji program rada Unije za europsku normizaciju za 2020.”***(COM(2019) 486 final)**(2020/C 311/05)*Izvjestitelj: **Gerardo LARGHI**Suizvjestiteljica: **Elżbieta SZADZIŃSKA**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 19.12.2019.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	2.3.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	10.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	206/0/7

1. Zaključci i preporuke

1.1. Odbor se slaže s Komisijom da je normizacija ključna za strategiju jedinstvenog tržišta i da ju je potrebno kontinuirano ažurirati.

1.2. EGSO smatra da je potrebno hitno modernizirati europski normizacijski sustav da bi se inovativnim postupkom suradnje odgovorilo na globalne izazove u cilju pravodobnog razvoja normi u tehnološkom okruženju koje se brzo mijenja.

1.3. EGSO smatra da novi modularni pristup koji se temelji na transverzalnim potrebama (kao što su zaštita okoliša, Zeleni plan i kružno gospodarstvo) iziskuje međusektorski pristup.

1.4. EGSO uočava da su u godišnjem programu rada za 2020. godinu predstavljeni novi ciljevi, uz razvoj i integraciju prethodno utvrđenih prioriteta.

1.5. EGSO smatra da je postupak normizacije potrebno započeti u fazi istraživanja i razvoja, uz potporu industrije, predstavnika malih i srednjih poduzeća i socijalne ekonomije, potrošača, socijalnih partnera, organizacija za zaštitu okoliša i dionika civilnog društva.

1.6. EGSO smatra da je važno izraditi višegodišnji financijski okvir kako bi se na konkretan način osiguralo provođenje predviđenih mjera, uz financijsku i organizacijsku potporu uključivom sudjelovanju manjih i slabije opremljenih organizacija i interesnih skupina.

1.7. Odbor se slaže s time da je umjetna inteligencija važna za jedinstveno tržište i smatra da je potrebno ažurirati postojeće sigurnosne propise. Posebno, u normizaciju u području tehnološke sigurnosti morat će uključiti etičke smjernice za pouzdanu umjetnu inteligenciju razvijene 2019., u kojima se zagovara antropocentrična umjetna inteligencija.

1.8. Odbor traži da minimalni kriteriji u pogledu okoliša postanu obvezni propis u javnim ugovorima te da se upotreba sekundarnih sirovina uvrsti među kriterije kojima se daje prednost.

1.9. EGSO pozdravlja mogućnost podnošenja novog zahtjeva za normizaciju u području interneta stvari i kibersigurnosti kako bi se zaštitile sigurnost, privatnost i povezivost.

1.10. Odbor želi da se „europskim formatom za razmjenu elektroničke zdravstvene evidencije” osigura sigurnost mreža i informacijskog sustava razvojem najsuvremenijih standarda.

1.11. EGSO napominje da je izrada posebnih normi potrebna zbog mogućih grešaka u sustavima automatiziranih vozila, sigurnosti podataka, kibernetičke komunikacije i etičkih pitanja.

1.12. EGSO pozdravlja zahtjev Komisije da se izrade ili revidiraju usklađene norme u ključnim područjima kao što su zaštita okoliša, socijalna uključenost i jedinstveno tržište robe; podržava prijedlog za razvoj normi za recikliranje i ponovnu upotrebu plastičnog ribolovnog alata, sigurnost pirotehničkih sredstava, granice migracije kemikalija podložnih ograničenjima koje se upotrebljavaju u robi široke potrošnje, energetske učinkovitost električnih motora i kućanskih uređaja, gnojidbene materijale i građevinarstvo; posebnu pažnju pridaje odluci o ulaganju sredstava u usklađivanje proizvodnih tehnologija u proizvodnji čelika.

1.13. Odbor se zalaže za uključiv pristup temi normizacije, koji bi uključivao i ciljeve na području zapošljivosti, socijalnih prava te poštovanja biološke raznolikosti i okoliša. EGSO smatra da bi to olakšalo prelazak s usklađenosti na kompatibilnost i pozitivno utjecalo na konkurentnost europskog sustava.

1.14. EGSO smatra da bi se uz pomoć zakonodavstva i normizacije trebalo stati na kraj staroj praksi planiranog zastarijevanja proizvoda.

1.15. Odbor podržava razvoj normi kojima se osobama s invaliditetom i digitalno nepismenim osobama omogućuje bolji pristup proizvodima i uslugama na jedinstvenom tržištu.

1.16. Odbor podržava politički dijalog s međunarodnim tijelima za normizaciju i bilateralne pregovore s trećim zemljama.

1.17. Odbor pozdravlja mjere koje je Komisija usvojila u cilju potpore sudjelovanju dionika u aktivnostima normizacije.

1.18. Odbor od svih uključenih subjekata traži da uspostave *ad hoc* forum o uključivosti europskog normizacijskog sustava, čija bi zadaća bila jednom godišnje organizirati javnu raspravu radi procjene napretka u tom području.

1.19. Odbor se slaže s Komisijom u pogledu utvrđivanja akcijskog plana za normizaciju u obrambenom i svemirskom sektoru, podržava izradu normi u kružnom gospodarstvu te razvoj standarda u području socijalne ekonomije.

1.20. Odbor traži da se europska normizacija sastavlja na jeziku koji je lako razumljiv krajnjim korisnicima, kao što su potrošači i mala i srednja poduzeća.

2. Prijedlozi Europske komisije

2.1. U skladu s Uredbom (EU) br. 1025/2012 Komisija je predstavila komunikaciju o godišnjem programu rada Europske unije za europsku normizaciju 2020. U tom programu navode se mjere koje Komisija namjerava poduzeti tijekom 2020. kako bi poboljšala upravljanje europskim normizacijskim sustavom, kao i uključivost i međunarodni učinak tog sustava.

2.2. U skladu s tim programom, strateški prioriteti za europsku normizaciju radi podupiranja zakonodavstva i politika Unije obuhvaćaju sljedeće mjere:

- mjere za recikliranje i ponovnu upotrebu plastičnog ribolovnog alata ⁽¹⁾,
- mjere koje se odnose na zahtjeve za ekološki dizajn, kojima će se poduprijeti provedbeni pravni akti ⁽²⁾ povezani s određenim kategorijama proizvoda,
- mjere koje se odnose na pirotehnička sredstva i najnovija tehnološka dostignuća u tom području ⁽³⁾,
- mjere koje se odnose na projektiranje, proizvodnju, ugradnju, upotrebu i provjeru funkcioniranja kalibratora doza radionuklida ⁽⁴⁾,
- mjere koje se odnose na opremu i zaštitne sustave namijenjene za upotrebu u potencijalno eksplozivnim atmosferama kako bi se uzela u obzir tehnološka ažuriranja ⁽⁵⁾,
- mjere koje se odnose na gnojiva ⁽⁶⁾,
- mjere koje se odnose na utvrđivanje granica migracije tvari podložnih ograničenjima (policiklički aromatski ugljikovodici) u gumenim i plastičnim materijalima koji se upotrebljavaju u proizvodima široke potrošnje ⁽⁷⁾,
- mjere koje se odnose na tehnički jezik za građevne proizvode ⁽⁸⁾,
- mjere koje se odnose na akreditaciju i ocjenjivanje sukladnosti ⁽⁹⁾,
- mjere koje se odnose na usklađenost sa zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga ⁽¹⁰⁾,
- mjere koje se odnose na umjetnu inteligenciju ⁽¹¹⁾, internet stvari (IoT) i kibersigurnost ⁽¹²⁾,
- mjere koje se odnose na razmjenu elektroničke zdravstvene evidencije u Europi,
- mjere koje se odnose na interoperabilnost kooperativnih sustava koji obuhvaćaju sve klase vozila,
- mjere koje se odnose na digitalizaciju, automatizaciju i kibersigurnost, a ključne su za željeznički sektor ⁽¹³⁾,
- mjere koje se odnose na program industrijskog razvoja u području obrane (EDIDP) ⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁾ Vidjeti djelovanje i mjere u vezi s ribolovnim alatom u europskoj strategiji za plastiku u kružnom gospodarstvu (COM(2018) 28 final) i mjeru 13. iz Priloga predmetnoj komunikaciji.

⁽²⁾ Vidjeti pojedinosti o mjerama od 1. do 3. u Prilogu predmetnoj komunikaciji.

⁽³⁾ Vidjeti mjeru 7. iz Priloga predmetnoj komunikaciji.

⁽⁴⁾ Vidjeti mjeru 8. iz Priloga predmetnoj komunikaciji.

⁽⁵⁾ Vidjeti mjeru 6. iz Priloga predmetnoj komunikaciji.

⁽⁶⁾ Vidjeti mjeru 5. iz Priloga predmetnoj komunikaciji.

⁽⁷⁾ Vidjeti mjeru 4. iz Priloga predmetnoj komunikaciji.

⁽⁸⁾ Vidjeti mjeru 9. iz Priloga predmetnoj komunikaciji.

⁽⁹⁾ Vidjeti mjeru 11. iz Priloga predmetnoj komunikaciji.

⁽¹⁰⁾ Vidjeti mjeru 12. iz Priloga predmetnoj komunikaciji.

⁽¹¹⁾ COM(2018) 237 final.

⁽¹²⁾ COM(2017) 477 final.

⁽¹³⁾ Vidjeti mjeru 10. iz Priloga predmetnoj Komunikaciji.

⁽¹⁴⁾ Uredba (EU) 2018/1092.

2.2.1. Osim toga, Komisija namjerava:

- nastaviti suradnju s međunarodnim tijelima za normizaciju;
- surađivati na području normizacije kao prioritetne teme u okviru trgovinskih sporazuma (s Kinom, Singapurom, Australijom, Novim Zelandom, Indonezijom, Mercosurom itd.) radi povećanja trgovinske razmjene i jačanja konkurentnosti, zapošljavanja i rasta u Europi;
- nastaviti podupirati proces upravljanja pomoću svih prikladnih sredstava koje joj stoje na raspolaganju, a naročito putem Odbora za norme, Platforme s više dionika za normizaciju IKT-a i strukturnih dijaloga s europskim organizacijama za normizaciju;
- nastaviti podupirati uključivanje u postupak normizacije dionika koji predstavljaju MSP-ove, potrošače, interese zaštite okoliša i sindikate („organizacije” ⁽¹⁵⁾) iz Priloga III. ⁽¹⁶⁾);
- procijeniti učinak Programa za jedinstveno tržište ⁽¹⁷⁾ srednjoročnim i završnim evaluacijama i trajnim praćenjem skupa nadređenih ključnih pokazatelja uspješnosti;
- tijekom 2019. pokrenuti studiju o funkcijama i učincima normizacije i europskih normi u EU-u; rezultati te studije bit će dostupni 2021. godine.

3. Opće napomene

3.1. Odbor se slaže s Komisijom da je normizacija ključna za strategiju jedinstvenog tržišta.

3.2. EGSO smatra da je potrebno kontinuirano ažurirati sigurnosne norme i zakonodavstvo u tom području, posebno s obzirom na rizike koje bi mogle donijeti najsuvremenije tehnologije.

3.3. EGSO smatra da, uz zahtjev za usklađenost koji uključuje koncept poštovanja normi i karakteristika (učinkovitost, trajanje itd.), treba uspostaviti modularni pristup temeljen na transverzalnim potrebama (kao što su zaštita okoliša, Zeleni plan, kružno gospodarstvo). Komisija je stoga s pravom ažurirala svoj pristup, kako je navedeno u Zelenom planu i cjelokupnom Programu rada za 2020.

3.4. EGSO ponavlja ⁽¹⁸⁾ da se slaže s hitnom potrebom za učinkovitom i djelotvornom modernizacijom europskog normizacijskog sustava te smatra da su nužne nova zajednička vizija i konkretne mjere kako bi se na dobrovoljnoj osnovi odgovorilo na globalne izazove normizacije s pomoću inovativnog postupka suradnje utemeljenog na konsenzusu za pravovremeni razvoj normi u tehnološkom okruženju koje se brzo razvija.

3.5. EGSO napominje da su u godišnjem programu rada za 2020. godinu uz razvoj i integraciju prethodno utvrđenih prioriteta predstavljeni i novi ciljevi kako bi se europski normizacijski sustav prilagodio promjenjivom međunarodnom okruženju i izazovima na globalnom tržištu.

3.6. EGSO smatra da postupak normizacije mora započeti u fazi istraživanja i razvoja putem mjera su-normizacije i pred-normizacije te jačanja mehanizama prenošenja europskih normi na međunarodnu razinu, ali isključivo uz pomoć industrije, predstavnika malih i srednjih poduzeća i socijalne ekonomije, potrošača, socijalnih partnera, organizacija za zaštitu okoliša i dionika civilnog društva.

⁽¹⁵⁾ Norme za mala poduzeća, Europska udruga za koordinaciju predstavljanja potrošača u normizaciji (ANEC), Europska konfederacija sindikata (ETUC) i Europska ekološka građanska organizacija za normizaciju (ECOS).

⁽¹⁶⁾ Prilog III. Uredbi (EU) br. 1025/2012 o europskoj normizaciji.

⁽¹⁷⁾ COM(2018) 441 final.

⁽¹⁸⁾ SL C 376, 22.12.2011., str. 69.

3.7. EGSO poziva sve partnere da sudjeluju u brzom i učinkovitoj koordinaciji različitih europskih referentnih sustava za planiranje, izradu i praćenje.

3.8. Važno je izraditi odgovarajući višegodišnji financijski okvir kako bi se na konkretan način osiguralo provođenje predviđenih mjera ⁽¹⁹⁾, uz financijsku i organizacijsku potporu uključivom sudjelovanju manjih i slabije opremljenih organizacija i interesnih skupina uz pomoć mjera za razvoj tehničko-regulatornih normi, „jačanja svijesti, obrazovanja i razumijevanja” te europske uključenosti i međunarodne dimenzije.

3.9. Odbor podržava izradu normi u kružnom gospodarstvu kako bi se dao odlučujući doprinos održivoj proizvodnji, a time i očuvanju prirodnih resursa ⁽²⁰⁾ i biološke raznolikosti.

3.10. Odbor traži i razvoj standarda u području socijalne ekonomije u cilju širenja najboljih praksi i jačanja društvenog i gospodarskog potencijala tog važnog sektora našeg gospodarstva.

3.11. Odbor traži da minimalni kriteriji u pogledu okoliša postanu obvezni propis u javnim ugovorima te da se upotreba sekundarnih sirovina uvrsti među kriterije kojima se daje prednost.

3.12. Odbor se slaže s time da je umjetna inteligencija važna za jedinstveno tržište i smatra da je potrebno ažurirati postojeće sigurnosne norme i propise kako bi se uključivanjem etičkih smjernica za pouzdanu umjetnu inteligenciju, razvijenih 2019., u kojima se zagovara antropocentrična umjetna inteligencija, moglo odgovoriti na nove rizike povezane s umjetnom inteligencijom.

3.13. EGSO pozdravlja mogućnost podnošenja novog zahtjeva za normizaciju u području interneta stvari i kibersigurnosti kako bi se zaštitile sigurnost, privatnost i povezivost.

3.14. Odbor želi da se „europskim formatom za razmjenu elektroničke zdravstvene evidencije” osigura sigurnost mreža i informacijskog sustava razvojem najsuvremenijih standarda.

3.15. Automatizirana vozila spadaju u skupinu visokorizičnih proizvoda, što iziskuje razvoj posebnih normi.

3.16. Odbor pozdravlja zahtjev Komisije da se, u skladu s odlukom da se podrži novi Zeleni plan, razviju ili revidiraju usklađene norme u ključnim sektorima kao što su jedinstveno tržište, proizvodne tehnologije u sektoru čelika, obrambeni i svemirski sektor, zaštita okoliša i socijalna uključenost. Odbor podupire prijedlog za razvoj normi za recikliranje i ponovnu upotrebu plastičnog ribolovnog alata, sigurnost pirotehničkih sredstava, granice migracije kemikalija koje podliježu ograničenjima i upotrebljavaju se u robi široke potrošnje, energetska učinkovitost električnih motora i kućanskih uređaja, gnojne materijale i građevinarstvo.

3.17. EGSO napominje da planirano zastarijevanje proizvoda potrošačima nanosi godišnju štetu od oko 100 milijardi EUR. Ta se praksa mora zabraniti zakonom i uz pomoć normizacije svakako joj treba stati na kraj.

3.18. Odbor podržava izradu normi kojima se osobama s invaliditetom omogućuje bolji pristup proizvodima i uslugama na jedinstvenom tržištu. Odbor naglašava da bi posebna standardizacija za osobe s invaliditetom trebala obuhvaćati i norme koje se odnose na zapošljavanje i socijalnu uključenost.

3.19. Odbor podržava politički dijalog s međunarodnim tijelima za normizaciju i bilateralne pregovore s trećim zemljama.

⁽¹⁹⁾ Vidjeti Prilog Zajedničkoj inicijativi o normizaciji u okviru strategije jedinstvenog tržišta, dostupan na internetskoj adresi <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2016/HR/3-2016-3211-HR-F1-1-ANNEX-1.PDF>.

⁽²⁰⁾ SL C 264, 20.7.2016., str. 98., SL C 367, 10.10.2018., str. 97., SL C 283, 10.8.2018., str. 61. i SL C 62, 15.2.2019., str. 207.

3.20. EGSO ponovno poziva na praćenje inicijativa glavnih subjekata koji sudjeluju u postupku normizacije čiji je cilj uključivanje što šireg kruga dionika u europski normizacijski sustav. Točnije, EGSO predlaže da se potiču sve mjere za širenje, koordinaciju i bolje poznavanje problematike normi, moguće i putem uspostave *ad hoc* foruma o uključivosti europskog normizacijskog sustava, u okviru kojeg bi se svake godine procjenjivao napredak postignut u tom području.

3.21. EGSO skreće pozornost Komisije na utjecaj koji bi odluke u području normizacije mogle imati na društveni život, primjerice na mobilnost, kao što je izišlo na vidjelo u savjetovanju između Komisije i dionika. Zbog toga se traži nastavak dijaloga o toj osjetljivoj temi, kao i suradnje sa svim europskim tijelima i dionicima.

3.22. Odbor traži da se uzmu u obzir posljedice koje pristupačnost normi može imati za stanovništvo koje je manje spremno suočiti se s novinama, kao što su dio starijih osoba i digitalno nepismene osobe, te ekonomske posljedice koje to može imati na MSP-ove.

4. Posebne napomene

4.1. Kada je riječ o ekološkom dizajnu⁽²¹⁾, važno je razviti odgovarajuće najbolje prakse kojima će se definirati tehnički zahtjevi i koje će ubrzo moći poslužiti kao neobvezujući referentni dokumenti za nove teme koje još nisu obuhvaćene tehničkom normizacijom.

4.2. Komisija je u okviru plana rada za razdoblje 2016.–2019.⁽²²⁾ o ekološkom dizajnu i označivanju energetske učinkovitosti⁽²³⁾ donijela niz uredbi⁽²⁴⁾. Za sve te proizvode u tijeku je više od 40 postupaka povezanih s ovlaštenjima za normizaciju.

4.3. Komisija je izdala preporuku⁽²⁵⁾ u kojoj se navode smjernice za potporu industriji u nastojanju da se uspostave dobrovoljni sporazumi – kao alternativa i potpora regulativi – i koja sadrži klauzule o reviziji. Tijekom revizije važno je uzeti u obzir aspekte povezane s kružnim gospodarstvom, učinkovitošću resursa, mogućnošću popravka, mogućnošću recikliranja i trajnošću.

4.4. **Uključivost.** EGSO ponovno naglašava „važnost olakšavanja pristupa postupku normizacije za mala i srednja poduzeća te društvene aktere”, kao i „temeljito praćenje napora koje ulažu glavni akteri normizacije, u svrhu jačanja dimenzije uključivosti ESS-a”⁽²⁶⁾. Odbor smatra da događanje koje je EGSO organizirao 5. studenog 2019. o temi uključivosti europskog normizacijskog sustava može biti primjer suradnje i konstruktivnog dijaloga između institucija i dionika.

4.5. **Potpora europskim normama na svjetskoj razini.** Potrebna je veća prodornost, sposobnost zastupanja vlastitih interesa, stručnost i dosljednost, posebno u okviru ISO-a/EIC-a/ITU-a – naročito kad su posrijedi manja poduzeća, potrošači i organizacije za zaštitu okoliša – kao i u multilateralim sjedištima i u okviru sporazuma o slobodnoj trgovini.

4.5.1. U skladu sa smjericama Odbora o kružnom gospodarstvu, EGSO smatra da je odluka o usklađivanju politika mobilnosti također važan korak prema održivoj mobilnosti u Europi⁽²⁷⁾.

4.6. EGSO smatra da je od presudne važnosti brzina kojom se odgovara na potrebe europskog proizvodnog sustava u pogledu normizacije. U tom je smislu važno nadoknaditi strukturne zaostatke nakupljene na području novih metoda rada.

⁽²¹⁾ Točke 1., 2. i 3. Priloga COM(2009) 486 final, na temelju Direktive 2005/32/EZ, preinačene Direktivom 2009/125/EZ.

⁽²²⁾ COM(2016) 773 final.

⁽²³⁾ U skladu s Direktivom 2009/125/EZ.

⁽²⁴⁾ Delegirane uredbе Komisije (EU) 2019/2013, (EU) 2019/2014, (EU) 2019/2015, (EU) 2019/2016, (EU) 2019/2017, (EU) 2019/2018, (EU) 2019/2019, (EU) 2019/2020, (EU) 2019/2021, (EU) 2019/2022, (EU) 2019/2023 i (EU) 2019/2024 (SL L 315, 5.12.2019.).

⁽²⁵⁾ C (2016) 7770.

⁽²⁶⁾ SL C 303, 19.8.2016., str. 81.

⁽²⁷⁾ SL C 62, 15.2.2019., str. 254.

4.7. Odbor se slaže sa strateškim područjima koja je utvrdila Komisija, a to su umjetna inteligencija, internet stvari, lanac blokova, kibersigurnost (posebno u pogledu kritične infrastrukture kao što su komunikacijske i prometne mreže), pristupačnost i pomoć u izgradnji sigurnih digitalnih sustava za razmjenu u području zdravstva na europskoj razini (*e-Health*).

4.8. EGSO ponavlja svoje više puta izraženo stajalište o hitnoj potrebi za kontinuiranim pregovorima s drugim međunarodnim konkurentima. Sklapanje trgovinskog sporazuma s Japanom, predviđeni nastavak dijaloga s SAD-om i Kinom te sporazumi o slobodnoj trgovini s Australijom, Novim Zelandom, Indonezijom i zemljama Mercosura moraju bi biti temelj djelovanja Komisije tijekom 2020. godine i nadalje.

Bruxelles, 10. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o nadzoru nabave i posjedovanja oružja (kodificirani tekst)

(COM(2020) 48 final – 2020/0029 (COD))

(2020/C 311/06)

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 9.3.2020. Vijeće, 27.2.2020.
Pravni temelj:	članak 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležno tijelo:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	10.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	210/0/4

Budući da Odbor prihvata sadržaj prijedloga i da je svoj stav o toj temi već iznio u mišljenjima CES 1166/1987 ⁽¹⁾, CESE 1157/2006 ⁽²⁾ i CESE 6789/2015 ⁽³⁾, na 552. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. lipnja 2020. (sjednica od 10. lipnja) odlučio je, s 210 glasova za i 4 suzdržana, o tom prijedlogu dati pozitivno mišljenje te uputiti na stajalište izneseno u gore navedenim dokumentima.

Bruxelles, 10. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽¹⁾ SL C 35, 8.2.1988., str. 5.

⁽²⁾ SL C 318, 23.12.2006., str. 83.

⁽³⁾ SL C 264, 20.7.2016., str. 77.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2016/1628 u pogledu njezinih prijelaznih odredaba radi uklanjanja posljedica krize uzrokovane bolešću COVID-19

(COM(2020) 233 final – 2020/0113 (COD))

(2020/C 311/07)

Izvjestitelj: **Gerardo LARGHI**

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 8.6.2020. Europski parlament, 17.6.2020.
Pravni temelj:	članak 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Odluka Predsjedništva Odbora:	9.6.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	11.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	226/0/2

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO pozdravlja Prijedlog uredbe kao primjeren i proporcionalan odgovor na posljedice krize izazvane bolešću COVID-19.

1.2. Prijedlogom se žele ispuniti dva cilja: osigurati pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta, a istodobno i visoku razinu javne sigurnosti i zaštite okoliša.

2. Sadržaj prijedloga Komisije

2.1. Uredbom (EU) 2016/1628 Europskog parlamenta i Vijeća⁽¹⁾ utvrđuju se nova ograničenja emisija („stupanj V.“), koja su namijenjena smanjenju emisija onečišćujućih tvari u zraku iz motora za necestovne pokretne strojeve, i daje određeno vrijeme za njihovu primjenu.

2.2. Pandemija COVID-a 19 uzrokovala je velike poremećaje u lancu opskrbe koji su utjecali na sposobnost proizvođača necestovnih pokretnih strojeva da ispune neke od rokova određenih tom Uredbom.

2.3. Cilj je Prijedloga odgoditi datume za proizvodnju i stavljanje na tržište necestovnih pokretnih strojeva i traktora opremljenih prijelaznim motorima za dvanaest mjeseci, čime bi se pomoglo proizvođačima da prevladaju poremećaje koji se nisu mogli predvidjeti.

3. Opće napomene

3.1. EGSO ponavlja svoje uvjerenje da je neophodno smanjiti štetne emisije ugljičnog monoksida, dušikovih oksida, ugljikovodika i čestica iz motora namijenjenih traktorima za poljoprivredu i šumarstvo kako bi se doprinijelo postizanju ciljnih vrijednosti EU-a u vezi s kvalitetom zraka.

⁽¹⁾ Uredba (EU) 2016/1628 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2016. o zahtjevima koji se odnose na ograničenja emisija plinovitih i krutih onečišćujućih tvari i homologaciju tipa za motore s unutarnjim izgaranjem za necestovne pokretne strojeve, o izmjeni uredbi (EU) br. 1024/2012 i (EU) br. 167/2013 te o izmjeni i stavljanju izvan snage Direktive 97/68/EZ (SL L 252, 16.9.2016., str. 53.); mišljenje EGSO-a (SL C 251, 31.7.2015., p. 31.).

3.2. U svojem mišljenju ⁽²⁾ o Uredbi (EU) 2016/1628 EGSO je preporučio brzo usvajanje nove uredbe s obzirom na veliku zabrinutost za javno zdravlje zbog nanočestica koje nastaju postupkom izgaranja i na visoku razinu zaštite koja se može postići provedbom predloženog stupnja V. za emisije za motore izvancestovnih pokretnih strojeva.

3.3. Međutim, EGSO je svjestan da je kriza uzrokovana COVID-om 19 dovela do iznimnih okolnosti koje utječu na brojna područja. Kriza je uzrokovala prekide u opskrbi dijelovima i komponentama, zbog čega je proizvođačima preostalo zaliha motora i nedovršenih proizvoda

3.4. Zbog toga mnogi proizvođači motora i strojeva neće moći poštovati rokove utvrđene Uredbom, a da ne pretrpe ozbiljnu gospodarsku štetu.

3.5. Nadalje, EGSO je u potpunosti svjestan činjenice da kriza nije bila i nije mogla biti predviđena.

3.6. EGSO stoga podržava jednogodišnje produljenje predviđeno Prijedlogom, što je, po mišljenju EGSO-a, razumna i proporcionalna mjera za osiguranje pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta i visoke razine javne sigurnosti i zaštite okoliša.

Bruxelles, 11. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽²⁾ SL C 251, 31.7.2015., str. 31.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Fonda za pravednu tranziciju

(COM(2020) 22 final – 2020/0006 (COD))

i o Izmijenjenom prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i financijskih pravila za njih i za Fond za azil i migracije, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za upravljanje granicama i vize

(COM(2020) 23 final – 2018/0196 (COD))

(2020/C 311/08)

Izvjestiteljica: **Ester VITALE**

Suizvjestitelj: **Petr ZAHRADNÍK**

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 23.1.2020. Europski parlament, 29.1.2020.
Pravni temelj:	članak 175. stavak 3. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te gospodarsku i socijalnu koheziju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	13.5.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	10.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja	210/1/5
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO je čvrsto uvjeren da Fond za pravednu tranziciju predstavlja prvi konkretan instrument za doprinos vrlo ambicioznom cilju ugljične neutralnosti do 2050., i da je u skladu s europskim zelenim planom.

1.2. EGSO je zabrinut da ulaganja predviđena za pravednu tranziciju nisu razmjerna ambicioznom zelenom planu Europske komisije i smatra da bi se dodatna sredstva trebala osigurati povećanjem višegodišnjeg financijskog okvira kroz uvođenje novih vlastitih sredstava ili povećanje doprinosa država članica. EU mora pokazati ambicioznost koja je na razini izazova borbe protiv klimatskih promjena tako što će u prosjeku 40 % svog ukupnog proračuna (VFO 2021. – 2027.) izdvojiti za taj cilj.

1.3. EGSO preporučuje da se preciznije odredi financijski okvir Fonda za pravednu tranziciju s obzirom na to da je u skladu s prijedlogom osigurano samo 30 milijardi EUR, a ostatak se temelji na dobrovoljnoj odluci država članica. EGSO smatra da se financijski okvir ne temelji u dovoljnoj mjeri na konzervativnom pristupu i preduvjetima.

1.4. EGSO je svjestan toga da uspješnost Fonda za pravednu tranziciju (i cijelog Plana ulaganja za održivu Europu) ovisi o novom partnerstvu između privatnog i javnog sektora u pogledu financiranja i zajedničkih odgovornosti. Potreban je novi dogovor između javnog i privatnog sektora, koji bi uključivao sve sudionike u gospodarskom, socijalnom i ekološkom području i kojim bi se definiralo financiranje i zajedničke odgovornosti. Budući da su za europski zeleni plan potrebna golemo sredstva i da su zajednički izvori za proračun EU-a vrlo ograničeni, privatni sektor imat će veliku ulogu. Nevladine organizacije trebale bi imati ključnu ulogu u usmjeravanju uporabe Fonda za pravednu tranziciju kako bi se u cijelosti obuhvatile sve skupine u društvu i poboljšala pristupačnost za osobe s invaliditetom i starije osobe.

1.5. EGSO podržava sveobuhvatan pristup kojim se uzimaju u obzir gospodarska, socijalna, industrijska i tehnološka dimenzija tranzicije prema neutralnom gospodarstvu, uz sudjelovanje lokalnih aktera, socijalnih partnera i nevladinih organizacija. Socijalni partneri moraju biti uključeni u razvoj i provedbu politika i strategija pravedne tranzicije. Sindikati bi trebali biti uključeni u sve faze postupka pravedne tranzicije kako bi zaštitili interese radnika na različitim razinama.

1.6. EGSO se nada da će socijalni partneri i nevladine organizacije aktivno i sadržajno sudjelovati u dijalogu između Europske komisije i država članica o europskom semestru.

1.7. EGSO pozdravlja činjenicu da je u okviru teritorijalnih planova i mogućih posebnih programa potrebno osnovati posebne odbore za praćenje u skladu s pravilima utvrđenima Uredbom o zajedničkim odredbama o europskim strukturnim i investicijskim fondovima.

1.8. EGSO preporučuje da se u okviru teritorijalnih planova i mogućih posebnih programa Fonda za pravednu tranziciju osigura potpuna i sadržajna uključenost socijalnih partnera i nevladinih organizacija.

1.9. EGSO toplo pozdravlja fleksibilnost u pravilima o državnim potporama i očekivane implikacije toga, što također odražava važnost zelenog plana, naročito u državama članicama i regijama koje intenzivno koriste ugljen i ugljik. Državne potpore, posebno one zelene, trebale bi pomoći u tranziciji prema zelenijem i uključivijem gospodarstvu, te bi se i dalje te u većoj mjeri trebala dozvoliti uporaba državnih potpora za promicanje zapošljavanja za osobe kojima je često otežan pristup otvorenom tržištu rada, kao što su osobe s invaliditetom.

1.10. Budući da održivi razvoj i djelovanje u području klime pozitivno utječu na javne izdatke i uklanjaju niz negativnih vanjskih učinaka (zdravlje, oporavak, obnova itd.), javna ulaganja u području zaštite okoliša i klimatskih promjena moraju biti isključena iz ograničenja Pakta o stabilnosti. To je sada važnije nego ikad prije s obzirom na ovu krizu bez presedana. COVID-19 može imati velik učinak na građane EU-a, njihovo zdravlje i gospodarstvo općenito.

1.11. Pandemija COVID-a 19 predstavlja glavni prioritet u ovom trenutku; ona trenutno narušava naš društveni i gospodarski život te utječe na aktualnu i buduću fiskalnu politiku EU-a. Istodobno, ona stvara dosad neviđenu nesigurnost koja bi mogla dovesti do velike promjene u usmjerenju i dodjeli sredstava iz proračuna EU-a. U najnovijim dokumentima Komisije predlaže se i preporuča da se preostali dio proračunskih sredstava EU-a za razdoblje 2014. 2020. dodijeli prvenstveno za ublažavanje posljedica pandemije. EGSO će poštovati sve potrebne razumne promjene u sljedećim pregovorima o VFO-u kojima bi se moglo pomoći u rješavanju ove ozbiljne situacije.

1.12. EGSO podržava prijedlog Europske komisije o instrumentu pod nazivom *Next Generation EU* („EU sljedeće generacije“) za jačanje prijelaznog mehanizma kao odgovoru na krizu, kao i njezin novi prijedlog za sljedeći dugoročni proračun EU-a.

1.13. EGSO pozdravlja mogućnost da države članice uspostave poseban program Fonda za pravednu tranziciju. EGSO uvažava i podržava važnu ulogu regija u procesu programiranja, upravljanja i provedbe Fonda za pravednu tranziciju, u skladu s načelom supsidijarnosti. Nadalje, preporučuje da se u obzir uzme činjenica da su državama članicama i regijama na različitim razinama pripravnosti za tranziciju prema ugljičnoj neutralnosti i da unutar EU-u postoji različit potencijal za proizvodnju čiste energije. Potrebno je također uzeti u obzir razlike u stavovima građana u državama članicama i regijama u odnosu na aktivan doprinos zaštiti klime.

1.14. EGSO bi izuzetno cijenio da se objavi popis održivih projekata kako bi se mogle podijeliti najbolje prakse. Također bi trebalo objaviti kakvu potporu pružaju određena upravljačka tijela kako bi se pridonijelo stvaranju uvjeta povoljnih za ulaganja. Time bi se povećala transparentnost te bi se izbjegao rizik od neujednačenog dotoka informacija.

1.15. EGSO smatra da je potrebno osigurati komplementarnost između mjera koje se financiraju iz Fonda za pravednu tranziciju i mjera koje se sufinanciraju iz programa InvestEU u okviru drugog stupa i instrumenta za kreditiranje u javnom sektoru u okviru trećeg stupa mehanizma za pravednu tranziciju.

1.16. EGSO naglašava da je potrebno uspostaviti ispravnu ravnotežu između mjera gospodarskog restrukturiranja i mjera kojima se osigurava zaštita i prekvalifikacija radnika koji su pogođeni postupcima tranzicije.

1.17. Sustav obrazovanja i osposobljavanja ključan je za podupiranje tranzicijskih procesa. EGSO preporučuje povećanje sredstava kohezijske politike za jačanje i poticanje sustava srednjoškolskog i sveučilišnog obrazovanja s pomoću ciljanih znanstvenih i tehnoloških smjernica usmjerenih na trenutačne potrebe.

1.18. EGSO se nada da će znatan dio sredstava Fonda za pravednu tranziciju biti namijenjen stvaranju ulaganja koja su radnicima potrebna pri promjeni radnog mjesta. Međutim, trebalo bi osigurati ravnotežu između ulaganja u prekvalifikaciju radnika koji prelaze na nove oblike ekološki prihvatljivijeg zaposlenja i u osposobljavanje osoba u relevantnim zajednicama koje tek ulaze na tržište rada kako bi stekle vještine koje su potrebne za nove oblike rada. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti podupiranju zapošljavanja osoba koje imaju najviše poteškoće pri ulasku na tržište rada, kao što su mladi i osobe s invaliditetom.

2. Uvod

2.1. Europska komisija predstavila je svoju dugoročnu stratešku viziju za prosperitetno, moderno, konkurentno i klimatski neutralno gospodarstvo do 2050. Kako je utvrđeno u Komunikaciji o Europskom zelenom planu, Komisija predlaže mehanizam za pravednu tranziciju kojim bi se nadopunili proračunski i zakonodavni prijedlozi podneseni za razdoblje 2021. – 2027. U razdoblju od 2021. do 2027. bit će raspodijeljen paket za cijeli mehanizam za pravednu tranziciju od 100 milijardi EUR za potporu i olakšavanje konverzije aktivnosti koje uzrokuju štetne emisije, kao i smanjenja potrošnje ugljena, promicanja energetske učinkovitosti i tranzicije na čišće tehnologije u svim proizvodnim sektorima. Početna sredstva Fonda iznosit će 7,5 milijardi EUR, a povećat će se do predviđenog iznosa od 100 milijardi EUR zahvaljujući nacionalnom sufinanciranju, financijskom ogranku InvestEU i Europskoj investicijskoj banci.

2.2. Mehanizam za pravednu tranziciju sastoji se od triju stupova:

- Fonda za pravednu tranziciju, koji se provodi u okviru kohezijske politike. Fond se uspostavlja posebnom uredbom u kojoj se utvrđuju njegov posebni cilj, geografski opseg, postupak dodjele financijskih sredstava i sadržaj teritorijalnih planova za pravednu tranziciju kojima se podupire programiranje. Fond će se prvenstveno koristiti za dodjelu bespovratnih sredstava regijama za potporu radnicima, primjerice za pomoć u stjecanju vještina i kompetencija koje se mogu primijeniti na tržištu rada budućnosti, te za potporu malim i srednjim poduzećima, novoosnovanim poduzećima i poslovnim inkubatorima koji rade na stvaranju novih gospodarskih mogućnosti u predmetnim regijama. Iz njega će se podupirati i ulaganja u tranziciju na čistu energiju, uključujući ulaganja u području energetske učinkovitosti;
- posebnog programa u okviru programa InvestEU za financiranje projekata energetske i prometne infrastrukture, među ostalim infrastrukture za plin i centralizirano grijanje, kao i projekata dekarbonizacije;
- instrumenta za kreditiranje u javnom sektoru, koji provodi EIB kako bi lokalnim vlastima osigurao financijska sredstva za predmetne regije. Financiranje iz proračuna EU-a mogle bi se dodati subvencija za kamatne stope ili bespovratna sredstva za ulaganja u kombinaciji sa zajmovima koje odobrava EIB.

2.3. Oslobodit će se dodatna javna i privatna sredstva, a predviđena su i sektorska pravila o državnim potporama za olakšavanje upotrebe nacionalnih sredstava za projekte koji su u skladu s ciljevima pravedne tranzicije.

2.4. Savjetodavna potpora i tehnička pomoć za regije bit će sastavni dio mehanizma za pravednu tranziciju.

2.5. Na Fond za pravednu tranziciju primjenjivat će se podijeljeno upravljanje i on će biti dostupan svim državama članicama. Pri dodjeli sredstava uzet će se u obzir izazovi povezani s tranzicijom s kojima se suočavaju regije s najvišim emisijama ugljika i socijalni izazovi koji proizlaze iz mogućih gubitaka radnih mjesta.

2.6. Države članice nadopunit će sredstva koja su im dodijeljena iz Fonda za pravednu tranziciju sredstvima iz fondova EFRR i ESF+. Prijenosi sredstava bit će najmanje 1,5 puta viši, a najviše trostruko viši od iznosa sredstava iz Fonda za pravednu tranziciju. Međutim, nijedna država članica ne bi trebala iskoristiti više od 20 % početno dodijeljenih sredstava iz EFRR-a i ESF-a plus i svaka država članica mora opravdati ta dodatna sredstva. Države članice intervenirat će i vlastitim sredstvima.

2.7. O postupku programiranja, uključujući utvrđivanje područja, dogovarat će se Komisija i svaka država članica, a njime će se upravljati u okviru europskog semestra. Pozivaju se države članice da predstavljaju svoje teritorijalne planove i definiraju postupak tranzicije do 2030. U tom kontekstu one za svako područje definiraju gospodarske, socijalne i okolišne izazove te potrebe za prekvalifikacijom i obnovom okoliša. Potpora iz Fonda nastojat će se usmjeriti na područja koja odgovaraju regijama razine NUTS 3.

2.8. Odobravanjem teritorijalnih planova omogućit će se pristup sredstvima Fonda za pravednu tranziciju te će se pokrenuti mehanizmi za korištenje programa InvestEU i instrumenta EIB-a. Programi kojima se dodjeljuje potpora podlijegeat će preispitivanju u sredini programskog razdoblja na isti način kao i svi programe kohezijske politike.

2.9. Fond za pravednu tranziciju dopunit će sredstva kohezijske politike. To znači da bi trebalo izmijeniti Prijedlog uredbe o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo, Fondu za azil i migracije, Fondu za unutarnju sigurnost i Instrumentu za upravljanje granicama i vize radi dodavanja Fonda za pravednu tranziciju kao novog fonda za kohezijsku politiku.

3. Opće napomene

3.1. EGSO podržava predloženu strategiju EU-a za dugoročno smanjenje emisija stakleničkih plinova i njezin cilj postizanja klimatski neutralnog gospodarstva u Europskoj uniji do 2050. EGSO se slaže da je zeleni cilj jedan od ključnih prioriteta buduće kohezijske politike, pri čemu bi u tu svrhu bilo dodijeljeno najmanje 30 % sredstava Europskog fonda za regionalni razvoj i 37 % Kohezijskog fonda. Međutim, EGSO izražava zabrinutost da ulaganja planirana za pravednu tranziciju ne odgovaraju ambicioznom zelenom planu Europske komisije. Sredstva koja se predlažu za razdoblje od deset godina odgovaraju iznosu koji bi bio potreban svake godine kako bi se do 2050. postigla klimatska neutralnost na pravedan način. EGSO smatra da bi trebalo povećati procjene rashoda VFO-a. Ako želimo ispuniti ambiciozne ciljeve utvrđene u zelenom planu, proračun EU-a potrebno je povećati uvođenjem novih vlastitih sredstava ili povećanjem doprinosa država članica.

3.2. EGSO cijeni napore koji su uloženi u prilagodbu višegodišnjeg financijskog okvira EU-a za razdoblje 2021. – 2027. potrebama i izazovima na području klime s pomoću Fonda za pravednu tranziciju te, u širem kontekstu, s pomoću Plana ulaganja za održivu Europu, čiji je najvažniji dio Fond za pravednu tranziciju. Iako je Fond za pravednu tranziciju prvi konkretan korak u rješavanju problema iz perspektive financija i ulaganja, EGSO konstatira i naglašava potrebu da se u praksi ispune druge zadaće predviđene Europskim zelenim planom. U suprotnom bi učinkovitost Fonda za pravednu tranziciju bila ograničena.

3.3. Kao što je već istaknuto u prethodnim mišljenjima ⁽¹⁾, EGSO se slaže da bi se u okviru kohezijske politike trebalo osigurati ciljano financiranje putem mehanizma pravedne tranzicije. Međutim, za to su potrebna odgovarajuća ad hoc sredstva kako bi se izbjegla daljnja smanjenja raspoloživosti sredstava kohezijske politike.

3.4. Također, u slučaju fonda ESF+, obavezan prijenos mogao bi prouzročiti neželjene sukobe interesa. Primjerice, moglo bi se pojaviti pitanje potpore za osobe kojima prijete siromaštvo ili za radnike u industriji kojima prijete gubitak radnih mjesta. Takvi sukobi interesa mogli bi negativno utjecati na prihvaćanje klimatske politike u cjelini. U svakom slučaju, proširenje područja primjene ESF-a plus mora podrazumijevati povećanje resursa.

3.5. Budući da održivi razvoj i djelovanje u području klime pozitivno utječu na javne izdatke i uklanjaju niz negativnih vanjskih učinaka (zdravlje, oporavak, obnova itd.), javna ulaganja u području zaštite okoliša i klimatskih promjena moraju biti isključena iz ograničenja Pakta o stabilnosti. To je sada važnije nego ikad prije s obzirom na ovu krizu bez presedana. COVID-19 može imati velik učinak na građane EU-a, njihovo zdravlje i gospodarstvo općenito.

⁽¹⁾ Vidjeti Mišljenje EGSO-a o Uredbi o zajedničkim odredbama za razdoblje 2021. – 2027. (SL C 62, 15.2.2019., str.83.).

3.6. EGSO je uvjeren da između niza rješenja za krizu uzrokovanu pandemijom i izazova u okviru zelenog plana postoje brojni zajednički interesi i ciljevi. Međutim, čini se primjerenim ponovno definirati provedbu nekih ciljeva zelenog plana, posebno u pogledu njihova vremenskog okvira. Preporučuje se neka vrsta fleksibilnosti (koja je usporediva s onom za fiskalna pravila i pravila o državnim potporama).

3.7. Nije moguće zamisliti velika ulaganja u borbu protiv klimatskih promjena i ekološku tranziciju ako postoje ograničenja u pogledu deficita. Očito je da to ne znači odustajanje od uobičajene obveze stabilizacije javnih financija, ali znači daje potrebno odabrati jednu od dvije alternative: ili se zaista želi zaustaviti proces globalnog zagrijavanja, za što je potrebno pronaći golema investicijska sredstva, ili se samo želi uvesti nekoliko korektivnih mjera kako bi se umirila savjest i sačuvala javne financije.

3.8. Kako bi se osigurala gospodarski učinkovitija i politički vjerodostojnija tranzicija, EGSO smatra da je potrebno što prije poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se uklonio sustav izravnih i neizravnih subvencija za sektor fosilnih goriva zbog kojih nastaju ogromni okolišni, socijalni i gospodarski troškovi, koji su toliko veliki da poništavaju napredak postignut u djelovanju u području klime.

3.9. Postupnim ukidanjem subvencija za fosilnu energiju i poticanjem novog sektora poput obnovljive energije te stvaranjem jednakih uvjeta za sve, obnovljiva energija donijet će korist potrošačima u smislu cjenovne pristupačnosti, ekonomskog prosperiteta i klimatske održivosti.

3.10. Fond za pravednu tranziciju predstavlja uravnoteženu simbiozu između bespovratnih sredstava i financijskih instrumenata, između koordiniranog pristupa i pristupa kojim se upravlja na središnjoj razini. Potreban je novi dogovor između javnog i privatnog sektora, koji bi uključivao sve sudionike u gospodarskom, socijalnom i ekološkom području i kojim bi se definiralo financiranje i zajedničke odgovornosti. Međutim, za njegovu učinkovitu provedbu bit će potrebni novi kapaciteti za vođenje i upravljanje. EGSO pozdravlja činjenicu da će Europska komisija podržati javna tijela i promotore održivih projekata u svim fazama, od osmišljavanja do provedbe projekata.

3.11. Za uspjeh tog pristupa od ključne je važnosti poticanje ulaska privatnog kapitala u sustav. Bit će potrebno uspostaviti novo partnerstvo između javnog i privatnog sektora na temelju načela „korist za sve” (eng. *win-win*).

3.12. EGSO podržava sveobuhvatan pristup kojim se uzimaju u obzir gospodarska, socijalna, industrijska i tehnološka dimenzija tranzicije prema neutralnom gospodarstvu, uz sudjelovanje lokalnih aktera, socijalnih partnera i nevladinih organizacija. Održivom razvoju treba se u svim područjima politike pristupati na koherentan način i mora se težiti modelu konvergencije među državama članicama. EGSO preporučuje da se osigura stvarno sudjelovanje svih dionika na svim razinama i da se posljedicama za radna mjesta uzrokovanim promjenom ekonomskog modela pristupa i upravlja putem socijalnog dijaloga koji povezuje nacionalnu i europsku razinu.

3.13. EGSO smatra da proces preobrazbe prema ugljično neutralnom gospodarstvu ovisi i o ulaganju u pristupačne i održive sustave javnog prijevoza i izgrađenog okoliša. Zajedno s EFRR-om, Fond za pravednu tranziciju trebalo bi upotrebljavati za promicanje ugljične neutralnosti putem ulaganja u ta područja tako da se osigura da ih mogu koristiti svi članovi društva te da budu dostupni osobama s invaliditetom i starijim osobama.

3.14. EGSO smatra da je pravedna tranzicija sa socijalnog stajališta ključna za dobivanje potpore i povjerenja radnika, poduzeća i civilnog društva te za olakšavanje većih gospodarskih promjena potrebnih da bi se planet spasio od klimatskih promjena. Kraj ere fosilnih goriva u Europi mora biti popraćen nužnim ulaganjima kako bi se osigurala zaštita radnika, stvaranje novih radnih mjesta i potpora lokalnom razvoju. O procesima tranzicije mora se pregovarati sa socijalnim partnerima i organizacijama civilnog društva te oni moraju biti povezani s djelotvornom politikom transparentnosti i komunikacije.

3.15. EGSO naglašava da je potrebno uspostaviti ispravnu ravnotežu između mjera gospodarskog restrukturiranja i mjera kojima se osigurava zaštita i prekvalifikacija radnika koji su pogođeni postupcima tranzicije. Također bi trebalo osigurati ravnotežu između ulaganja u prekvalifikaciju radnika koji prelaze na nove oblike ekološki prihvatljivijeg zaposlenja i u osposobljavanje osoba u relevantnim zajednicama koje tek ulaze na tržište rada kako bi stekle vještine koje su potrebne za nove oblike rada. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti podupiranju zapošljavanja osoba koje imaju najviše poteškoće pri ulasku na tržište rada, kao što su mladi i osobe s invaliditetom.

3.16. EGSO cijeni činjenicu da je Fond za pravednu tranziciju usmjeren na rješenja za uklanjanje posljedica povezanih s propadanjem rudarske industrije i na potporu sektorima teške industrije kako bi im se omogućilo da nastave svoje djelatnosti na održiv način, kao i na potrebu da se saniraju relevantne posljedice za društvo, ali napominje da se taj fond ne smije ograničiti na financiranje procesa dekarbonizacije. EGSO se nada da će se dio sredstava Fonda za pravednu tranziciju namijeniti za stvaranje ulaganja koja su potrebna radnicima i pogođenim zajednicama u lancu vrijednosti procesa dekarbonizacije kako bi se olakšala promjena radnog mjesta.

3.17. Sustav obrazovanja i osposobljavanja ključan je za podupiranje tranzicijskih procesa. EGSO preporučuje povećanje sredstava za jačanje i oživljavanje sustava srednjoškolskog i sveučilišnog obrazovanja s pomoću znanstvenih i tehnoloških smjernica usmjerenih na trenutačne potrebe, uz korištenje svih raspoloživih sredstava iz kohezijske politike.

3.18. EGSO podržava odluku o promicanju i podupiranju inovativnih i održivih patenata i novoosnovanih poduzeća. Pružanje potpore poduzećima koja se bave odgovornim i održivim djelatnostima i koja razvijaju ekološka rješenja za dobrobit zajednice mora se nagraditi.

3.19. Programiranje sredstava Fonda za pravednu tranziciju bit će usko povezano s okvirom europskog semestra, kao što je već predviđeno u uredbama o fondovima kohezijske politike za razdoblje 2021. – 2027. EGSO je uvjeren da će, pored praćenja predviđenog pravilima kohezijske politike, okvir EU-a za gospodarsko upravljanje služiti za praćenje provedbe Fonda za pravednu tranziciju u državama članicama putem strukturiranog godišnjeg dijaloga između država članica i Europske komisije. U tu svrhu EGSO se nada da će socijalni partneri i nevladine organizacije aktivno i sadržajno sudjelovati u dijalogu između Europske komisije i država članica.

3.20. EGSO cijeni predviđanje da će Fond za pravednu tranziciju biti programiran s pomoću teritorijalnih planova za pravednu tranziciju u kojima će biti sadržan pregled postupka tranzicije do 2030. u skladu s nacionalnim energetske i klimatskim planovima te tranzicijom prema klimatski neutralnom gospodarstvu. EGSO podržava mogućnost da države članice uspostave poseban program Fonda za pravednu tranziciju.

3.21. EGSO preporučuje da se u okviru teritorijalnih planova i mogućih posebnih programa Fonda za pravednu tranziciju osigura potpuna i sadržajna uključenost socijalnih partnera i nevladinih organizacija.

3.22. EGSO pozdravlja činjenicu da je u okviru teritorijalnih planova i mogućih posebnih programa potrebno osnovati posebne odbore za praćenje u skladu s pravilima utvrđenima Uredbom o zajedničkim odredbama o europskim strukturnim i investicijskim fondovima.

4. Posebne napomene

4.1. EGSO je uvjeren da bi trebalo detaljnije pripremiti financijski okvir ne samo za Fond za pravednu tranziciju već i za cijeli mehanizam za pravednu tranziciju i Plana ulaganja za održivu Europu. EGSO dodaje da mobilizacija sredstava iznad 30 milijardi EUR nije zajamčena (tj. da prijenosi koji su 1,5 puta viši od iznosa sredstava iz Fonda za pravednu tranziciju nisu obvezni). Postoji i niz neriješenih pitanja u vezi s posebnim režimom u okviru programa InvestEU i EIB-ovog instrumenta za kreditiranje u javnom sektoru.

4.2. EGSO je zabrinut zbog odluke da se u narednih deset godina oko 1 000 milijardi EUR namijeni za ekološku tranziciju, među ostalim mobiliziranjem javnih i privatnih ulaganja putem programa InvestEU jer bi se time mogla oduzeti sredstva iz drugih sektora koji koriste taj program. Iz tog razloga EGSO smatra da je potrebno osigurati komplementarnost između mjera koje se financiraju iz Fonda za pravednu tranziciju i mjera koje se financiraju iz programa InvestEU u okviru drugog stupa i instrumenta za kreditiranje u javnom sektoru u okviru trećeg stupa mehanizma za pravednu tranziciju.

4.3. Ciljevi zelenog plana podupirat će se i sredstvima iz zajedničke poljoprivredne politike, iz koje će se 40 % ukupnih sredstava izdvojiti za ciljeve u području klime. U tom će pogledu biti važno zadržati obvezu nacionalnih vlada i institucija EU-a da kao i prije ulažu u koheziju.

4.4. EGSO iznimno cijeni predložene postupke za fleksibilnije tumačenje pravila o državnim potporama i kontinuirano pojednostavljenje koje predlaže Komisija kao dio šireg političkog okvira utvrđenog u komunikaciji o Planu ulaganja za održivu Europu. Potrebna su različita pravila kako bi se otvorio prostor za ulaganja koja bi trebala dovesti do novog rasta.

4.5. EGSO razumije skup dobro kvantificiranih kriterija prihvatljivosti za financiranje u okviru Fonda za pravednu tranziciju i slaže se s njima.

4.6. Zelena državna potpora:

- primjena zelenih uvjeta na državne potpore za poduzeća u sektorima s velikim ugljičnim i/ili materijalnim otiskom;
- primjena sličnih zelenih uvjeta na nove i produljene bankovne zajmove (s javnim jamstvima ili bez njih) za te sektore;
- odbijanje državne potpore poduzećima i sektorima koji ne mogu ili ne žele usvojiti niskougljične i kružne tehnologije te prekvalificirati svoje radnike za nova radna mjesta;
- ubrzanje postupaka planiranja za projekte i infrastrukture povezane s obnovljivom energijom, javnim prijevozom i kružnom gradnjom. Poduzeća se bore za opstanak i trebaju brzo primiti državnu potporu.

Kako bi se smanjilo administrativno opterećenje na početku, vlade pri dodjeli državnih potpora mogu odlučiti primijeniti blaže zelene kriterije u kombinaciji sa strožim ex post kriterijima. Ako poduzeće prekrši dogovorene zelene uvjete, državna potpora morat će biti djelomično ili u cijelosti vraćena, ovisno o ozbiljnosti povrede. Predlaže se i usmjeravanje na ključne sektore s intenzivnom uporabom ugljika i materijala kako bi se birokracija svela na najmanju moguću mjeru ⁽²⁾.

4.7. EGSO također pozdravlja utvrđivanje sektora u kojima se mogu dodijeliti sredstva Fonda za pravednu tranziciju i sektora u kojima se sredstva Fonda ne mogu dodijeliti. Metodom dodjele pomaže se osigurati da su novčana sredstva dovoljno usmjerena na države članice koje su suočene s najzahtjevnijim izazovima, dok se istodobno pruža znatna potpora svim državama članicama. Države članice čiji je BND po stanovniku manji od 90 % prosjeka EU-a primile bi oko dvije trećine sredstava iz Fonda za pravednu tranziciju.

4.8. S obzirom na okolnosti EGSO preporučuje da se subjektima koji nisu MSP-ovi osigura više prostora jer većinu glavnih rudarskih poduzeća i poduzeća u teškoj industriji pogođenih djelovanjem u području klime čine velika poduzeća. Osim toga, ta poduzeća često osiguravaju velik broj dostojnih radnih mjesta te su ključna za gospodarsko blagostanje regija. Sprječavanje nezaposlenosti treba postati glavni cilj teritorijalnih planova. To bi trebalo uključivati ne samo pomoć postojećim radnicima u prijelazu na nove oblike zapošljavanja već i potporu mladima i osobama kojima je otežan pristup otvorenom tržištu rada, kao što su osobe s invaliditetom, prilikom traženja posla u tim sektorima u razvoju.

4.9. EGSO cijeni nove mogućnosti otvorene lokalnim i regionalnim vlastima kako bi mogle preuzeti izravnu odgovornost za upravljanje projektima i primjenu lokaliziranog pristupa jer su osnovne jedinice za teritorijalne planove za pravednu tranziciju regije razine NUTS 3.

4.10. Socijalni partneri i nevladine organizacije aktivne u tom području moraju biti uključeni u razvoj i provedbu politika i strategija za ambiciozno smanjenje emisija kako bi se zajamčila pravedna tranzicija kojom će se osigurati dostojna radna mjesta i postići ravnoteža između sustava čiste energije i održive kvalitete radnih mjesta. Sindikati bi trebali biti uključeni u sve faze postupka pravedne tranzicije kako bi zaštitili interese radnika na različitim razinama.

⁽²⁾ Sljedeći sektori imaju relativno visok ugljični i materijalni otisak: (1) promet: cestovni, zračni i vodni promet pretežito koriste fosilna goriva; (2) proizvodnja: mnogi proizvođači još uvijek koriste tehnologije koje se intenzivno koriste energijom i materijalima; (3) građevinarstvo: u građevinskom sektoru još se uvelike koriste materijali koji se ne mogu reciklirati te energetski intenzivni materijali, poput cementa; (4) energija: prelazak s fosilnih goriva na obnovljivu energiju odvija se vrlo sporo.

- 4.11. Kako bi se postigli predviđeni rezultati Komisija je usvojila restriktivan pristup u odabiru prihvatljivih područja jer se sredstva mogu dodijeliti samo zemljama koje se prijave i podnesu teritorijalne planove. EGSO stoga poziva sve države članice da što prije izrade svoje planove kako bi se diljem Europe mogla pružiti potpora velikom broju radnika u regijama utvrđenima u planovima.
- 4.12. EGSO pozdravlja prilagodbu Uredbe o zajedničkim odredbama kako bi se stvorila jasna i transparentna pravna osnova za buduću kohezijsku politiku EU-a i njezino klimatsko usmjerenje.
- 4.13. S obzirom na visoku razinu neizvjesnosti u pogledu utjecaja tranzicije na zaposlenost i moguću geografsku raspodjelu, EGSO napominje da bi bilo bolje da sredstva Fonda za pravednu tranziciju ne budu ex ante geografski raspodijeljena. Još jedno pitanje koje izaziva zabrinutost odnosi se na upravljanje Fondom. Utvrđivanje prihvatljivih područja i raspodjela dodijeljenih sredstava među njima u cijelosti se povjeravaju nacionalnim vladama. S obzirom na to da se sredstva ne dodjeljuju prema regijama, mogla bi se pojaviti neravnoteža u raspodjeli sredstava na podnacionalnoj razini, odnosno područja koja su manje osjetljiva na negativne učinke ciljeva povezanih s klimatskim promjenama neće dobiti nikakva sredstva.
- 4.14. EGSO napominje da će biti potrebno pomno pratiti realizaciju namjere da se programu InvestEU i EIB-u povjeri mobilizacija 45 milijardi EUR odnosno 25–30 milijardi EUR kako se ne bi ponovili problemi do kojih je došlo u vezi s ulaganjima u okviru EFSU-a ⁽³⁾. Potrebno je osigurati da ta ulaganja budu u potpunosti usklađena s Pariškim sporazumom i da se ciljevima EU-postigne da Europa postane prvi klimatski neutralan kontinent.
- 4.15. EGSO podržava prijedlog Europske komisije o instrumentu pod nazivom *Next Generation EU* („EU sljedeće generacije”) za jačanje prijelaznog mehanizma kao odgovoru na krizu, kao i njezin novi prijedlog za sljedeći dugoročni proračun EU-a. EGSO se nada da će se ukupni proračun Fonda za pravednu tranziciju povećati na 40 milijardi EUR te da će se ojačati odgovarajući prijelazni mehanizam u okviru fonda InvestEU. EGSO također odobrava prijedlog Komisije o kreditiranju u javnom sektoru kojim će se mobilizirati 25 do 30 milijardi EUR. Na taj će se način mehanizmom za pravednu tranziciju moći mobilizirati javna i privatna ulaganja u iznosu od najmanje 150 milijardi EUR.
- 4.16. Očuvanje ambicioznog proračuna za kohezijsku politiku za razdoblje nakon 2020. mora ostati glavni prioritet u borbi protiv klimatskih promjena na teritorijalnoj razini. Drugim riječima, osnivanje dodatnog fonda ne bi trebalo koristiti kao izgovor za daljnje smanjenje sredstava za kohezijsku politiku u kontekstu pregovora o VFO-u.
- 4.17. EGSO izražava određenu zabrinutost u pogledu postupka programiranja s obzirom na to da je još potrebno donijeti pravni tekst i izmijeniti Uredbu o zajedničkim odredbama. Komisija očekuje da će se teritorijalni planovi odobriti u drugoj polovini 2020. i da će se programi povezani s Fondom za pravednu tranziciju usvojiti tijekom 2021. To bi moglo dovesti do kašnjenja u provedbi nekih programa kohezijske politike.

Bruxelles, 10. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽³⁾ Tematsko izvješće Revizorskog suda br. 03/2019. Neke potpore EFSU-a samo su zamijenile druge operacije financiranja koje provode EIB i EU, a financirani su neki projekti za koje su se mogli upotrijebiti drugi izvori javnog ili privatnog financiranja. U konačnici, procjene dodatnih ulaganja mobiliziranih zahvaljujući EFSU-u ponekad su bile preuveličane, a većina ulaganja završila je u nekoliko većih država članica iz skupine EU-15 čije su nacionalne banke konsolidirane.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Plan ulaganja za održivu Europu – Plan ulaganja za europski zeleni plan

(COM(2020) 21 final)

(2020/C 311/09)

Izvjestitelj: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Suizvjestitelj: **Petr ZAHRADNÍK**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 6.2.2020.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	13.5.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	10.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	220/1/8

1. Zaključci i preporuke

1.1. Aktualna pandemija koronavirusa glavni je prioritet Europe, koja se suočava s nesigurnošću koja bi mogla dovesti do goleme promjene u usmjerenju i dodjeli proračunskih sredstava EU-a. EGSO snažno preporučuje jačanje sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) i privremeno proširenje gornje granice potrošnje proračunskih sredstava na 2 %, čime bi se osigurala potrebna fiskalna sredstva te bi se moglo poduprijeti izdavanje zajedničkih obveznica u okviru snažnog plana oporavka.

1.2. Odbor pozdravlja nedavni sporazum Euroskupine ⁽¹⁾ kojim je predloženo 540 milijardi EUR za pružanje potpore radnicima, poduzećima i državama članicama, uz prihvaćanje veće fleksibilnosti pravila EU-a o europskom fiskalnom paktu.

1.3. Vijeće EU-a trebalo bi prije ljetne stanke postići dogovor o Fondu za oporavak ⁽²⁾ i VFO-u, u skladu s prijedlogom Europske komisije od 27. svibnja, kako bi se otvorio put gospodarskom oporavku Europe i ojačala zelena i digitalna tranzicija predviđena u europskom zelenom planu.

1.4. Odbor također pozdravlja brz i usklađen odgovor kojim je pokazana solidarnost svih uključenih institucija EU-a ⁽³⁾.

1.5. Pojava koronavirusa snažno će i negativno utjecati na postizanje ciljeva održivog razvoja i ciljeva europskog zelenog plana. Iz tog razloga EGSO insistira na potrebi da se što je prije moguće suočimo s ovom prijetnjom na koju treba hitno odgovoriti, kao i na tome da napore u pogledu oporavka bez nepotrebnog odlaganja usmjerimo na ciljeve održivog razvoja i na zeleni plan.

⁽¹⁾ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/04/09/report-on-the-comprehensive-economic-policy-response-to-the-covid-19-pandemic>

⁽²⁾ „Next Generation EU” u iznosu od 750 milijardi EUR

⁽³⁾ To su: prijedlozi Europske komisije za optimalno korištenje postojećeg proračuna na sveobuhvatan, pristupačan i fleksibilan način, konkretno Fond solidarnosti EU-a, Inicijativa za ulaganja kao odgovor na koronavirus (paketi I. i II.) i ponovno aktiviranje Instrumenta za hitnu potporu (ESI), Instrument za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE), Fond europske pomoći za najpotrebitije (FEAD); program hitne kupnje (PEPP) Europske središnje banke, zbog pandemije, uz primjenu proširenih prihvatljivih vrijednosnih papira i olakšavanjem kolaterala; uloga nadzornih tijela u pravodobnom postupanju s regulatornim financijskim zahtjevima; inicijativa Europske investicijske banke (EIB) za stvaranje paneuropskog jamstva usmjerenog na MSP-ove; Inicijativa za odgovor na krizu Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT).

1.6. Osim privremenih mjera solidarnosti, EGSO poziva na ponovno pokretanje europske funkcije stabilizacije ulaganja, kao i na hitnu provedbu proračunskog instrumenta za konvergenciju i konkurentnost (BICC) uz povećanje njegova iznosa u okviru VFO-a za razdoblje 2021. – 2027.

1.7. Kako bi se građani u svojoj raznolikosti zajedno s nacionalnim, regionalnim i lokalnim tijelima, socijalnim partnerima, organiziranim civilnim društvom i industrijom objedinili u usku suradnju s institucijama EU-a i savjetodavnim tijelima, potreban je novi zeleni i socijalni plan.

1.8. Plan ulaganja za održivu Europu prva je sveobuhvatna mjera politike koja ispunjava vrlo ambiciozne ciljeve ugljične neutralnosti do 2050. u skladu sa zelenim planom EU-a.

1.9. Iako pozdravlja ambicije zelenog plana, EGSO izražava žaljenje zbog manjka dosljednosti u dodjeljivanju proračunskih sredstava u okviru sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira, koja su znatno manja od 1,3 % BND-a država članica, što je bio zahtjev Europskog parlamenta i EGSO-a kako bi se zajamčilo da se svakom pojedinačnom mjerom može ostvariti puno područje primjene bez žrtvovanja ostalih mjera.

1.10. EGSO također izražava sumnju u djelotvornost uključivanja klimatskih pitanja u sve programe EU-a te poziva države članice da uključe organizacije civilnog društva u poticanje potrošnje EU-a koja je otporna na klimatske promjene. Glavni postupci u kojima bi skupine za zaštitu okoliša i skupine za prava građana mogle sudjelovati su nacionalni energetske i klimatski planovi i nacionalni programi reformi.

1.11. EGSO pozdravlja Mehanizam za pravednu tranziciju, ali izražava žaljenje zbog njegovih nedostatnih proračunskih sredstava (7,5 milijardi EUR za postizanje financiranja vrijednog 100 milijardi EUR). To će biti potrebno kompenzirati prijenosima iz EFRR-a/fonda ESF+ i sufinanciranjem država članica, kao i, pretpostavlja se, velikim privatnim ulaganjima i instrumentom za financiranje javnog sektora s EIB-om.

1.12. Uspjeh u ovom području ovisi o savezima (cilj održivog razvoja UN-a br. 17, „Partnerstvo za ciljeve”) između privatnog i javnog sektora u smislu financiranja i zajedničkih odgovornosti, što se odražava u procvatu tržišta zelenih obveznica.

1.13. EGSO podržava holistički pristup i pozdravlja poticaje za javna i privatna ulaganja i financiranje, osobito za zelenu javnu nabavu te očekivanu potporu putem fleksibilnijih pravila o državnoj potpori.

1.14. EGSO također podupire poboljšanje fiskalnog upravljanja EU-a uzimajući u obzir rizike održivosti, iskustva stečena iz postupaka provjere najboljih praksi dodjele zelenih proračunskih sredstava i fiskalnih planova. Nadalje, kako bi se upotpunila politika poticaja, potreban je prikladni porezni tretman za skupno financiranje i donacije.

1.15. Za razvoj učinkovite i integrirane unije tržišta kapitala i bankovne unije, koji obuhvaćaju sve države članice i koji su usmjereni na daljnje usklađivanje, potrebno je dovršiti europsku ekonomsku i monetarnu uniju (reforma Ugovora o ESM-u usporedo s proračunskim instrumentom za konvergenciju i konkurentnost i europskim sustavom osiguranja depozita (EDIS)).

1.16. EGSO poziva na poboljšanje postupka europskog semestra povezanog sa zelenim planom stavljanjem ciljeva održivog razvoja u središte politika EU-a, kao i na sveobuhvatniju taksonomiju EU-a koja bi obuhvatila socijalnu dimenziju.

1.17. EGSO smatra da bi javni i privatni sektori trebali primjenjivati iste standarde, ne samo u smislu taksonomije, nego i u pogledu objavljivanja nefinancijskih informacija. EGSO pozdravlja sljedeće preispitivanje Direktive o objavljivanju nefinancijskih informacija, koje treba biti dovoljno detaljno da poduzeća uvjeri u važnost razumijevanja stvarnih učinaka tih informacija. To bi trebalo biti povezano s provedbom standardiziranih odredbi o zaštiti okoliša i socijalnih odredbi u javnoj nabavi.

1.18. EGSO poziva na temeljitiju i bolju uporabu javnih statističkih izvora, čime se jača uloga Eurostata i javnih registara u svrhu pružanja pouzdanih podataka povezanih s učinkovitosti „u pogledu održivosti”.

1.19. EGSO ističe važnost pružanja točnih, lako dostupnih informacija svim potencijalnim korisnicima kako bi se dodatno olakšala prilagođena savjetodavna i tehnička pomoć. Nitko ne bi smio biti zapostavljen!

1.20. Da bi se prijelaz na zelenije i pravednije gospodarstvo mogao ostvariti, potrebne su prave vještine za zelene poslove. EGSO se zalaže za jasne strategije za predviđanje vještina i strukovno osposobljavanje uz pripadajuće planove kako bi radna snaga postala i ostala prilagođena budućim potrebama u svim djelatnostima.

1.21. EGSO predlaže da države članice EU-a poboljšaju programe financijskog obrazovanja uključivanjem održivog financiranja. Također potiče javne uprave na svim razinama da uvedu porezne olakšice za poduzeća i pojedince kako bi ulagali u zelene inicijative sa socijalnim učinkom.

2. Kontekstualni okvir

2.1. Plan ulaganja za europski zeleni plan, poznat i kao Plan ulaganja za održivu Europu, prvi je konkretan odgovor politike kojim se žele ostvariti vrlo ambiciozni ciljevi ugljične neutralnosti kako su definirani europskim zelenim planom. Naime, radi se o ulagačkom stupu europskog zelenog plana koji djeluje s očekivanom dodatnom dodjelom ulaganja u iznosu od 260 milijardi EUR godišnje do 2030., odnosno oko 1,5 % BDP-a u pogledu dodatnih godišnjih ulaganja u energetski i prometni sustav te povezanu infrastrukturu samo u razdoblju od 2020. do 2030.

2.2. Da bi taj koncept bio uspješan, od ključne je važnosti uključivanje izvora privatnog kapitala. Taj koncept predstavlja novi oblik društvenog ugovora između privatnog i javnog sektora u svrhu financiranja projekata od najveće važnosti koji su korisni za javni interes.

2.3. Višegodišnjim financijskim okvirom 2021. – 2027. (VFO) utvrđen je općeniti cilj namjene 25 % sredstava za uključivanje klimatskih ciljeva u sve programe EU-a. Ne smijemo izgubiti zamah u ostvarivanju stvarne i temeljite provedbe europskog zelenog plana, u okviru kojega treba pristupiti rješavanju tog velikog planetarnog izazova s političkim ambicijama i visokom razinom tehničke učinkovitosti. Europski zeleni plan može se smatrati okosnicom buduće ekonomske paradigme EU-a, potencijalnim polazištem za korjenite promjene i prekretnicom. Osim toga, mogao bi biti simbol zajedničke europske dodane vrijednosti i globalnog vodstva EU-a.

2.4. Potrebno je objediniti financijska sredstva i prikladne instrumente, koje treba koordinirati s državama članicama, njihovim regijama i gradovima, te proširiti prema međunarodnom okruženju. U tu svrhu okvirni plan za zeleni plan obuhvaća ključna djelovanja u području klime, energije, mobilnosti, industrijske strategije za čisto i kružno gospodarstvo, poljoprivredne politike, bioraznolikosti i digitalizacije, uključivanja održivosti putem plana ulaganja za europski zeleni plan i obnovljene strategije za održivo financiranje. To je ključna sastavnica mehanizma, kojim se želi mobilizirati jedan bilijun EUR privatnih i javnih održivih ulaganja do 2030. te uzeti u obzir posljedični društveni učinci.

2.5. Cilj Mehanizma za pravednu tranziciju (MPT), uključujući Fond za pravednu tranziciju⁽⁴⁾ (FPT), koji treba pridodati prijedlogu Komisije za sljedeći VFF, jest ostvarenje 100 milijardi EUR ulaganja, koja će se mobilizirati u razdoblju od 2021. do 2027. On bi trebao doprinijeti ublažavanju socioekonomskog, radnog i okolišnog učinka tranzicije na klimatsku neutralnost Unije na regionalnoj razini.

2.6. Isto tako, za tranziciju EU-a prema klimatskoj neutralnosti Fond za inovacije i Fond za modernizaciju dodatno će se financirati iz dijela prihoda od sustava trgovanja emisijama ugljika (najmanje 25 milijardi EUR u idućih deset godina). Međutim, Fond za modernizaciju relevantan je samo za deset država članica EU-a.

⁽⁴⁾ COM(2020) 22 final

3. Opće napomene

3.1. Europa se trenutačno suočava sa zdravstvenom i ekonomskom izvanrednom situacijom uzrokovanom pandemijom koronavirusa. Odgovor na nju sve europske institucije moraju koordinirati sve dok je to potrebno.

3.2. EGSO pozdravlja znatna sredstva dodijeljena za rješavanje zdravstvene i gospodarske krize, pomoć državama članicama u jačanju resursa namijenjenih ulaganju, jamčenje likvidnosti trgovačkih društava⁽⁵⁾, zadržavanje radnih mjesta i zaštitu nezaposlenih. Te bitne korake trebalo bi pratiti usvajanje europskog sustava reosiguranja za slučaj nezaposlenosti.

3.3. Za uspjeh u ovom polju od ključne su važnosti 20 milijuna europskih trgovačkih društava, ali mobilizirana ulaganja moraju odgovarati opsegu izazova. U tom je pogledu presudno da države članice i institucije EU-a budu spremne na nadilaženje razlika.

3.4. U međuvremenu bi financiranje EU-a trebalo biti strukturirano na način da se izbjegavaju udvostručenje i preklapanje, kako bi se odražavali prijedlozi Komisije⁽⁶⁾.

3.5. EGSO dovodi u pitanje stvarnu sposobnost prijedloga Komisije o VFO-u za razdoblje od 2021. do 2027. da ispuni zahtjeve predviđene Planom ulaganja za europski zeleni plan. Nakon što je utvrđeno da je do 2030. potrebno 2,6 bilijuna EUR „dodatnih ulaganja”, bilijun EUR potrebnih za plan daleko je od ostvarivanja cilja. Nedovoljna točnost nekih od predviđenih mehanizama i programa otežava sagledavanje njegova stvarnog opsega.

3.6. EGSO preporučuje pružanje više pojedinosti o financijskom okviru Plana ulaganja za održivu Europu. Primjerice, sva tri glavna stupa Mehanizma za pravednu tranziciju ovise o vrlo ambicioznim uvjetima, osobito o samom Fondu za pravednu tranziciju, kao i o očekivanom učinku poluge mehanizma za javni sektor koji se temelji na EIB-u.

3.7. EGSO poziva na konkretniji opis posebnog aranžmana zelenog plana predloženog za program InvestEU.

3.8. EGSO izrazito cijeni uspostavu dodatnih preduvjeta i pojednostavljenje za snažnija privatna ulaganja, osobito za zelene obveznice. Empirijska analiza jasno pokazuje da su tijekom posljednjih godina obveznice postale zaista zelene. Uporabom zelenih obveznica jača se ugled izdavatelja (osvjiještenost o klimatskim pitanjima i predanost održivosti). Zelene obveznice postale su popularne među širokim rasponom ulagača, od domaćih do međunarodnih ulagača i ulagača u području okoliša, socijalnih pitanja i upravljanja. Osim toga, velike investicijske banke pokazuju sklonost za povećanu stopu izdavanja zelenih obveznica i na taj način pomažu širenju zelenog mentaliteta.

3.9. EGSO pozdravlja fleksibilan skup pravila o državnoj potpori povezanih s ulaganjima zbog njihova doprinosa ostvarivanju ciljeva zelenog plana i zalaže se za davanje više prostora MSP-ovima kako bi im se omogućio prijelaz na kružno poduzeće. Tijekom oporavka nakon krize koronavirusa EU bi također trebao razmotriti, kao privremeno sredstvo, ono što bi se moglo nazvati „socijalnim i zelenim zlatnim pravilom”, prema kojem bi se od fiskalnih pravila izuzela ulaganja izravno usmjerena na ublažavanje učinaka klimatskih promjena i smanjenje socijalnih nejednakosti i siromaštva (čijem rješavanju se nakon financijske krize još uvijek uglavnom nije pristupilo). Time bi se doprinijelo poticanju prijeko potrebnih ulaganja tijekom gospodarskog oporavka nakon COVID-a 19, a istodobno pomoglo u rješavanju posljedica klimatskih promjena i u jačanju socijalne kohezije u cijelom EU-u.

3.10. Posvećenost Komisije ostvarenju zelenog financiranja i ulaganja uz istodobno osiguranje pravedne tranzicije za zahvaćene sektore i regije trebala bi omogućiti svim vrstama poduzeća da od nje ostvaruju korist te bi je trebalo poticati i koristiti kao priliku za lokalne vlasti da uspostave partnerstva s inicijativama zajednice, kao što su zadruge za obnovljivu energiju.

⁽⁵⁾ Prilagodbe bonitetnih pravila za bankarstvo radi maksimalnog povećanja kapaciteta kreditnih institucija za kreditiranje i apsorpciju gubitaka uz istodobno osiguravanje njihove trajne otpornosti.

⁽⁶⁾ Mišljenje EGSO-a od 19. rujna 2018. o višegodišnjem financijskom okviru nakon 2020. (SL C 440, 6.12.2018., str. 106.).

3.11. Okolišnu ambiciju okvirnog plana za europski zeleni plan u pogledu poticanja vanjskih partnera EU-a da se pobrinu za kompatibilnost djelovanja trebalo bi pretočiti u koaliciju zemalja za klimu koja, u skladu s preporukama dobitnika Nobelove nagrade Tirolea (2017.) i Nordhausa (2018.), razvrstava zemlje ovisno o stakleničkim plinovima koje ispuštaju, kako bi se Svjetsku trgovinsku organizaciju potaknulo na uvođenje davanja za ugljik. Mehanizam „donje granice cijene ugljika” mogao bi se provesti u okviru sustava EU-a za trgovanje emisijama ili direktive o oporezivanju energije, koju u okviru europskog zelenog plana treba preispitati.

4. Posebne napomene

4.1. Jamčenje proračunske učinkovitosti

4.1.1. U svrhu ublažavanja pandemije COVID-a 19, EGSO cijeni sve predložene mjere namijenjene pružanju potpore za likvidnost za sektore i poduzeća s pomoću instrumenata EIB-a koji se temelje na jamstvu, što bi također moglo potaknuti njezinu preobrazbu u banku EU-a za klimu.

4.1.2. Jedna od glavnih pouka ove izvanredne ljudske i gospodarske krize uzrokovane pandemijom koronavirusa jest da nam je potrebna ojačana europska funkcija stabilizacije ulaganja koja može reagirati s odgovarajućim javnim ulaganjem u konkretne izazove u pojedinoj zemlji. Potrebne su i mjere kojima će se državama članicama pomoći da poboljšaju upotrebu svojih poreznih sustava i poticaja javne politike⁽⁷⁾ za oživljavanje gospodarstva.

4.1.3. EGSO također ističe da bi predviđena reforma Ugovora o Europskom stabilizacijskom mehanizmu (ESM) trebala ići ruku pod ruku s proračunskim instrumentom za konvergenciju i konkurentnost i europskim sustavom osiguranja depozita (EDIS). Već su uloženi značajni naponi u smislu smanjenja rizika u bankarskom sektoru (smanjenje broja loših kredita, jačanje minimalnih zahtjeva za vlastita sredstva i prihvatljive obveze, stečajni mehanizam itd.).

4.1.4. EGSO je uvelike suglasan s ulogom Europske investicijske banke (EIB) kao banke Unije za klimu i priznaje važnost suradnje s ostalim financijskim ustanovama. U skladu s načelom proporcionalnosti potrebno je zajamčiti dostatnu likvidnost za sve potencijalne banke koje bi mogle sudjelovati u mjerama zelenog plana.

4.2. Optimiziranje učinkovitosti predviđenih instrumenata i alata kojima se preusmjerava postupak europskog semestra postavljanjem ciljeva održivog razvoja u središte donošenja politika i djelovanja EU-a

4.2.1. Postoji potreba za dobrom i ambicioznom taksonomijom održivih aktivnosti, uključujući socijalne aspekte i stvaranje sinergija i konfluencije s napretkom Ujedinjenih naroda putem ispravne integracije ciljeva održivog razvoja u europski semestar. Odluke o načinu trošenja sredstava EU-a za oporavak trebale bi se temeljiti na taksonomiji zelenog financiranja na razini EU-a, čiji je cilj nagrađivanje ulaganja u čiste tehnologije.

4.2.2. EGSO poziva na temeljitiju i bolju uporabu javnih statističkih izvora, čime se jača uloga Eurostata u pružanju pouzdanih podataka povezanih s učinkovitosti „u pogledu održivosti”. Potrebno je poboljšati poveznicu s pokazateljima uspješnosti ciljeva održivog razvoja UN-a i odredbama EIB-a.

4.2.3. Potrebna su tehnološka rješenja za dobivanje „detaljnih podataka” raznolikog podrijetla (uključujući i geoprostornu lokaciju) i za rad na usporedivosti među zemljama. S druge strane, preispitivanje Direktive o nefinancijskim informacijama (2014/95/EU) moglo bi doprinijeti objavljivanju standardiziranih visokokvalitetnih informacija koje su potpunije, relevantnije i usporedivije zahvaljujući usklađenoj metodologiji⁽⁸⁾, uzimajući u obzir preporuke Radne skupine za objavljivanje financijskih informacija povezanih s klimatskim promjenama.

⁽⁷⁾ U svrhu rješavanja pitanja pozitivnih vanjskih učinaka.

⁽⁸⁾ Mišljenje EGSO-a od 17. listopada 2018. „Akcijski plan o financiranju održivog rasta” (SL C 62, 15.2.2019., str. 73.).

4.2.3.1. Objavlivanje nefinancijskih informacija trebalo bi biti otvoreno MSP-ovima, uz pružanje tehničke potpore za bilježenje ključnih podataka koji se mogu lako prikupiti (kako bi se izradili ključni pokazatelji uspješnosti ⁽⁹⁾).

4.2.4. Dinamična taksonomija održivih aktivnosti: potrebno je vrednovati i integrirati tržišne prakse koje prate snažne pokazatelje učinka. EGSO naglašava važnost tržišnih ispitivanja pri odabiru prikladnih projekata ⁽¹⁰⁾.

4.2.4.1. EGSO ističe da je uporaba preciznijih metodologija, ako su dostupne, od iznimne važnosti u svrhu izrade sustava bodovanja koji se temelje na pouzdanim informacijama koje trgovačka društva pružaju u okviru poštovanja svih normi u vezi s financijskim proizvodima (oznake, zelene obveznice i referentne vrijednosti za održivost) predviđenim Akcijskim planom za održivo financiranje.

4.2.4.2. Potrebne su povratne informacije o postupku preispitivanja izračuna učinaka koje provode različite skupine Ujedinjenih naroda za izradu nacrtu (osobito u pogledu poreza na ugljik i trgovanja emisijama ugljika, koji predstavljaju ključni aspekt za pouzdane održive referentne vrijednosti).

4.2.5. EGSO pozdravlja plan za povećanje ciljeva smanjenja emisija stakleničkih plinova EU-a za 2030., za koji je provedena procjena učinka, a čija se objava očekuje do ljeta 2020., uključujući analizu potreba za ulaganjima. Nadalje, EGSO također poziva na utvrđivanje učinka povezanog s napretkom u provedbi Programa UN-a za održivi razvoj do 2030. i europskog stupa socijalnih prava.

4.2.6. Institucije za reviziju i druga tijela za nadzor javnih tijela, kao što je Europski revizorski sud, također bi trebali imati komplementarnu ulogu u praćenju socijalnih učinaka navedenih ciljeva smanjenja.

4.2.7. EGSO ističe potencijal velikih količina podataka i umjetne inteligencije za usklađivanje preferencija krajnjih ulagača s namjenom njihovih ulaganja. Također bi trebalo provesti analizu rješenja za strojno učenje kako bi se ulagački tokovi preusmjerili na konkretne sektore ili djelatnosti koji obuhvaćaju načela povezana s okolišem, socijalnim pitanjima i upravljanjem.

4.3. Tehnička pomoć

4.3.1. Prethodna izgradnja kapaciteta Europske komisije i Europskog savjetodavnog centra za ulaganja predstavlja dobar temelj za uspostavu portfelja održivih projekata, ali moraju se primjenjivati bolje metodologije kojima se omogućuje stvarno preusmjeravanje financijskih tokova prema zelenom gospodarstvu.

4.3.2. EGSO je suglasan s uspostavom jedinstvene pristupne točke za olakšavanje pristupa financijama putem javnih i privatnih nositelja projekata i financijskih posrednika. Kad je riječ o MSP-ovima, EGSO podupire strukturnu suradnju s njihovim predstavničkim organizacijama.

4.4. Financijsko obrazovanje (istodobno s tehničkom pomoći)

4.4.1. Za građane, počevši od predškolskog uzrasta: europski građani sve više žele da njihova štednja i ulaganje budu povezani s društvenim i okolišnim ciljevima. Financijska pismenost (bolje razumijevanje načina na koji financije funkcioniraju) može biti korisna za osnaživanje građana i ukazati im na pitanja održivih financija, što podrazumijeva i definiranje odgovarajuće uloge financija u društvu.

4.4.2. To je relevantno za sva tehnička tijela uključena u postupak zelenog plana i za relevantne organizacije civilnog društva.

⁽⁹⁾ Ključni pokazatelji uspješnosti.

⁽¹⁰⁾ Mišljenje EGSO-a od 17. listopada 2018. „Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi programa InvestEU” (SL C 62, 15.2.2019., str. 131.).

4.5. Održivost vještina za poduzeća

4.5.1. EGSO naglašava da su za usvajanje i širenje čistih tehnologija potrebne vještine u primjeni, usvajanju i održavanju tehnologije. Vještine su također od ključne važnosti za gospodarstva i poduzeća te radnike i poduzetnike kako bi se mogli brzo prilagođavati promjenama koje donose okolišne politike ili klimatske promjene. Da bi se prijelaz na zelenije gospodarstvo mogao ostvariti, potrebne su prave vještine za zelene poslove.

4.5.2. EGSO ističe da je za prilagodbu radnim mjestima i uvjetima za zapošljavanje koji se mijenjaju ključno da se radnici stalno osposobljavaju u novim vještinama potrebnima u zelenom gospodarstvu. Trebala bi postojati jasna strategija u pogledu predviđanja vještina i plana za vještine kako bi radna snaga postala i ostala prilagođena budućim industrijskim potrebama; prema tome, ulaganje u obrazovanje i osposobljavanje, kao i jačanje kulture cjeloživotnog učenja, trebali bi biti temelj regionalne pravedne tranzicije.

4.6. Društveno odgovorna javna nabava

4.6.1. Društveno odgovorna javna nabava predstavlja temelj za ekološku tranziciju administracija i borbu protiv korupcije, uključujući promicanje održive prakse putem pružatelja usluga.

4.6.2. EGSO podržava minimalne obavezne zelene kriterije ili ciljeve za javnu nabavu u sektorskim inicijativama, financiranje sredstvima EU-a ili zakonodavstvo za pojedine proizvode uz upotrebu okolišnih pokazatelja s obzirom na napredak taksonomije EU-a. U tom su pogledu potrebni sveobuhvatniji, transparentniji i pojednostavljeni sustavi informiranja o eko-oznakama (ELIS) koji pokazuju usklađenost sa strogim ciljevima održivosti.

4.7. Mehanizam za pravednu tranziciju

4.7.1. EGSO pozdravlja Mehanizam za pravednu tranziciju, koji ima golemi potencijal za olakšavanje zelene tranzicije u određenim sektorima i regijama. EGSO primjećuje da on ne smije biti ograničen na financiranje postupaka dekarbonizacije i da bi ga trebalo provoditi paralelno s *ad hoc* stabilizacijskim mehanizmima, što donosi koristi za ostale sektore i regije koje se suočavaju s nepovoljnim gospodarskim situacijama i kojima su potrebne strukturne reforme.

4.7.2. Mehanizam za pravednu tranziciju predstavlja uravnoteženu kombinaciju subvencija i financijskih instrumenata, među programima kojima se upravlja centralizirano ili zajednički, među različitim vrstama financijskih izvora, kao i vještina i odgovornosti na nekoliko razina (na razini Unije, na nacionalnoj, regionalnoj i općinskoj razini). Stoga će za tu originalnu kombinaciju biti potrebna nova razina upravljanja i rukovođenja.

4.7.3. U okviru Mehanizma za pravednu tranziciju bit će potrebno stvoriti nova kvalitetna radna mjesta u zahvaćenim regijama. EGSO ističe da je Međunarodna organizacija rada već prepoznala jaz u vještinama kao značajno usko grlo u brojnim sektorima, kao što su obnovljiva energija, energetska i resursna učinkovitost, energetska obnova zgrada, izgradnja zgrada nulte energije, okolišne usluge i proizvodnja.

4.7.4. EGSO poziva na veliku dosljednost predviđenog Akcijskog plana za socijalno gospodarstvo 2021. i Plana ulaganja za europski zeleni plan kako bi se ulaganja u socijalno gospodarstvo uključila u provedbu Mehanizma za pravednu tranziciju.

4.7.5. U okviru Mehanizma za pravednu tranziciju također valja uzeti u obzir prethodne napore zemalja i njihovih regija u pogledu dekarbonizacije, od 1990. godine ⁽¹⁾, kako bi one također imale pristup sredstvima i kako činjenica da su to provele ranije ne bi na njih negativno utjecala. U tu bi svrhu Eurostat trebao poboljšati objavu svojih pokazatelja regionalne konvergencije i divergencije (uključujući gubitak i starenje stanovništva) kako bi ta područja također ostvarila koristi.

⁽¹⁾ Pokrajine zahvaćene prekidom djelatnosti rudarstva u skladu s Odlukom Vijeća 2010/787/EU.

4.8. *Globalni napor koji se ulaže putem međunarodne suradnje*

4.8.1. EGSO pozdravlja nedavnu uspostavu Međunarodne platforme za održivo financiranje ⁽¹²⁾, u okviru koje se privatni kapital povećava prema okolišno održivim financijama na globalnoj razini. Taj forum također bi trebalo koristiti za poticanje međunarodnog usvajanja sustava trgovanja emisijama.

4.8.2. EGSO također ističe potrebu okolišnih i klimatskih ulaganja za pružanje potpore djelovanjima izvan EU-a, osobito u okviru strategije za Afriku.

4.8.3. U okviru globalnog odgovora na koronavirus, EGSO snažno podupire globalnu utrku u preuzimanju obveza na svjetskoj razini i globalne napore za prikupljanje sredstava za dijagnostiku, liječenje i cjepiva povezana s koronavirusom.

Bruxelles, 10. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽¹²⁾ Međunarodnu platformu za održivo financiranje 18. listopada 2019. pokrenula su javna nadležna tijela iz Argentine, Kanade, Čilea, Kine, Indije, Kenije, Maroka i Europske unije, koji predstavljaju gotovo polovicu svjetskih emisija stakleničkih plinova

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredbi (EU) br. 575/2013 i (EU) 2019/876 u pogledu prilagodbi kao odgovora na pandemiju bolesti COVID-19

(COM(2020) 310 final – 2020/0066 (COD))

(2020/C 311/10)

Glavni izvjestitelj: **Giuseppe GUERINI**

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 6.5.2020. Europski parlament, 13.5.2020.
Pravni temelj:	članci 114. i 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju
Odluka Predsjedništva Odbora:	30.4.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	10.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	208/2/5

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO pozdravlja prijedlog Europske komisije kojim se izmjenjuju uredbe (EU) br. 575/2013 i (EU) 2019/876 u pogledu prilagodbi kao odgovora na pandemiju bolesti COVID-19.

1.2. EU se suočava s krizom bez presedana, što iziskuje i jednako izvanredan odgovor. Ovaj prijedlog mora biti usvojen što je prije moguće kako bi se oslobođena sredstva mogla upotrijebiti na najdjelotvorniji način za suočavanje s trenutnim i budućim učinkom bolesti COVID-19.

1.3. EGSO se slaže s odlukom Bazelskog odbora za nadzor banaka (BCBS) da se odgodi provedba okvira Basel III+, što je odobrila i Europska komisija. Međutim, jednako je važno da ta odgoda ne bude samo potvrda postojećeg zakonodavstva. Stoga je primjeren prijedlog revizije direktiva i uredbi.

1.4. EGSO također smatra da je prije ponovnog pokretanja postupka provedbe, a u svrhu prilagodbe europskog regulatornog sustava, iznimno važno pažljivo ispitati promjene koje će u ovom teškom razdoblju nastupiti u okviru gospodarskih i financijskih institucija. Možda će biti potrebno provesti nove procjene učinka.

1.5. EGSO je također zabrinut zbog vjerojatnosti da se neće moći ispoštovati drugi regulatorni rokovi u ovoj fazi, s obzirom na operativne izazove s kojima se suočavaju i banke i vlasti. To je očito slučaj s novim okvirom za kamatni rizik u bankovnoj knjizi (IRRBB), koji bi se trebao primjenjivati od lipnja 2021. iako relevantna provedbena pravila još nisu dostupna. To se odnosi i na omjer neto stabilnih izvora financiranja (NSFR), koji bi se trebao primjenjivati od lipnja 2021.

1.6. Stoga bi možda trebalo predvidjeti razumnu odgodu za CRR II i CRD5, za smjernice Europskog nadzornog tijela za bankarstvo (EBA) o podrijetlu i praćenju kredita, kao i za smjernice o novoj definiciji statusa neispunjenja obveza ili, kao u slučaju NSFR-a, trogodišnje razdoblje postupnog uvođenja (slično LCR-u), čime bi se zadržala prvotna namjera zakonodavaca da bankama od dana usvajanja daju rok od jedne godine za provedbu novih pravila.

1.7. To treba uzeti u obzir i kad je riječ o usklađenosti s obvezama uvedenima Direktivom (EU) 2019/879 Europskog parlamenta i Vijeća i Uredbom (EU) 2019/877 u pogledu kapaciteta pokrivanja gubitaka i dokapitalizacije kreditnih institucija. S obzirom na pritisak koji se vrši na kreditne aktivnosti i imajući u vidu zahtjeve samih nadzornih tijela da se upotrebljavaju zaštitni slojevi kapitala kako bi se izbjegla kreditna kriza, bilo bi primjereno preispitati i u skladu s tim odgoditi rokove utvrđene u prethodno navedenoj Direktivi i Uredbi u pogledu postizanja obvezujućih ciljeva minimalnih zahtjeva za regulatorni kapital i prihvatljive obveze (MREL).

1.8. EGSO se slaže s prijedlogom Komisije da se prilagode prijelazni aranžmani kojima se kreditnim institucijama dopušta ublažavanje učinka rezervacija i prilagodbi vrijednosti za kreditni rizik (ECL) na regulatorni kapital u skladu s MSFI-jem 9. Međutim, EGSO smatra da je taj prijedlog tek prvi korak prema cilju ublažavanja učinaka recesije, ali da nije učinkovit i prikladan za održavanje ravnopravnih uvjeta među europskim posrednicima. Stoga smatra da su mjere kojima se prijedlog može dopuniti sljedeće:

- proširenje „nove” dinamičke komponente izmjerene 1. siječnja 2020. na kredite koji su postali neprihodonosni 1. siječnja 2020. (ili drugog datuma koji se smatra prikladnim i u skladu s datumom početka pandemije);
- nezamjenjivanje skalirajućeg faktora jedinstvenim ponderiranjem od 100 %, što bi se koristilo za financiranje malih ulagatelja. Time se ne bi prepoznala različita rizičnost svojstvena kategorijama tipičnih zajmoprimaca komercijalnih banaka i, u mnogo većoj mjeri, lokalnih banaka. To se posebno odnosi na kućanstva i MSP-ove. U pogledu kapitalnih zahtjeva, postoji poseban bonitetni tretman za izloženost koja je povezana s tom kategorijom zajmoprimaca. Osim toga, zamjena skalirajućeg faktora jedinstvenim ponderiranjem od 100 % predstavljala bi značajne, a ponekad i nepremostive posljedice kada se to pravilo u praksi primijeni na banke koje koriste standardnu metodu i primjenjuju protokolarni postupak za potrebe izvješćivanja. Kao alternativa odredbi koju je predložila Komisija, a u svrhu pojednostavljenja postupka, mogla bi se razmotriti mjera koja se odnosi na postupanje s povezanim oporezivanjem kako je navedeno u stavku 7. točki (a), umjesto brisanja točke (b);
- produljenje razdoblja postupnog uvođenja koje se primjenjuje i na statičku komponentu izmjerenu 1. siječnja 2018. (što uključuje i učinke različitog postupka ocjenjivanja u „scenariju prodaje” i oslabljenih položaja, koji su sada najznačajnija komponenta cjelokupnog iznosa unesenog u FTA) do 2024., uz lineariziranje postotaka zaostajanja tijekom najduljeg preostalog vremenskog razdoblja, kako je već predviđeno za dinamičku komponentu (2022. – 2024.).

1.9. EGSO smatra korisnim da se tretman koji je trenutačno primjenjiv na izloženosti neprihodonosnim kreditima, zajamčene ili osigurane od strane službenih agencija za kreditiranje izvoza (ECA), proširi na kredite koji su postali neprihodonosni zbog učinka pandemije bolesti COVID-19 i koji su pokriveni različitim sustavima jamstava koje su uspostavile države članice. Međutim, ako je svrha ove izmjene prepoznati da javna jamstva imaju isti učinak ublažavanja rizika kao i ona koja osiguravaju agencije za kreditiranje izvoza, trebalo bi uskladiti i vremenske okvire. Naime, ako je cilj potpuno usklađivanje tretmana tih jamstava, trebalo bi izmijeniti i sedmogodišnji rok primjene koji je predložila Komisija.

1.10. S obzirom na to da je potrebno uložiti sve napore kako bi se banke potaknule da bolje podupru realno gospodarstvo, EGSO podržava prijedlog da se pomaknu unaprijed datumi primjene za neke od najispravnijih kalibracija apsorpcije kapitala koje su predviđene u CRR-u, ali još nisu primjenjive, kao što su odredbe o tretmanu određenih vrsta zajmova osiguranih mirovinama ili plaćama ili pomoćni faktor za MSP-ove ili novi pomoćni faktor za financiranje infrastrukture.

1.11. Ulaganja u infrastrukturu bit će od velike važnosti u sljedećem razdoblju i stoga EGSO smatra da je potrebno pojednostavljenje složenih i opterećujućih kriterija utvrđenih u članku 501. točki (a) CRR-a koji se odnose na projekte koji bi olakšali njihovo priznavanje u cilju primjene povlašćenih bonitetnih tretmana predviđenih u tu svrhu (na primjer, uklanjanjem zahtjeva iz točaka (b), (d), (g), (i), (l) iz stavka 1. i točke (a) iz stavka 2.

1.12. U širem kontekstu revizije višegodišnjeg proračuna EU-a ključna je nova strategija oporavka koju je najavila Komisija i ponovno prihvatio Europski parlament. Tom bi se strategijom trebao nadopuniti Plan ulaganja za europski zeleni plan, koji je pokrenut u prvom tromjesečju 2020. kao potpora prijelazu na održivo europsko gospodarstvo.

1.13. Kad je riječ o pomoćnim faktorima u CRR-u, EGSO podržava potrebu za uvođenjem zelenog i socijalnog pomoćnog faktora kojim bi se smanjila apsorpcija kapitala za financiranje koje banke osiguravaju poduzećima socijalne ekonomije i onima istinski uključenim u programe održivog i uključivog razvoja.

1.14. Kad je riječ o regulatornom okviru za neprihodonosne kredite, valja napomenuti kako je neizbježno da će bolest COVID-19 na brojne načine utjecati na tržište tih kredita. U tom kontekstu i s obzirom na to da bi trenutačna izvanredna situacija neizbježno utjecala na tržište i usporila postupke prodaje, EGSO poziva na privremenu izmjenu Uredbe (EU) 2019/630 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu minimalnog pokrića gubitaka za neprihodujuće izloženosti.

1.15. Iznimno je važno uspostaviti privatna tržišta za neprihodonosne kredite sa što više sudionika i kupaca kako bi se izbjegao bilo kakav prijenos bogatstva iz bankovnog sektora u sektor fondova (koji ne podliježe istim pravilima), kao i prijenos iz lokalnih, nacionalnih i europskih gospodarstava na subjekte čije je pravno i porezno sjedište negdje drugdje.

1.16. EGSO smatra da je potrebno privremeno uvesti tzv. „bonitetni filter“, koji je već predviđen okvirom Basel II, kako bi se nerealizirana imovina i gubici uklonili iz bilance. Naime, jedan od učinaka pandemije jest i znatan porast volatilnosti čak i onih vrijednosnih papira koji su tradicionalno manje osjetljivi. U takvim tržišnim uvjetima i uzimajući u obzir znatnu potporu banaka javnom dugu, trebalo bi smanjiti učinke volatilnosti na vrijednosne papire koji nisu sadržani u knjizi trgovanja kako bi se povećala stabilnost regulatornog kapitala.

1.17. Uz prijedlog Komisije i s obzirom na tržišni rizik, u skladu sa smjernicama ESB-a objavljenim 16. travnja, okvir razine I. trebalo bi izmijeniti kako bi se uklonile postojeće veze između volatilnosti i apsorpcije kapitala banaka (što povećava rizičnost vrijednosti). To je nužno jer je zbog pandemije bolesti COVID-19 tržište već pokazalo visok stupanj volatilnosti, što je dovelo do znatnog povećanja apsorpcije kapitala institucija.

2. Opće napomene

2.1. Ozbiljne posljedice pandemije bolesti COVID-19 iziskuju donošenje hitnih mjera za potporu europskom gospodarstvu i ponovno pokretanje gospodarskih aktivnosti u državama članicama Unije. U tom je kontekstu iznimno važno spriječiti da recesija, bez odgovarajuće zakonodavne zaštite, ne dovede do daljnjeg smanjenja već narušene biološke raznolikosti bankovnog sektora EU-a: konkretno, smatramo da je potrebno zaštititi i ojačati posebnu ulogu banaka na razini Zajednice i teritorijalnih banaka, posebno onih s velikom fragmentacijom kapitala tipičnom za zadružne banke.

2.2. Europska komisija predstavila je 28. travnja 2020. paket bankovnih mjera osmišljenih kako bi se bankama olakšalo promicanje financiranja poduzeća i kućanstava namijenjenog ublažavanju znatnog ekonomskog učinka bolesti COVID-19. Paketom se potvrđuju nedavne izjave o korištenju fleksibilnosti u okviru računovodstvenih i bonitetnih pravila koje su došle od međunarodnih normativnih agencija irelevantnih europskih tijela, kao i određeni prijedlozi izmjena bankarskih pravila EU-a koje treba usvojiti bez odgode kako bi se poboljšala sposobnost bankovnog sustava da izdaje zajmove i apsorbira gubitke u kontekstu pandemije bolesti COVID-19, uz istodobno pridržavanje bonitetnih pravila.

2.3. EGSO pozdravlja prve mjere o kojima su odlučila i prve najave koje su objavila relevantna europska tijela, odnosno EBA, ESMA i ESB/SSM. Te odluke i smjernice za osiguravanje veće fleksibilnosti unutar postojećeg regulatornog okvira korak su u pravom smjeru za hvatanje u koštac s prvom fazom ovog izvanrednog stanja. EGSO se slaže s Komunikacijom Komisije u kojoj se nastoji osigurati ujednačenost u tumačenju i primjeni mjera koje poduzimaju različiti subjekti koji sačinjavaju europski sustav nadzornih tijela. Ujednačenost u tumačenju i primjeni osigurava veću djelotvornost mjera.

2.4. Međutim, EGSO smatra da predložene mjere neće biti dostatne za suočavanje s recesijom koja se očekuje nakon pandemije. Pandemija bolesti COVID-19 izvanredna je situacija koja sa sobom nosi ozbiljne gospodarske i socijalne posljedice. Sve europske institucije moraju reagirati kako bi se smanjio učinak na realno gospodarstvo, što uključuje i odvažne odluke o privremenoj obustavi plaćanja.

2.5. EGSO u tom kontekstu ističe da je posebna pažnja posvećena provedbi mjera restrukturiranja i instrumenata moratorija, njihovom utjecaju na moguću reklasifikaciju dužnika u skladu s bonitetnim pravilima i računovodstvenim standardima MSFI-ja, kao i postupanju s javnim jamstvima i neprihodonosnim kreditima.

2.6. EGSO naglašava da sve europske financijske institucije, kako bi se nosile s ovom krizom, uvode različite instrumente za potporu realnom gospodarstvu. Među ostalim, banke nude instrumente moratorija, mjere restrukturiranja, novčane predujmove za naknade za nezaposlene i druge oblike izvanredne pomoći društvima kapitala, poduzećima srednje tržišne kapitalizacije, MSP-ovima i kućanstvima. Ta se financijska pomoć temelji na nacionalnim uredbama ili dobrovoljnim programima.

2.7. Međutim, s obzirom na ozbiljne i dosad neviđene učinke aktualne pandemije, EGSO ponovno ističe da navedene mjere neće biti dovoljne.

2.8. S obzirom na navedeno, EGSO pozdravlja „Prijedlog u pogledu prilagodbi kao odgovora na pandemiju bolesti COVID-19” koji je Komisija objavila 28. travnja.

2.9. EGSO se slaže sa stajalištem da su neke ograničene izmjene specifičnih aspekata CRR-a potrebne ne samo kako bi se u potpunosti iskoristila fleksibilnost koju postojeći okvir omogućuje, nego i kako bi se maksimalno povećao kapacitet kreditnih institucija za podupiranje gospodarstva i apsorpciju gubitaka koji nastaju zbog pandemije bolesti COVID-19 i istodobno osigurala njihova trajna otpornost. Osim toga, BCBS je na međunarodnoj razini dogovorio jednogodišnju odgodu roka za provedbu završnih elemenata okvira Basel III, od kojih su neki već uvršteni u CRR, kao i veću fleksibilnost u pogledu učinka MSFI-ja 9 na kapital. Te promjene moraju se odražavati u postojećim pravilima.

2.10. Pandemija će u različitim aspektima i na brojne načine utjecati na tržište neprihodonosnih kredita. Dovoljno je prisjetiti se da je rad sudova tjednima bio obustavljen i/ili odgođen zbog čega su kasnili i postupci povrata neprihodonosnih kredita. Nadalje, izvansudski postupci povrata također će se morati sporije odvijati.

2.11. To će utjecati i na postupke prodaje neprihodonosnih kredita, a pad njihovih cijena trajat će najmanje 24 mjeseca. To bi moglo ići u dodatnu korist nebankovnih kupaca specijaliziranih za neprihodonosne kredite, koji ne podliježu europskim bonitetnim pravilima, što bi banke u EU-u stavilo u izrazito nepovoljan položaj i dovelo do prijenosa bogatstva iz bankovnog sektora na neregulirane subjekte, i to upravo u trenutku kada nam je potrebno da banke podrže gospodarski oporavak i ponište dividende.

2.12. U tom kontekstu i s obzirom na to da će aktualna kriza neminovno utjecati na tržište i usporiti postupke prodaje, EGSO poziva na privremenu izmjenu Uredbe o bonitetnom zaštitnom mehanizmu za neprihodonosne kredite, kako je prethodno opisano.

2.13. Članak 473.a CRR-a sadržava prijelazne aranžmane kojima se institucijama omogućuje da u svoj osnovni kapital ponovno uključe dio učinka rezervacija nastalog uvođenjem modela umanjenja vrijednosti ECL-a u skladu s MSFI-jem 9. Uvedenim odredbama prvenstveno se omogućuje djelomična neutralizacija učinka primjene novog modela umanjenja vrijednosti na izloženosti, a potom i ublažavanje učinka dodatnog povećanja devalvacija zabilježenog između dvije točke u vremenu.

2.14. Tom će se odredbom osigurati približavanje cilju ublažavanja kritičnih učinaka recesije, ali to nije dovoljno kako bi se zajamčilo održavanje ravnopravnih uvjeta među europskim kreditnim institucijama. Budući da će jedna od glavnih posljedica krize biti porast umanjenja vrijednosti, ublažavanje učinka krize koji se odnosi samo na komponentu prihodujuće izloženosti mora se proširiti na kredite koji su postali neprihodonosni nakon pojave pandemije u Europi (siječanj 2020.).

2.15. Kao što je već istaknuto, učinak pandemije na realno gospodarstvo izložit će socioekonomski sustav EU-a velikom opterećenju tijekom sljedećih nekoliko mjeseci. Nužno je promisliti o europskoj proizvodnoj strukturi u cijelosti. Stoga smatramo da taj golemi izazov može biti prilika za izgradnju okolišno održivijeg i socijalno uključivijeg europskog gospodarskog modela. U tom bi scenariju lokalne banke bilo kojeg pravnog statusa (bilo da se radi o kapitalu ili ljudima, tj. zadrugama), koje su po prirodi decentralizirane i široko rasprostranjene na cijelom području, mogle i trebale imati ključnu

ulogu u raspodjeli poticaja, budući da su one savršeno prilagođene ulozi lanca raspodjele vrijednosti od središnjih institucija do udaljenijih lokalnih zajednica. Iz tog će razloga biti potrebno prepoznati i ojačati stratešku važnost banaka u zajednici.

2.16. Ova pandemija s jedne je strane pokazala da je, na mjestima gdje postoji kohezivna društvena struktura i snažna prisutnost organizacija socijalne ekonomije, odgovor solidarnosti i u obliku socijalnih poduzeća bio važan čimbenik otpornosti, a s druge strane, da će prisutnost organizacija socijalnog poduzetništva biti od velike važnosti za pokretanje uključivog i održivog gospodarskog sustava, smanjujući rizik od urušavanja čitavih gospodarskih sektora. EGSO stoga podržava potrebu za uvođenjem zelenog i socijalnog pomoćnog faktora u CRR kojim bi se smanjila apsorpcija kapitala za financiranje koje banke osiguravaju poduzećima socijalne ekonomije.

2.17. Člankom 501.c CRR-a 2 predviđeno je da EBA do 2025. mora provesti detaljnu studiju kako bi se ispitalo postoji li opravdanje za uvođenje posebnog bonitetnog tretmana za izloženosti povezane s takvom imovinom ili aktivnostima.

2.18. EGSO smatra da bi taj pomoćni faktor trebalo uvesti prije 2025., jer bi čekanje dotad moglo biti predugo i kobno, kako bi se usvojila mjera potpore koja bi kreditnim institucijama omogućila izdavanje više zajmova i resursa tim strateškim sektorima koji se trenutačno suočavaju s poteškoćama.

2.19. Tijekom ove izvanredne situacije uvjerali smo se da socijalna poduzeća mogu osigurati veću otpornost zajednica kojima pružaju svoje usluge, kao i da su u mnogim slučajevima čak nadopunjavala ili zamjenjivala javne uprave kada one nisu bile u mogućnosti zadovoljiti potrebe građana. Stoga predlažemo da se znatno skрати rok koji su zakonodavci dali EBA-i te da se ubrza postupak uspostave pomoćnog faktora za održivost. Mikrobonitetnu perspektivu trebalo bi potom na odgovarajući način korigirati i uravnotežiti sa sistemskog, makrobonitetnog i socijalnog gledišta.

2.20. EGSO se slaže sa stajalištem Komisije da bi se određivanjem ranijeg datuma – 1. srpnja 2020. – primjene dvaju pomoćnih faktora (povlaštenog tretmana određene softverske imovine i povlaštenog tretmana određenih zajmova osiguranih mirovinama ili plaćama) oslobodila vlastita sredstva institucija, čime bi im se omogućilo da povećaju potrebno kreditiranje za vrijeme i nakon pandemije bolesti COVID-19. Očigledno je da bi pozitivan učinak imalo i pomicanje pomoćnih faktora ⁽¹⁾ za socijalnu ekonomiju i zeleno gospodarstvo na 1. siječnja 2021.

2.21. Prijedlozima Komisije za izmjene neće se bitno promijeniti bonitetni regulatorni okvir, ali bi se mogli olakšati zajednički napor za ublažavanje učinka pandemije, a time i brzi oporavak. S tim u vezi treba napomenuti da bi trenutačne krivulje rezervacija za neprihodonosne kredite trebalo odgoditi na razdoblje od 24 mjeseca kako bi se odgovorilo na potrebu da se osiguraju odgovarajući tokovi financiranja koji mogu ograničiti učinak pandemije. Ako se ne poduzmu ti koraci, banke bi se mogle suočiti s dva proturječna sustava poticaja koji proizlaze iz pravila: s jedne strane, sa svim mjerama čiji je cilj oslobađanje kapitala banaka za novo financiranje ili, u svakom slučaju, za izbjegavanje pretjeranog pritiska na kapital (kao što je revizija prijelaznih pravila o MSFI-ju 9) i, s druge strane, s pravilima čiji konačni ishod može dovesti do golemog pritiska na kapital ili u najmanju ruku obeshrabrili banke da pružaju financiranja u gospodarstvu pod pritiskom kako bi se izbjegle negativne posljedice na kapital. Bez revizije, bonitetni zaštitni mehanizam mogao bi predstavljati jedno takvo pravilo i obeshrabrili financiranje u uvjetima ekonomskog stresa i recesije. Prilagodba bi se trebala primjenjivati kako na osigurane tako i na neosigurane neprihodonosne kredite.

Bruxelles, 10. lipnja 2020.

*Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER*

⁽¹⁾ Vidjeti članak 501.c *Prudential treatment of exposures related to environmental and/or social objectives*.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu direktive Vijeća o izmjeni Direktive 2011/16/EU zbog hitne potrebe za produljenjem određenih rokova za podnošenje i razmjenu informacija u području oporezivanja u kontekstu pandemije bolesti COVID-19

(COM(2020) 197 final – 2020/0081 (CNS))

o prijedlogu odluke Vijeća o izmjeni direktiva (EU) 2017/2455 i (EU) 2019/1995 u pogledu datumâ prenošenja i početka primjene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19

(COM(2020) 198 final – 2020/0082 (CNS))

o prijedlogu uredbe Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2017/2454 u pogledu datumâ početka primjene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19

(COM(2020) 201 final – 2020/0084 (CNS))

(2020/C 311/11)

Glavni izvjestitelj: **Petru Sorin DANDEA**

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće, 13.5.2020. i 15.5.2020.
Pravni temelj:	članci 113. i 115. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju
Odluka predsjednika EGSO-a:	14.5.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	10.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja	218/2/6
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. S obzirom na krizu prouzročenu pandemijom bolesti COVID-19 i velike poremećaje u poslovnom okruženju zbog izvanrednih mjera koje su poduzele države članice, Europski gospodarski i socijalni odbor podržava paket mjera koji je predložila Europska komisija, a čiji je cilj produljenje određenih rokova za primjenu Direktive o administrativnoj suradnji u području oporezivanja (direktiva DAC) i odgađanje paketa o PDV-u u prekograničnoj e-trgovini.

1.2. Prema procjenama Komisije, odgađanje rokova predviđenih za primjenu sustava PDV-a na prekograničnu e-trgovinu u državama članicama uzrokovat će financijske gubitke od približno 3 milijarde EUR. Međutim, Komisija objašnjava da sustav neće moći ispravno funkcionirati sve dok sve države članice ne budu spremne. EGSO preporučuje da države članice poduzmu sve potrebne mjere kako bi sustav postao operativan čim se prevlada kriza koja je u tijeku.

1.3. Direktiva o administrativnoj suradnji u području oporezivanja i paket o PDV-u u prekograničnoj e-trgovini dio su pravila EU-a za borbu protiv izbjegavanja plaćanja poreza i utaje poreza. EGSO odaje priznanje Komisiji za napore koje je uložila u borbu protiv tih negativnih pojava, ali skreće pozornost na činjenicu da će samo bolja suradnja među državama članicama omogućiti postizanje uistinu značajnih rezultata. EGSO potiče države članice da u najkraćem mogućem roku postignu najveći mogući stupanj konsenzusa kako bi te mjere brzo postale primjenjive.

1.4. EGSO smatra da bi Europska komisija također trebala pružiti pomoć u osposobljavanju osoblja koje će koristiti novi informacijski sustav potreban za provedbu novog sustava PDV-a za prekograničnu e-trgovinu.

2. Kontekst prijedloga

2.1. Nakon što je Svjetska zdravstvena organizacija epidemiju bolesti COVID-19 proglasila pandemijom, određeni broj država članica obavijestio je Komisiju da zbog izvanrednih mjera na nacionalnoj razini neće moći primijeniti određene odredbe Direktive o administrativnoj suradnji u području oporezivanja ni prenijeti u nacionalno zakonodavstvo odredbe paketa o PDV-u u e-trgovini.

2.2. Komisija je pripremila skup prijedloga za potporu državama članicama u tim teškim okolnostima. Svrha je prijedloga ⁽¹⁾ Europske komisije odgoditi određene rokove za provedbu ili prenošenje odredbi iz Direktive o administrativnoj suradnji u području oporezivanja i direktiva (EU) 2017/2455 i (EU) 2019/1995, kao i iz Uredbe (EU) 2017/2454 o PDV-u u prekograničnoj e-trgovini.

2.3. U pogledu direktive DAC Komisija predlaže odgodu od tri mjeseca za rokove predviđene u direktivama „DAC2” i „DAC6”. Točnije, razmjena informacija na temelju tih dviju direktiva – koje se odnose, prva, na financijske račune čiji su korisnici porezni rezidenti druge države članice, a druga na prekogranične porezne aranžmane – otpočet će nakon datuma do kojeg Komisija predlaže odgodu. U slučaju da države članice budu prisiljene produžiti razdoblje primjene izvanrednih mjera, Komisija predlaže da se rokovi utvrđeni u predmetnom paketu produle delegiranim aktom.

2.4. Nadalje, u pogledu prenošenja u nacionalno zakonodavstvo paketa o PDV-u u e-trgovini, Komisija predlaže odgodu početka primjene za šest mjeseci. Za sustav PDV-a za e-trgovinu potreban je potpuno novi informacijski sustav, odnosno sustav „sve na jednom mjestu” za uvoz.

2.5. Inicijativa Komisije u skladu je s drugim dosadašnjim mjerama i odgovor je na opravdane zahtjeve nekih država članica, ali i poduzeća za pružanje poštanskih i kurirskih usluga koja su, u kontekstu krize uzrokovane bolešću COVID-19, naišla na poteškoće u prilagodbi svojih usluga novom sustavu PDV-a za prekograničnu e-trgovinu.

3. Opće napomene

3.1. Zdravstvena kriza povezana s bolešću COVID-19 uzrokovala je velike društvene i gospodarske poremećaje. Države članice našle su se pred dosad neviđenim izazovima u mnogim područjima. Porezne uprave skrenule su pozornost na to da u ovom složenom kontekstu neće moći primjenjivati određena pravila. Regulatornim paketom koji je predložila Komisija produžuju se određeni rokovi iz direktive DAC, kao i rok za prenošenje u nacionalno zakonodavstvo sustava PDV-a za prekograničnu e-trgovinu. Europski gospodarski i socijalni odbor smatra da je produženje rokova nužno i podržava mjere koje je predložila Komisija.

3.2. S obzirom na procjenu Komisije o gubitku prihoda koji će države članice pretrpjeti zbog odgoda rokova predviđenih sustavom PDV-a u e-trgovini, EGSO preporučuje državama članicama da poduzmu sve potrebne mjere da prevladaju trenutnu krizu i da što brže uspostave normalnu situaciju.

3.3. S obzirom na neizvjesnost u pogledu toga kada će se život građana i aktivnosti poduzeća vratiti u normalno stanje, EGSO se slaže s time da bi Komisija trebala imati mogućnost delegiranim aktima produžiti rokove utvrđene u predmetnom paketu.

3.4. Komisija pruža tehničku pomoć državama članicama za uvođenje informacijskog sustava potrebnog za primjenu sustava PDV-a u prekograničnoj e-trgovini. EGSO smatra da bi Komisija također trebala pružiti pomoć za osposobljavanje osoblja koje će koristiti taj novi sustav.

⁽¹⁾ COM(2020) 197 final – Prijedlog direktive Vijeća o izmjeni Direktive 2011/16/EU zbog hitne potrebe za produženjem određenih rokova za podnošenje i razmjenu informacija u području oporezivanja u kontekstu pandemije bolesti COVID-19
COM(2020) 198 final – Prijedlog odluke Vijeća o izmjeni direktiva (EU) 2017/2455 i (EU) 2019/1995 u pogledu datumâ prenošenja i početka primjene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19
COM(2020) 201 final – Prijedlog uredbe Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2017/2454 u pogledu datumâ početka primjene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19

3.5. Glavni je cilj direktive DAC i odredbi o sustavu PDV-a za prekograničnu e-trgovinu borba protiv izbjegavanja plaćanja poreza i utaje poreza. EGSO odaje priznanje Komisiji za napore koje je uložila u borbu protiv tih negativnih pojava, ali skreće pozornost na činjenicu da će samo bolja suradnja među državama članicama omogućiti postizanje uistinu značajnih rezultata. EGSO potiče države članice da u najkraćem mogućem roku postignu najveći mogući stupanj konsenzusa kako bi te mjere brzo postale primjenjive.

Bruxelles, 10. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 1305/2013 u pogledu posebnih mjera za pružanje izvanredne privremene potpore u okviru EPFRR-a kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19

(COM(2020) 186 final – 2020/0075 (COD))

(2020/C 311/12)

Samostalni izvjestitelj: **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 12.5.2020. Europski parlament, 13.5.2020.
Pravni temelj:	članak 42. i članak 43. stavak 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležno tijelo:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	27.5.2020.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	10.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	208/1/4

1. Zaključci i preporuke

1.1. Pandemija bolesti COVID-19 ima znatan negativni utjecaj na poljoprivredni i poljoprivredno-prehrambeni sektor EU-a. EGSO novu mjeru koju predlaže Europska komisija smatra prijeko potrebnom te je stoga pozdravlja i poziva europske institucije da je bez odlaganja odobre.

1.2. Kriza je istaknula geostratešku prirodu poljoprivredno-prehrambenog sektora i potrebu za održavanjem prehrambene samodostatnosti u Europskoj uniji. Zbog toga su mjere kojima se poboljšava likvidnost poljoprivrednih gospodarstava i poljoprivredno-prehrambenih malih i srednjih poduzeća ključne za njihov gospodarski opstanak tijekom ovog kriznog razdoblja, posebno u područjima s poteškoćama ili izoliranim područjima kao što su otoci i planine.

1.3. Međutim, s obzirom na to da su pojedine države članice EU-a već iscrpile ili dodijelile svoja sredstva iz EPFRR-a, EGSO smatra da bi Europska komisija za provedbu tih mjera trebala uspostaviti poseban fond izvan proračuna ZPP-a i za njega osigurati sredstva iz Plana za oporavak kako se ne bi morala ograničiti sredstva u okviru EPFRR-a. U suprotnom, Odbor smatra da bi se predmetnim zakonodavnim prijedlogom trebala osigurati određena fleksibilnost EPFRR-a. Stoga poziva Komisiju, Vijeće i Europski parlament da u obzir uzmu opće napomene iz ovog mišljenja.

2. Sažetak prijedloga Komisije

2.1. Europska komisija predlaže izmjenu Uredbe o EPFRR-u kako bi se upravljačkim tijelima omogućilo da mobiliziraju do 1 % proračuna za razdoblje 2014.–2020. za novu mjeru pod novim člankom 39.b, odnosno, izvanrednu privremenu potporu za poljoprivrednike i MSP-ove koji se bave preradom, stavljanjem na tržište i/ili razvojem poljoprivrednih proizvoda, a posebno su pogođeni pandemijom bolesti COVID-19.

2.2. Predložena mjera sastoji se od paušalne potpore u maksimalnom iznosu od 5000 EUR po poljoprivrednom gospodarstvu i 50 000 EUR po MSP-u, koja se mora dodijeliti u skladu s objektivnim i nediskriminirajućim kriterijima i isplatiti prije 31. prosinca 2020.

3. Opće napomene

3.1. EGSO pozdravlja Prijedlog uredbe i brzinu kojom je Europska komisija reagirala kako bi osigurala likvidnost poduzeća koja se zbog pandemije bolesti COVID-19 nalaze u financijskim poteškoćama.

3.2. Odbor se slaže s predloženom mjerom i smatra vrlo važnim da je europske institucije što prije usvoje.

3.3 Međutim, EGSO smatra da bi se neki njezini aspekti mogli poboljšati:

3.3.1. Za financiranje te mjere trebalo bi predložiti poseban dodatni fond, za koji bi se osigurala sredstva iz Plana za oporavak kako se ne bi morala ograničiti sredstva u okviru EPFRR-a.

3.3.2. U ovoj, posljednjoj godini višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2014.– 2020. sredstva dostupna u okviru EPFRR-a znatno se razlikuju među državama članicama. Predložena gornja granica od 1 % omotnice nužna je i osigurava usklađenost na europskoj razini, za što se Odbor uvijek zalaže.

3.3.3. Međutim, da bi države članice tu gornju granicu mogle doseći, ona bi trebala biti izuzeta iz proračunskih ograničenja Uredbe (EU) br. 1305/2013. Stoga države članice moraju imati mogućnost korištenja dostupnih sredstava i u tu svrhu im treba omogućiti odstupanje od članka 59. stavaka 5. i 6. Uredbe (EU) br. 1305/2013 bez obzira na izvor sredstava, no pritom treba ciljanim kriterijima izbjeći prekomjerne naknade.

Bruxelles, 11. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu direktive Vijeća o administrativnoj suradnji u području oporezivanja (kodificirani tekst)

(COM(2020) 49 final – 2020/0022 (CNS))

(2020/C 311/13)

Zahtjev Vijeća za savjetovanje:	25.2.2020.
Pravni temelj:	članak 113. i članak 115. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	10.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja	221/1/3
(za/protiv/suzdržani):	

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj prijedloga i da je svoj stav o toj temi već iznio u prethodnim mišljenjima „Prijedlog uredbe Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 904/2010 u pogledu mjera za jačanje administrativne suradnje radi borbe protiv prijevара u vezi s PDV-om” (usvojeno 15. svibnja 2019. ⁽¹⁾), „Prijedlog direktive Vijeća o izmjeni Direktive 2011/16/EU u pogledu obvezne automatske razmjene informacija u području oporezivanja u odnosu na prekogranične aranžmane o kojima se izvješćuje” (usvojeno 18. siječnja 2018. ⁽²⁾), „Prijedlog direktive Vijeća o izmjeni Direktive 2011/16/EU u pogledu obvezne automatske razmjene informacija u području oporezivanja” i „Prijedlog direktive Vijeća o utvrđivanju pravila protiv praksi izbjegavanja poreza kojima se izravno utječe na funkcioniranje unutarnjeg tržišta” (usvojeno 28. travnja 2016. ⁽³⁾), „Dovršenje EMU-a – uloga porezne politike” (usvojeno 10. prosinca 2014. ⁽⁴⁾) i „Prijedlog direktive Vijeća o izmjeni Direktive 2011/16/EU u pogledu obvezne automatske razmjene informacija u području oporezivanja” (usvojeno 16. listopada 2013. ⁽⁵⁾), na svom 552. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. lipnja 2020. (sjednica od 10. lipnja 2020.) odlučio je o njemu dati pozitivno mišljenje s 221 glasom za, 1 protiv i 3 suzdržana te uputiti na stajalište izneseno u gore navedenim dokumentima.

Bruxelles, 10. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽¹⁾ SL C 240, 16.7.2019., str. 29.

⁽²⁾ SL C 197, 8.6.2018., str. 29.

⁽³⁾ SL C 264, 20.7.2016., str. 93.

⁽⁴⁾ SL C 230, 14.7.2015., str. 24.

⁽⁵⁾ SL C 67, 6.3.2014., str. 68.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 223/2014 u pogledu uvođenja posebnih mjera za svladavanje krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19

(COM(2020) 223 *final* – 2020/0105 (COD))

(2020/C 311/14)

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 17.6.2020. Vijeće, 8.6.2020.
Pravni temelj:	članak 175. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	10.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	225/2/3

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj prijedloga i da je svoje stajalište o toj temi već iznio u svojem dokumentu o stajalištu SOC/651 – „Fond europske pomoći za najpotrebitije (FEAD)/Krizna uzrokovana bolešću COVID-19” (EESC-2020-01741-00-01-PAC-TRA-EN), koji je 15. travnja 2020. poslan Vijeću i Europskom parlamentu, Odbor je na svom 552. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. lipnja 2020. odlučio s 225 glasova za, dva protiv i tri suzdržana glasa o tom prijedlogu dati pozitivno mišljenje i uputiti na stajalište koje je iznio u gore navedenom dokumentu.

Bruxelles, 10. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 1303/2013 u pogledu sredstava za posebnu dodjelu za inicijativu za zapošljavanje mladih

(COM(2020) 206 final – 2020/0086 (COD))

(2020/C 311/15)

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 27.5.2020. Vijeće, 2.6.2020.
Pravni temelj:	članak 177. stavak 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	10.6.2020.
Plenarno zasjedanje br.:	552
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	219/0/2

Budući da Odbor bezrezervno prihvaća sadržaj prijedloga, na 552. plenarnom zasjedanju, održanom 10. i 11. lipnja 2020. (sjednica od 10. lipnja 2020.), odlučio je o njemu dati pozitivno mišljenje s 219 glasova za, nijednim protiv i dva suzdržana.

Bruxelles, 10. lipnja 2020.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

ISSN 1977-1088 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-060X (tiskano izdanje)

Ured za publikacije
Europske unije
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR